LAUSUNTOJA JA SELVITYKSIÄ 2005:27

Ehdotus ulosottokaareksi ja verotäytäntöönpanolaiksi

Kokonaisuudistuksen IV vaihe

Lausuntotiivistelmä

LAUSUNTOJA JA SELVITYKSIÄ 2005:27

Ehdotus ulosottokaareksi ja verotäytäntöönpanolaiksi

Kokonaisuudistuksen IV vaihe

Lausuntotiivistelmä

OIKEUSMINISTERIÖ
HELSINKI 2005

ISSN 1458-7149
ISBN 952-466-342-2
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILULEHTI

O I K E U S M I N I S T E R I Ö

Julkaisun päivämäärä
11.11.2005

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) OTL Heidi Lindfors	Julkaisun laji lausuntotiivistelmä Toimeksiantaja Oikeusministeriö Toimielimen asettamispäivä

Julkaisun nimi
Ehdotus ulosottokaareksi ja verotäytäntöönpanolaiksi. Kokonaisuudistuksen IV vaihe
Lausuntotiivistelmä

Julkaisun osat

Tiivistelmä

Julkaisu sisältää tiivistelmän lausunnoista, jotka annettiin ehdotuksesta hallituksen esitykseksi ulosottokaareksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Ehdotus muodostaa ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksen neljännen ja samalla viimeisen vaiheen. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi ulosottokaari, jo lla kumottaisiin nykyinen ulosottolaki. Ehdotus perustuu suurelta osin aiempiin ulosottolain osittaisuudistuksiin. Nykyinen veroulosottolaki korvattaisiin uudella verotäytäntöönpanolailla.

Ehdotuksesta saatiin lausunto 65 lausunnonantajalta. Yleisarviot ehdotuksesta olivat myönteisiä. Lausunnonantajien näkemykset jakautuivat ulosoton keskushallintoa sekä saatavan lopullista lakkaamista koskevista ehdotuksista. Alaikäistä velallista koskevia ehdotuksia yleisesti tuettiin.

Avainsanat: (asiasanat)
ulosotto, ulosotto-organisaatio, alaikäinen, turvaamistoimi, vero, julkinen maksu, vanhentuminen

Muut tiedot tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero)
OM 17/41/2004, OM0560:00/06/01/1998

Sarjan nimi ja numero	ISSN	ISBN
Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2005:27	1458-7149	952-466-342-2

Kokonaissivumäärä	Kieli	Hinta	Luottamuksellisuus
	suomi		julkinen

Jakaja	Kustantaja
Oikeusministeriö	Oikeusministeriö

PRESENTATIONSBLAD

J U S T I T I E M I N I S T E R I E T

Utgivningsdatum
11.11.2005

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) JL Heidi Lindfors	Typ av publikation Remissammandrag Uppdragsgivare Justitieministeriet Datum då organet tillsattes

Publikation (även den finska titeln)
Ehdotus ulosottokaareksi ja verotäytäntöönpanolaiksi. Kokonaisuudistuksen IV vaihe. Lausuntotiivistelmä
Förslag till utsökningsbalk och skatteverkställighetslag. Skede IV av totalrevisionen. Remissammandrag

Publikationens delar

Referat

Publikationen innehåller ett referat av de yttranden som gavs med anledning av förslaget till regeringens proposition om utsökningsbalk och vissa lagar som har samband med den. Förslaget utgör det fjärde och samtidigt sista skedet av totalrevisionen av utsökningslagstiftningen. I propositionen föreslås att det stiftas en ny utsökningsbalk genom vilken den nu gällande utsökningslagen skall upphävas. Förslaget grundar sig i hög grad på tidigare delrevisioner av utsökningslagen. Den nu gällande lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg skall samtidigt ersättas med en ny skatteverkställighetslag.

Med anledning av förslaget gav 65 avgivare av yttranden ett yttrande. Den allmänna bedömningen om förslaget var positivt. Avgivarnas av yttranden åsikter delade på sig i fråga om förslagen om en centralförvaltning för utsökningen och om att en fordran slutligt upphör. Förslagen angående en minderårig gäldenär stöddes allmänt.

Nyckelord
Utsökning, utsökningsorganisationen, minderårig, säkringsåtgärd, skatt, offentlig avgift, preskription

Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren)
JM 17/41/2004, OM0560:00/06/01/1998

Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2005:27		ISSN 1458-7149	ISBN 952-466-342-2
Sidoantal	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto……..1

1.1 Lakiehdotuksen valmistelu sekä lausunnonantajat ja lausunnot……...1
1.1 Yleisarviot ehdotuksesta…….……..3
1.2 Ulosottokaari säädöksen nimenä……..……5

2 Ulosotto-organisaatio (UK 1 luvun 7-14 §)……..……6
2.1 Keskushallinto……..….……6
2.2 Paikallishallinto…….….9
2.3 Virkanimikkeet……..…..12

3 Velkavastuun enimmäiskesto……..…….17

3.1 Saatavan lopullinen lakkaaminen (velan vanhentumisesta annetun lain 9a §)…….17
3.2 Ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuuden määräajan jatkaminen
(UK 2 luvun 26-27 §)……...24

4 Alaikäistä velallista koskeva ilmoitus (UK 3 luvun 112 §)……...26

5 Turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpano
(UK 8 luvun 1-15 § sekä OK 7 luvun 3-4 §)……..31

6 Täytäntöönpanokulut (UK 9 luvun 1-5 §)……35

7 Itseoikaisu, täytäntöönpanoriita ja keskeyttäminen……..36

7.1 Itseoikaisu (UK 10 luvun 1-5 §)…….36
7.2 Täytäntöönpanoriita (UK 10 luvun 6-18 §)…….37
7.3 Täytäntöönpanon keskeyttäminen (UK 2 luvun 13 § sekä 10 luvun 19-26 §)……43

8 Ulosottovalitus……45

8.1 Muutoksenhaku ulosottomiehen menettelyyn (UK 11 luvun 1-20 §)……45
8.2 Tilityksen vaikutus ulosottovalitukseen……...…53

9 Verojen ja maksujen täytäntöönpano…….54

10 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset sekä muita lausunnoissa esiin tuotuja seikkoja….65

10.1 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset…….…… 65
10.2 Muita lausunnoissa esiin tuotuja seikkoja……..65

1 Johdanto

1.1 Lakiehdotuksen valmistelu sekä lausunnonantajat ja lausunnot

Ehdotus ulosottokaareksi ja verotäytäntöönpanolaiksi (27.6.2005) on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä. Ehdotuksen laatimisessa on ollut mukana ulosoton asiantuntijoita. Ehdotus muodostaa ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksen neljännen ja viimeisen vaiheen.

Kaikkiaan 92 viranomaiselle, yhteisölle ja järjestölle varattiin tilaisuus lausunnon antamiseen 15.9.2005 mennessä. Lausunnon toimitti 64 pyynnön saaneista. Lisäksi saapui yksi muu lausunto. Seuraavana on luettelo lausunnonantajista (*:llä merkityt tahot eivät antaneet lausuntoa ja ¤:llä merkitty taho antoi lausunnon omasta aloitteestaan.)

Sisäasiainministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Valtiovarainministeriö
Kauppa- ja teollisuusministeriö

Eduskunnan oikeusasiamies
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Kansaneläkelaitos
Kirkkohallitus
Rahoitustarkastus
Stakes
Valtiokonttori
Verohallitus
Tullihallitus
Ajoneuvohallintokeskus

Korkein oikeus *
Helsingin hovioikeus
Itä-Suomen hovioikeus *
Oulun käräjäoikeus
Espoon käräjäoikeus *
Tampereen käräjäoikeus
Turun käräjäoikeus

Korkein hallinto-oikeus *
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Helsingin verovirasto *

Etelä-Suomen lääninhallitus
Länsi-Suomen lääninhallitus
Itä-Suomen lääninhallitus
Länsstyrelsen på Åland
Oulun lääninhallitus
Lapin lääninhallitus

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto
Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto
Turun kihlakunnan ulosottovirasto
Lappeenrannan kihlakunnan ulosottovirasto
Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto
Rovaniemen kihlakunnan ulosotto-osasto
Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto

Helsingin maistraatti *
Turun maistraatti *
Oulun maistraatti

Helsingin kaupunki
Rovaniemen kaupunki *
Kajaanin kaupunki

Suomen kuntaliitto

Elinkeinoelämän keskusliitto *
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Palkansaajajärjestö Pardia ry ¤

Suomen Kihlakunnanvoudit ry
Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry
Avustavat ulosottomiehet ja haastemiehet ry
Suomen ulosottoapulaisten yhdistys ry
Käräjäoikeustuomarit ry
Suomen hovioikeustuomarit ry
Suomen Asianajajaliitto
Julkiset oikeusavustajat ry

Elatusvelvollisten liitto ry
Eläketurvakeskus
Katakombista elämään kansanliike ry
Kaski-ryhmä ry *
Keskuskauppakamari
Kuluttajavirasto
Lastensuojelun keskusliitto LSKL *
Luottokunta
Luottomiehet - Kreditmännen ry
Marttaliitto *
Mielenterveysyhdistys HELMI ry *
Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry *
Pankkialan asiakasneuvontatoimisto *
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry *
Sosiaalityöntekijäin Liitto ry *
Sosiaaliasiamiehet ry
Suomen asiakastieto Oy *
Suomen Kaupan Liitto *

Suomen Kuluttajaliitto ry *
Suomen Lakimiesliitto ry
Suomen Pankkiyhdistys ry
Suomen Perimistoimistojen Liitto ry
Suomen Vakuutusyhtiöiden keskusliitto
Suomen Rahoitusyhtiöiden Yhdistys ry
Suomen Yrittäjät ry
Takuu-Säätiö *
Työeläkevakuuttajat TELA ry
Velkaloukku ry *
Velkajärjestely-yhdistys ry VJY *
Velkaneuvonta ry *
Veronmaksajain keskusliitto
Viestintävirasto *
Yksinhuoltajien ja yhteishuoltajien liitto ry
Yrityssaneerausyhdistys *

Professori Erkki Havansi, Helsingin yliopisto
Professori Antti Jokela, Turun yliopisto *
Professori Matti Myrsky, Joensuun yliopisto *

1.2 Yleisarviot ehdotuksesta

Ehdotusta ulosottokaareksi ja verotäytäntöönpanolaiksi pidettiin yleisesti tarpeellisena ja perusteltuna. Kukaan lausunnonantajista ei ilmoittanut vastustavansa ehdotusta kokonaisuutena.

Rahoitustarkastus, Oulun maistraatti ja *Suomen Hovioikeustuomarit ry* ilmoittivat, ettei heillä ole huomauttamista ehdotuksesta. *Luottokunta* ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa ehdotuksesta.

Valtioneuvoston oikeuskansleri pitää asianmukaisena ja kannatettavana, että yli sata vuotta vanhaan ulosottolakiin perustuva ulosottolainsäädäntömme saatetaan uudistuksella ajan tasalle.

Kansaneläkelaitos pitää ehdotusta kannatettavana ja sisällöltään selkeänä.

Stakes kannattaa sitä, että ulosoton uudistukset kootaan uuteen lakiin. Lausunnonantaja huomauttaa myös, että ulosottolain uudistuksen eri vaiheissa eri intressit ja elämänalojen näkökohdat on pyritty ottamaan huomioon kiitettävällä tavalla.

Valtiokonttori pitää ehdotusta hyvin perusteltuna ja muuttuvan yhteiskunnan tarpeita vastaavana.

Tampereen käräjäoikeus toteaa, että ehdotukseen on kiitettävästi kirjattu ulosottokäytännössä ja valitusasioiden käsittelyssä noudatettuja periaatteita, mikä tulee entisestään yhdenmukaistamaan käytäntöä. Ehdotus kaiken kaikkiaan vastaa hyvin lausunnonantajan näkemyksiä.

Oulun käräjäoikeus kannattaa ehdotettua lainsäädäntöratkaisua, jossa voidaan kokonaisvaltaisesti ja kootusti tarkastella useiden osauudistusten kohteena ollutta ulosottolainsäädäntöä.

*Helsingin hovioikeu*s toteaa, että ulosottolain uudistuksen neljäs vaihe on tarpeellinen ja välttämätön ulosottolain kokonaisuudistuksen loppuunsaattamiseksi. Kokonaisuudistuksen yhteydessä on perusteltua säätää uusi yhtenäinen ulosottoa koskeva laki, joka korvaa nykyisen ulosottolain.

Turun kihlakunnan ulosottovirasto pitää uudistusta kokonaisuudessaan selkeänä ja onnistuneena.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottovirasto toteaa ilolla, että ehdotusta on vaikea vastustaa.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry pitää kokonaisuudistuksen neljättä vaihetta koskevia uudistusehdotuksia hyväksyttävinä.

Käräjäoikeustuomarit ry kannattaa uuden yhtenäisen ulosottoa koskevan lain säätämistä ja verojen ja maksujen ulosottoteitse perimistä koskevan lain uudistamista samassa yhteydessä.

Suomen Hovioikeustuomarit ry:n mukaan lähtökohta säätää uusi ulosottokaari on tavoiteltava.

Ajoneuvohallintokeskus pitää ehdotusta kannatettavana ja tarpeellisena.

Eläketurvakeskus toteaa yleisesti ehdotettujen uudistusten olevan perusteltuja ja ulosottoa tehostavia.

Kuluttajavirasto pitää ehdotusta kokonaisuutena varsin onnistuneena ja oikeansuuntaisena sekä sen tavoitteita kannatettavina.

Työeläkevakuuttajat TELA ry pitää ehdotusta pääosin käytännössä toimivana eikä usko sen vähentävän olennaisesti työeläkevakuuttajien perintätuloksia.

Professori Havansin mukaan ehdotus on perusajatukseltaan kannatettava ja toteutukseltaan hyvä.

Suomen Yrittäjät ry pitää hyvänä, että ulosottolain kokonaisuudistus on nyt valmistumassa ja eri aikoina tehdyt lainmuutokset kootaan uuteen ulosottokaareen.

Suomen rahoitusyhtiöiden yhdistys ry pitää perusteltuna, että ulosottolainsäädännön neljännen vaiheen yhteydessä säädetään kokonaan uusi ulosottokaari-niminen säädös. Uudistus parantaisi lain luettavuutta ja selkeyttäisi ulosottoa koskevien säännösten rakennetta.

Suomen Asianajajaliitto pitää ehdotusta yleisesti varsin onnistuneena. Lausunnonantaja kannattaa sitä, että ulosottolaki korvataan uudella ulosottokaarella, johon osittaisuudistuksissa jo uudistettujen lukujen säännökset siirretään. Lausunnonantajan mukaan ehdotus on lainsäädäntöteknisesti onnistunut. Ehdotuksen kielellinen ilmaisu, systematiikka sekä viittaustekniikka ovat pääosin selkeitä. Lausunnonantajan olisi kuitenkin kaivannut ehdotuksen kansainväliseen vertailuun muitakin maita kuin Ruotsin. Euroopan yhteisön yhdenmukaisuuskysymykset tulisi ottaa huomioon tulevaisuuden varalta, jottei Suomen täytäntöönpanolainsäädäntö merkittävästi poikkeaisi muiden maiden vastaavista.

Kajaanin kaupunki toteaa ulosottoa koskevan lainsäädännön olevan tämän viimeisen uudistuksen jälkeen varsin systemaattinen, selkeä ja harvemminkin sen kanssa tekemisiin joutuvan käyttäjän kannalta onnistunut kokonaisratkaisu.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry pitää ehdotusta rakenteeltaan onnistuneena ja kirjoitustavaltaan selkeänä. Väliotsikot, pykälien otsikot ja määritelmät vastaavat lausunnonantajan mukaan modernia lainsäätämistekniikkaa ja helpottavat lain soveltamista.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto pitää ehdotusta perusteellisesti asiantuntemuksella valmisteltuna kuten aiemmatkin osittaisuudistukset.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto huomauttaa, että ulosottokaaren pykälämäärä on valtava. Lausunnonantajan mielestä tuntuu siltä, että liian paljon jopa operatiivista toimintaa ohjataan säännöksillä.

Tullihallitus toteaa, ettei ehdotetuilla ulosottokaaren säännöksillä ole juuri vaikutusta tullilaitoksen käytännön perintätoimeen verrattuna nykytilanteeseen.

1.3 Ulosottokaari säädöksen nimenä

Länsi-Suomen lääninhallitus pitää ehdotettua nimeä ”ulosottokaari” sopivana ja perinteikkäänä kyseiselle suurelle lakikokonaisuudelle.

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto pitää ulosottokaari-nimitystä kattavampana ja kokoavampana kuin nykyistä ulosottolakia. Ulosottokaareen liittyy perinteitä ja se on lain nimenä onnistunut.

Turun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan ulosottokaari on nimenä hyvä ja arvokas; siihen on syytä palata.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mukaan ulosottolain nimen muuttaminen on paikallaan, koska aiempien osittaisuudistusten johdosta viittausvirheet olisivat erittäin todennäköisiä.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mielestä ulosottokaari on nimenä hyvä, koska ulosotto on niin laaja kokonaisuus.

Professori Havansin mukaan ulosottokaari on sopiva, perinteikäs ja erottelukykyinen nimi säädettävälle laille.

Suomen Pankkiyhdistys ry kannattaa sitä, että säädetään kokonaan uusi ulosottokaari-niminen säännös. Uuden lain säätäminen ja uusi nimi selkeyttävät lain rakennetta ja helpottavat säädöksen käyttämistä. Lausunnonantajan mukaan tuleva hallituksen esitys tulisi kuitenkin laatia niin, että jokaisen säännöksen kohdalla viitataan kyseistä säännöstä koskevaan kokonaisuudistuksen alkuperäiseen hallituksen esitykseen.

Valtioneuvoston oikeuskansleri tuo esiin sen seikan, että maallikoiden keskuudessa lain nimike ”ulosottokaari” voi herättää epävarmuutta normiston oikeudellisesta statuksesta. Heille saattaa jäädä epäselväksi, mihin oikeudelliseen kategoriaan kaari-nimikkeinen säännös kuuluu. Lausunnonantaja pitää kaari-nimikkeen käyttöönottoa johdonmukaisena siinä tapauksessa, että nimike on tarkoitus asteittain laajentaa koskemaan muidenkin oikeusalojen päälähteitä niin, että esimerkiksi rikoslain nimeksi tulisi rikoskaari.

Helsingin hovioikeus ei näe painavia syitä vastustaa ulosottokaari-nimiehdotusta. Lausunnonantajan mielestä olisi kuitenkin syytä vielä harkita, onko ulosottolain nykyinen hyvin tunnettu ja asiallinen nimi tarpeen korvata vanhahtavalla ja arkipäivän näkökulmasta ainakin jossain määrin vieraalla nimellä. Lausunnonantaja ei pidä ehdotuksessa esitettyjä uuden nimen perusteluja kovin ratkaisevina. Koska uudistuksessa on keskeisesti kysymys muutoksen kohteena jo olleen ulosottolain sisällön suurelta osin teknisestä uudelleen järjestämisestä, ei lakien sekoitettavuuden vaara vaatisi ulosottolain nimen muuttamista ulosottokaareksi. Lausunnonantajan mielestä nykyisen lain verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin korvaavan säädöksen nimi voisi olla veroulosottolaki.

2 Ulosotto-organisaatio (UK 1 luvun 7-14 §)

2.1 Keskushallinto

Keskushallintoa koskevaan ehdotukseen otti kantaa 22 lausunnonantajaa.

<u>Ehdotukseen myönteisesti suhtautuviksi on luokiteltu seuraavat lausunnonantajat:</u>

Stakes kannattaa sitä, että ulosoton organisaatiota selkeytetään.

Suomen Asianajajaliiton mielestä ulosotto-organisaation selkeyttäminen on kannatettava ratkaisu.

Turun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan on hyvä, että ulosottohallinnon organisaatio selkeytyy ehdotuksessa. Lääninhallitusten rooli ulosotossa on lausunnonantajan mukaan ollut hieman epäselvä.

Oulun käräjäoikeus kannattaa lausunnossaan valtakunnan tasolla toimivan keskusviraston muodostamista.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan ulosotto-organisaation uudistaminen on erityisen tärkeää ulosoton toimivuuden kannalta. Lausunnonantajan mukaan on järkevää luopua väliportaan hallinnosta. Lääninhallitusten rooli on jäänyt vieraaksi. Lausunnonantajan mielestä keskushallintoviraston perustaminen on parempi vaihtoehto kuin valtakunnallinen ulosottoviranomainen. Yksittäisen voudin riippumaton asema tulee paremmin esille, jos keskushallinto organisoidaan hallintovirastomallin mukaan.

Tampereen kihlakunnan ulosottoviraston mukaan kaksiportainen hallintomalli on ainoa oikea vaihtoehto. Yhden ministeriön alaisuuteen kuuluminen lisää yhdenmukaisuutta, suunnittelun pitkäjänteisyyttä ja luultavasti myös vähentää kustannuksia. Lausunnonantajan mukaan keskushallintomalli lienee tarkoituksenmukaisempaa suunnitella teknisen hallintovirastomallin pohjalta kuin valtakunnallisen ulosottoviraston pohjalta sen vuoksi, että valtion paikallishallinto on muutoksen alla. Lausunnonantaja pitää ehdotuksessa kaavailtuja tehtäväjakoja oikeusministeriön ja hallintoviraston välillä oikeasuuntaisina.

Helsingin hovioikeus ei vastusta sitä, että ulosoton väliportaan hallinnosta luovutaan, hallinto muutetaan kaksiportaiseksi ja operatiiviset ohjaustehtävät keskitetään perustettavalle hallintovirastolle. Lausunnonantaja kannattaa myös sitä, että hallintovirasto voisi toimia osittain alueellistettuna ainakin siirtymäajan, jolloin voitaisiin turvata tehtävissä nykyisin toimivan henkilöstön asema. Lausunnonantaja pitää keskeisenä sitä, että ulosottomiesten toiminnan riippumattomuus taataan keskushallinnon kehittämisessä. Keskushallinnon suhde paikallisviranomaisiin on järjestettävä niin, ettei keskusvirasto voi puuttua yksittäiseen lainkäyttöasiaan. Ulosottomiehen riippumattomuudelle asetettujen vaatimusten osalta ei riitä, että ulosottomies on tosiasiallisesti riippumaton ja puolueeton, vaan tämän pitää näkyä myös ulospäin.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottovirasto pitää kaksiportaista ulosotto-organisaatiota hyvänä uudistuksena. Riittävä syy muutokselle on jo se, että lääninhallituksen oikeushallintoyksiköt ovat resurssiohjauksen kannalta ”väärässä paikassa”. Myöskään lääninhallitusten toiminta ei ole ollut koko maassa homogeenista. Myös ulosottoyksiköiden määrän merkittävä väheneminen tukee lausunnonantajan näkemystä.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää organisaatiouudistusta ehdotuksen keskeisimpänä ja tärkeimpänä uudistuksena. Lausunnonantajan mielestä erillisvirastomalliin perustuva ulosottolaitos on paras virastomalli, sillä se takaa parhaiten ulosoton riippumattomuuden. Kaksiportainen ulosotto-organisaatio on toimiva järjestelmä. Nykyisin päällekkäisyyksiä työtehtävissä oikeusministeriön ja lääninhallitusten kesken ei ole voitu välttää. Lausunnonantajan mukaan kaksiportainen organisaatio ja erillisvirastot vahvistavat myös ulosoton lainkäyttöluonnetta ulospäin. Valtakunnallinen ulosottovirasto (ns. Kelan malli) ei sovi ulosottoon. Kaksiportainen organisaatio takaa lausunnonantajan mukaan myös sen, että voudeilla säilyy enemmän omaa päätäntävaltaa ulosottoasioissa.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto pitää kaksiportaista, keskusvirastomalliin ja erillisvirastojärjestelmään perustuvaa organisaatiota perusteltuna.

Kajaanin kaupungin mukaan hallinnon uudistus vastaa ulosottoasioiden yhä monimutkaistuvan asiasisällön vaatimiin osaamis- ja perehtymisvaateisiin ja mahdollistaa päällekkäisyyksien karsimisen.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry ja *Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry* kannattavat keskushallinnon organisointia ehdotetulla tavalla. Lainkäytön hallinnon keskittäminen oikeusministeriön hallinnonalalle on sen mukaan perusteltua. Hallintovirasto voisi toimia osittain alueellistettuna muitten virastojen yhteyteen, jolloin tehtävissä nykyisin toimivan henkilöstön asema tulisi turvatuksi.

Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry pitää ehdotusta hallintovirastosta keskusviranomaisena jokseenkin perusteltuna. Siten karsittaisiin tehtävien päällekkäisyyksiä ja luotaisiin joustavampi ulosoton johtamismalli. Lausunnonantajan mukaan keskusviranomaisen yhteyteen voi-

taisiin luoda valtakunnallinen vahvennettu johtoryhmän tyyppinen elin, jossa olisi edustettuna ulosottolaitoksen väkeä jokaisesta henkilöstöryhmästä sekä keskusviranomaisen edustajat.

Suomen Lakimiesliitto ry pitää lainkäytön hallinnoinnin keskittämistä oikeusministeriön hallinnonalalle tarkoituksenmukaisena ja perusteltuna. Hallintovirasto voisi toimia osittain alueellistettuna, jolloin voitaisiin turvata tehtävissä nykyisin toimivan henkilöstön asema.

Keskushallintoa koskevaan ehdotukseen kielteisesti suhtautuviksi on luokiteltu seuraavat lausunnonantajat:

Sisäasianministeriö toistaa ulosoton keskushallintotyöryhmän loppuraportista esittämänsä lausunnon. Lausunnonantajan mukaan jatkovalmistelussa pitäisi tutkia vaihtoehtoa, jossa ulosoton hallintotehtävä voitaisiin säilyttää lääninhallituksilla. Jatkovalmistelussa tulisi harkita ulosoton hallinnon organisoimista ja työnjakoa siten, että oikeusministeriölle kuuluvaa tulosohjausta ja säädösvalmistelua lukuun ottamatta ohjaus- ja tukitehtävät annettaisiin lääninhallituksille siten, että lääninhallitusten erikoistumista tuetaan ja koko toiminnan koordinaatiovastuuta vahvistetaan. Lausunnonantaja pitää lääninhallituksia erinomaisena alustana viranomaisten yhteistoiminnalle ja asiantuntemuksen kokoamiselle. Lausunnonantaja näkee myös mahdollisuutena sen hyvän yhteistyön, joka on vallinnut sen ja oikeusministeriön välillä muun muassa oikeushallintoon liittyvissä asioissa. Lausunnonantaja toteaa vielä, että tehtävien siirto oikeusministeriöstä lääninhallitusten oikeushallinto-osastoille voi nostaa viimeksi mainittujen tehtävien vaativuutta ja siten myös palkkaustasoa.

Etelä-Suomen lääninhallitus katsoo, että ulosottohallintoa tulee ensisijaisesti kehittää nykyisen, lääninhallituksiin organisoidun hallintomallin pohjalta.

Länsi-Suomen lääninhallitus vastustaa keskitettyä ulosoton hallintovirastoa koskevien säännösten antamista. Lausunnonantajan mukaan ulosottotoimen aluehallinto soveltuu hyvin muiden aluehallintotehtävien yhteyteen lääninhallituksissa.

Länsstyrelsen på Åland katsoo, että lääninhallitukset voisivat edelleenkin hoitaa niitä oikeushallintoon kuuluvia tehtäviä, jotka ennenkin ovat niiden tehtäviksi kuuluneet. Uudelle hallintovirastolle ei ole mitään tarvetta. Jos sellainen kuitenkin päätetään perustaa, pitäisi se lausunnonantajan mielestä sijoittaa kaksikieliselle alueelle, jotta turvattaisiin palvelut molemmilla virallisilla kielillä.

Lapin lääninhallituksen mukaan ei ole perusteltua tehdä mitään ulosottohallintoa koskevia erillisratkaisuja ennen kuin eduskunta on ottanut kantaa valtioneuvoston selontekoon keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimivuudesta ja kehittämistarpeista. Ulosottohallinnon kehittämissuunnitelmien jatkovalmistelua ja suunnitelmien toteuttamista tulisi lykätä, kunnes mainittu kannanotto on saatu eduskunnalta. Lausunnonantaja tuo esiin myös sen, että eriyttämällä oikeushallinto omasta keskusvirastosta johdetuksi yhden toimialan viranomaiseksi menetettäisiin nykyisin saavutetut monialaisen, poikkihallinnollisen yhteistyön edut.

Oulun lääninhallitus vastustaa kehityssuuntaa, jossa kukin hallinnonala pyrkii perustamaan uusia keskusvirastoja ja toimimaan sen jälkeen ns. putkihallinnossa. Samoin lausunnonantaja vastustaa uuden keskushallintoviranomaisen perustamista pääkaupunkiseudulle alueellistamisperiaatteen vastaisena.

Muita lausunnonantajien esittämiä näkemyksiä keskushallintoa koskevasta ehdotuksesta.

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa laillisuusvalvontatehtävän hoitamisen kannalta olevan ensiarvoisen tärkeää, että hallinnon sisäinen valvonta- ja hallintokantelujärjestelmä on toimiva. Ehdotuksen perustelujen mukaan lääninhallitusten toiminnassa on ilmennyt ongelmia mm. kanteluasioiden merkittävän ruuhkautumisen vuoksi. Lausunnonantajan toteaa, että uudistuksessa on tärkeää vahvistaa hallinnon sisäisen hallintokantelun roolia erityisesti asianosaisten yhdenvertaisuuden toteutumisen ja menettelyn oikeellisuuden valvonnassa.

Hallintoviraston toimivallan ulkopuolelle rajataan lainkäyttötehtävät 1 luvun 12 §:ssä olevalla säännöksellä, että hallintovirastolle kuuluu hallinnollinen ulosottotoimen yleinen johto, ohjaus ja valvonta. *Helsingin hovioikeus* kiinnittää huomiota siihen, ettei rajanveto sen välillä, milloin on kysymys varsinaisesta harkintaa edellyttävästä lainkäytöstä ja milloin taas ei ole, ole niin selvärajainen kuin ehdotuksessa annetaan ymmärtää. Vaikka käytäntöjen yhtenäisyys ja tehokas sujuminen ovat keskeisiä argumentteja toiminnan kannalta, ei sen varjolla saa tosiasiallisesti vaarantaa riippumattomuutta. Lausunnonantajan mukaan myöhemmin annettavassa hallintovirastoa koskevassa laissa ja sen nojalla mahdollisesti annettavassa asetuksessa tulisi määritellä tarkemmin niitä tehtäviä, joita ohjauksella tarkoitetaan.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n mukaan hallintoviraston päällikön nimittämisjärjestystä tulisi vielä harkita. Sen tulisi lausunnonantajan mukaan olla ehdotettua korkeammalla taholla eli tasavallan presidentillä tai valtioneuvostolla.

2.2 Paikallishallinto

Paikallishallintoa koskevaan ehdotukseen otti kantaa 21 lausunnonantajaa.

Ehdotukseen myönteisesti suhtautuviksi on luokiteltu seuraavat lausunnonantajat:

Länsi-Suomen lääninhallitus katsoo, että ulosottopiirien suurentaminen on välttämätöntä ja yhtyy tältä osin ehdotuksessa esitettyihin perusteluihin. Lausunnonantajalla ei ole huomauttamista näihin ehdotettuihin säännöksiin, jotka ovat asianmukaisia ja vastaavat tarkoitustaan.

Kajaanin kaupungin mukaan paikallistason uudistus ulosottopiirien kasvattamisesta vahvistaa ja rationalisoi myös osaltaan ulosottoasioiden hoitamista ja osaamisen vahvistamista.

Tampereen kihlakunnan ulosottoviraston mukaan paikallinen hallinto tulee järjestää ehdotuksen kaavailujen pohjalta. Toimintojen yhdenmukaistaminen, erikoistumisen mahdollisuus, koulutuksen toteuttaminen ja pienten yksiköitten haavoittuvuus tukevat piirikoon laajentamista. Lausunnonantajan mukaan on palveluiden alueellisen kattavuuden kannalta hyvä ajatus, että yhteispalvelutoimin pyritään saamaan lisää ulosoton palvelupisteitä yhteistyössä kunnan viranomaisten kanssa. Lausunnonantajan mielestä kihlakuntien yhtenäisvirastojärjestelmä tulee purkaa myös ns. yhteisen rahan osalta. Ehdotuksen tavoite, jonka mukaan kukin paikallinen toimintayksikkö toimii erillisvirastona on lausunnonantajan mielestä oikea.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan yhtenäisvirastoilta ei ole koskaan saatu niitä etuja, joita järjestelmältä odotettiin. Yhtenäisvirastomalli on tuonut mukanaan vain uutta byrokratiaa ja itse kihlakunnanviraston asema on ollut hyvin epäselvä. Lausunnonantajan mukaan on tärkeää saada yhtenäinen ja itsenäinen, kokonaan yhden ministeriön alaisuudessa oleva ulosottolaitos.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottoviraston mukaan piirikokoa suurentamalla ja palveluverkko säilyttämällä voidaan toisaalta tyydyttää organisaation toiminnalliset kehittämistarpeet ja toisaalta turvata paikallisten palveluiden saatavuus. Tämä kuitenkin edellyttää, ettei piirikoon suurentamista käytetä keinona supistaa ulosottotoimen resursseja.

Etelä-Suomen lääninhallitus kannattaa ehdotuksessa mainittuja ulosoton piirikoon suurentamispyrkimyksiä. Vain riittävän suurissa toiminnallisissa yksiköissä voi olla reaalisia edellytyksiä vastata ulosottotoimelle asetettuihin vaikuttavuus- ja tehokkuusvaatimuksiin. Lausunnonantaja korostaa kuitenkin, että niin alueellisten kuin ruotsinkielisten palveluiden saatavuus tulee ehdotetussa organisaatiomallissa turvata. Lausunnonantajan mukaan on myös perusteltua, että paikallishallintoa selkeytetään siirtymällä erillisvirastojärjestelmään toimittaessa yhä suuremmissa paikallisissa yksiköissä.

Lapin lääninhallitus kannattaa nykymuotoisista kihlakunnista luopumista, koska kihlakunnanvirastojen toimivuutta on häirinnyt virastojen eri toimialojen kehittyminen omaan tahtiinsa. Lausunnonantajan katsoo kuitenkin samalla, että edellisessä kihlakuntauudistuksessa pohjoisimpaan Lappiin tehty erityisjärjestely poliisin, ulosoton ja syyttäjätoimen osalta on toiminut hyvin. Harvaan asutut alueet tarvitsevat myös jatkossa erityisjärjestelyjä palvelujen saatavuuden turvaamiseksi. Lausunnonantaja huomauttaa, että palvelujen fyysinen saavutettavuus voi oleellisesti heikentyä nykyisestä, jos Lapin läänin laajalle alueelle jää paikallishallinnon yksiköiden suurentamisen myötä vain kaksi ulosottopiiriä.

<u>Näkemyksiä palveluiden säilymisestä ja henkilöstön asemasta esittivät myös seuraavat lausunnonantajat:</u>

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan säännöstasolla on turvattava - kuten ehdotuksessa on tehty - se, ettei palveluiden alueellinen saatavuus vaarannu, kun ulosottopiirien lukumäärää vähennetään. Palveluiden saatavuuden turvaaminen on yhdenvertaisuuden kannalta tärkeää.

Valtioneuvoston oikeuskansleri toteaa, että organisaatiouudistuksia suunniteltaessa on oikeusturvan toteutumisen kannalta tärkeää huolehtia siitä, että kaikille ulosottohallinnon asiakkaille taataan riittävät palvelut tasapuolisesti maan eri osissa ja kielilainsäädännön mukaiset velvoitteet tulevat täytetyiksi.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osasto muistuttaa siitä, että ulosottopiirien lukumäärän pienentyessä tulee huolehtia siitä, että henkilöstön määrä on riittävä. Perintätyön oikeudellistuminen ja painopisteen siirtyminen vaativan perinnän suuntaan muuttaa työn luonnetta vaativammaksi koko henkilöstön osalta.

Suomen Asianajajaliitto pitää tärkeänä, ettei ulosoton palvelujen alueellinen saatavuus heikkene ehdotuksen johdosta. Tärkeää on myös se, että ulosottoviranomaisilla säilyy riittävä paikallistuntemus toimialueellaan. Piirien vähentämisestä huolimatta on erittäin tärkeää, että tosiasiallisia ulosottotoimia suorittavat virkamiehet toimivat hajautettuina uusien ulosottopiirien

alueella. Lausunnonantajan mukaan on perusteltua, että kunkin ulosottopiirin paikallisyksikkönä toimii erillisvirasto.

Oulun lääninhallitus pitää tärkeänä, ettei nyt vireillä oleva piirikoon suurentamishanke huononna ulosottopalvelujen saatavuutta ja laatua. Myös henkilöstön asema on uudistuksen toimeenpanossa turvattava.

Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry on huolissaan ulosoton piirikoon suurentamisen vaikutuksista ulosottovirastoissa työskenteleville henkilöille. Lausunnonantaja katsoo, että työnantajan on huolehdittava riittävästä ja oikea-aikaisesta tiedotuksesta yhdistyvien piirien henkilöstölle. Lausunnonantaja pitää myös tarpeellisena, että henkilöstö osallistuisi piirien kehittämiseen esimerkiksi työryhmien muodossa. Yhdistyvien piirien osalta tulisi ennen varsinaista yhdistymistä aloittaa yhteistoiminnassa henkilöstön kanssa yhteisten pelisääntöjen ja menettelyohjeiden luominen. Organisaatiomuutoksissa tulisi lausunnonantajan mukaan ottaa huomioon se, että pystytään luomaan kaikille yhtäläiset työskentelymahdollisuudet ja ulosoton sektorista kiinnostava ja kilpailukykyinen työpaikka.
Lausunnonantaja pitää tärkeänä, ettei palvelujen saatavuus heikkene organisaatiomuutoksissa. Tämä koskee etenkin niitä maakuntia, joissa etäisyydet ovat pitkät ja kulkuyhteydet osin puutteelliset.

<u>Ehdotukseen varauksellisesti tai kielteisesti suhtautuviksi on luokiteltu seuraavat lausunnonantajat:</u>

Helsingin hovioikeuden mukaan ehdotettu ulosottopiirien vähennys vaikuttaa ylimitoitetulta, eikä ehdotuksessa esitetä vakuuttavia perusteluja vähennysten välttämättömyydelle mahdollisista hallinnollisista säästöistä huolimatta. Lausunnonantaja on huolissaan palvelujen tarjoamisen riittävyydestä etenkin, koska ehdotuksessa mainitaan, etteivät kaikki toimipisteet olisi täyden palvelun yksikköjä ja etäisyydet tulisivat kasvamaan.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry ja Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry suhtautuvat piirikoon huomattavaan suurentamiseen epäillen ja varauksellisesti. Ehdotettu tavoite vähentää piirien lukumäärä kolmasosaan nykyisestä vaikuttaa lausunnonantajien mielestä ylimitoitetulta. Asiassa tulee edetä maltillisesti ja tutkia vielä muita yhteistoiminnan muotoja. *Suomen Kihlakunnanvoudit ry* kannattaa kuitenkin siirtymistä kokonaan erillisvirastoihin.

Suomen Lakimiesliitto ry:n mukaan ulosottopiirien vähentämisellä saatetaan saavuttaa tiettyjä hallinnollisia säästöjä, mutta säästäminen ei voi olla lainkäytön kehittämisen ensisijainen tavoite. Säästötoimilla heikennetään oikeudellisten palveluiden saatavuutta ja sitä kautta oikeusturvaa. Lausunnonantaja pitää tavoitetta karsia lyhyellä aikavälillä ulosottopiirien lukumäärää yhteen kolmasosaan nykyisestä ylimitoitettuna. Asiassa tulisi edetä maltillisesti ja yhdistää ulosottopiirejä lähinnä siellä, missä se yksittäistapauksessa harkiten on perusteltua ja henkilöstön luonnollisen poistuman kautta mahdollista. Paikallisyksiköiden suurentaminen tulee lausunnonantajan mukaan ottaa huomioon myös kihlakunnanvoutien ja johtavien kihlakunnanvoutien palkkauksessa.

Länsstyrelsen på Åland katsoo, että nykyinen määrä ulosottopiirejä pitäisi säilyttää. Lausunnonantajan mukaan suurten piirien etuja on ehdotuksessa liioiteltu eikä haittapuolia ole mainittu. Vastaavat edut voitaisiin saavuttaa myös lisäämällä yhteistyötä ja muita järjestelyjä. Pii-

rikoon suurentamisen haittoina lausunnonantaja mainitsee paikallistuntemuksen ja henkilökunnan tuntemisen vähentymisen, mikä voi johtaa perinnän tuloksellisuuden heikentymiseen. Lausunnonantaja myös kyseenalaistaa sen, saavutetaanko uudelleenjärjestelyillä käytännössä mitään säästöjä, koska on välttämätöntä säilyttää suunnilleen nykyinen määrä palvelupisteitä. Lausunnonantajan mukaan ehdotuksessa ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota kielellisiin näkökohtiin. Lausunnonantajan vastustaa ulosottopiirien yhdistämistä myös siitä syystä, että tällöin yhdistetään toisiinsa piirejä, joissa enemmistön puhuma kieli vaihtelee. Lausunnonantajan kokemuksen mukaan oikeus käyttää omaa kieltää viranomaisen kanssa asioidessa toteutuu tasapuolisesti vain niillä alueilla, joissa on ruotsinkielinen enemmistö. Vain sellaisia ulosottopiirejä, joissa on sama enemmistökieli, pitäisi tarvittaessa yhdistää. Lausunnonantajan mukaan niihin ulosottopiireihin, joissa vähemmistökieltä puhuvien osuus on huomattava, pitäisi perustaa erityiset osastot kielellisellä perusteella. Lausunnonantajan mukaan valtioneuvoston tulisi edelleenkin päättää siitä, miten maan alue jaetaan ulosottopiireihin.

Muita paikallishallintoa koskevaan ehdotukseen liittyviä lausunnonantajien näkemyksiä:

Itä-Suomen lääninhallitus pitää hyvänä ehdotuksena, että ulosottopiirien jaotus esitetään määrättäväksi oikeusministeriön asetuksella oikeusministeriön päätöksen asemasta. Lausunnonantaja pitää hallinnollisesti selkeänä vaihtoehtona sitä, että ulosottotoimen paikalliset yksiköt olisivat erillisvirastoja.

Työeläkevakuuttajat TELA ry arvelee ulosottopiirien määrän vähentämisen tehostavan esimerkiksi erikoisperintää.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mielestä paikalliset toimintayksiköt ei ole hyvä nimike. Siitä saa vaikutelman, että valtakunnassa on yksi ulosottovirasto ja sen alaiset paikalliset toimintayksiköt. Lausunnonantajan mukaan olisi selvempää puhua ulosottovirastoista.

Luottomiehet – Kreditmännen ry toivoo, että hallinto-organisaation uudistuksen myötä atk-yhteyksiä koskeva asiakaspalvelu kohenee nykyiseen verrattain vaatimattomaan tasoon nähden.

2.3 Virkanimikkeet

Ulosottotoimen virkanimikkeistä esitti näkemyksiään 15 lausunnonantajaa.

Suomen Asianajajaliiton mukaan on perusteltua, että nimismies-nimikkeestä luovutaan ja ulosoton tehtäviä hoitavat ainoastaan ulosottomiehet.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan ulosoton yhtenäisyyden ja tehokkuuden kannalta on hyvä, että ulosottoasioita hoitavat päätoimiset ulosottomiehet. Lausunnonantajan mukaan ei ole mitään asiallisia perusteita säilyttää ulosottoasioita nimismiehillä, jotka ovat käytännössä päätoimisia poliisipäälliköitä.

Tampereen kihlakunnan ulosottoviraston mukaan virkanimikkeisiin olisi syytä miettiä muutoksia. Kihlakunnanvoudin virkanimike on hyvä ja puolustaa varmasti jatkossakin asemaansa,

mutta avustavan ulosottomiehen virkanimike ei oikealla tavalla kuvaa tehtävän luonnetta. Avustavan ulosottomiehen tehtävissä lainkäytön luonne on korostunut ja alalle hakevien koulutustaso on tällä hetkellä korkea. Lausunnonantajan mukaan ulosottomies sinänsä on instituutio kuten poliisi tai tuomari ja on siksi säilytettävä. Virkanimikkeen ei kuitenkaan tarvitse välttämättä olla ulosottomies tai avustava ulosottomies.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan avustavien ulosottomiesten virkanimikettä tulisi täsmentää. Avustavilta ulosottomiehiltä edellytetään osaamista ja he ovat enenemässä määrin itsenäisiä päätöksentekijöitä. Heidän tehtäväkuvaansa ei lausunnonantajan mukaan enää sovellu sana ”avustava”. Asiakkaiden näkökulmasta avustavat ulosottomiehet ovat ulosottomiehiä, eivät voudit. Vouti voitaisiinkin lausunnonantajan mukaan kokonaan erottaa ulosottomies-nimikkeestä. Koska Suomen perustuslaki ei enää tunne kihlakuntia, pitäisi kihlakunnanvoudin virkanimike ottaa lausunnonantajan mukaan uuteen tarkasteluun.

Avustavat Ulosottomiehet ja Haastemiehet ry esittää, että käyttöön otettaisiin uusi kihlakunnanulosottomies-nimike, joka korvaisi avustava ulosottomies -nimikkeen. Jos kihlakuntajärjestykseen tulee muutoksia, tulisi nimikettä muuttaa uudistusta vastaavasti. Lausunnonantajan mukaan avustava ulosottomies -nimike on auttamattomasti vanhentunut. Se ei ole ulospäin uskottava eikä osoita kompetenssia, joka viittaisi itsenäiseen työskentelyyn ja toimivaltaan. Nimike aiheuttaa myös velallisten kanssa asioidessa sekaannusta, koska velallisille on epäselvää, kuka yksittäisessä ulosottoasiassa käyttää päätösvaltaa. Kihlakunnanulosottomies-nimike antaisi uskottavamman kuvan ulosottolaitoksen virkamiehistä, jotka käytännössä asioivat velallisten kanssa. Lausunnonantajan mukaan ulosottomies-sanan pitää esiintyä jatkossakin nimikkeessä osoittamassa tehtävien luonnetta.

Suomen ulosottoapulaisten yhdistys ry esittää 1 luvun 7 §:n muotoilemista seuraavanlaiseksi:

> *Ulosottomiehinä toimivat kihlakunnanvoudit.*
> *Ulosottomies käsittelee tässä laissa tarkoitetut ulosottoasiat.*
> *Ulosottomies saa määrätä kihlakunnan ulosottomiehen hoitamaan täytäntöönpanotehtäviä. Kihlakunnan ulosottomiehestä on tällöin voimassa 10 §:ssä mainituin rajoituksin, mitä ulosottomiehestä säädetään.*
> *Kihlakunnanvoudin tulee valvoa, että hänen alaisensa kihlakunnan ulosottomiehet ja muut virkamiehet hoitavat heille annetut tehtävät lainmukaisesti ja asianmukaisesti sekä noudattavat heille annettuja määräyksiä.*

Lausunnonantajan mukaan virkanimike avustava ulosottomies aiheuttaa asiakaskunnassa sekaannusta. Kuten Ulosotto 2000 -toimikunnan mietinnössä on todettu, nykyinen virkenimike ei kuvaa oikealla tavalla sitä varsin vaativaa, vastuullista ja itsenäistä tehtäväkenttää, jota avustavat ulosottomiehet hoitavat. Nimike tulisi saattaa ajan tasalle ja kuvaamaan paremmin työn itsenäisyyttä ja vaativuutta. Lausunnonantajan esityksen mukaan täytäntöönpanotehtäviä suorittavat ulosottomiehet olisivat kihlakunnanvouti ja kihlakunnan ulosottomies.
Lausunnonantaja pitää vääränä sitä ehdotuksessa esitetty näkemystä, että avustavilla ulosottomiehillä ei olisi itsenäisiä tehtäviä, vaan kaikki tehtävät hoidettaisiin kihlakunnanvoudin toimeksiannosta ja hänen valvonnassaan. Myös avustavat ulosottomiehet ovat riippumattomia lainkäyttäjiä, jotka suorittavat valtaosan kaikista täytäntöönpanotoimista itsenäisesti kihlakunnanvoudin vahvistaman työnjaon mukaan.

Avustavat Ulosottomiehet ja Haastemiehet ry on hämmentynyt 1 luvun 9 §:n 1 momentin perusteluista, joiden mukaan avustavilla ulosottomiehillä ei ole itsenäisiä tehtäviä, vaan kaikki tehtävät hoidetaan kihlakunnanvoudin toimeksiannosta ja valvonnassa. Lausunnonantajan

mukaan avustavat ulosottomiehet tekevät vuosittain tuhansia itsenäisiä päätöksiä ilman kihlakunnanvoudin erillistä määräystä. Muodollisesti kihlakunnanvouti määrää avustavalle ulosottomiehelle tehtävät ja muodollisesti kihlakunnanvouti on myös viimekätisessä vastuussa valvontavelvollisuutensa kautta ulosottoasioiden hoitamisesta. Tosiasiallisen työn virkavastuulla tekee kuitenkin avustava ulosottomies voimassa olevassa UL 1:5:ssä mainituin poikkeuksin.

Lausunnonantajien esittämiä näkemyksiä ulosottomiesten ja muiden virkamiesten välisestä työnjaosta:

Avustavat Ulosottomiehet ja Haastemiehet ry esittää, että avustavasta ulosottomiehestä (kihlakunnanulosottomiehestä) säädettäisiin selkeästi omassa pykälässään tai vaihtoehtoisesti ehdotetussa 1 luvun 7 §:ssä samalla kuin ulosottomiehestä. Samoin lausunnonantaja esittää, että muusta virkamiehestä säädettäisiin edelleen omassa pykälässään ja säännöksen perusteluissa kuvaillaan riittävän selkeästi ne työtehtävät, jotka ovat lähellä avustavan ulosottomiehen tehtäviä, mutta eivät avustavan ulosottomiehen varsinaisia tehtäviä (ulosottomiehen vastuulla). Lausunnonantajan mukaan muun virkamiehen ja avustavan ulosottomiehen työnjaon suhde on ehdotuksessa erittäin epäselvä, eikä ole sopusoinnussa nykyisen lain vastaavaa ulosottomiestä koskevan säännöksen kanssa, jos tehtäviä hoidettaisiin ”yhdessä”. Lausunnonantaja pitää yhdessä tekemisen merkitystä täysin tulkinnanvaraisena ja kysyy myös, miten velallista koskevia päätöksiä voidaan tehdä yhdessä, kun yhdellä vastaavalla ulosottomiehellä - ei muulla virkamiehellä - on yksinomainen toimivalta hoitaa velallista koskevat asiat koko maassa. Lausunnonantaja huomauttaa myös, ettei ehdotuksesta voida päätellä, miten muu virkamies jatkossa työskentelisi. Jos muu virkamies hoitaa tehtäviä samassa laajuudessa kuin avustava ulosottomies, on lausunnonantajan mielestä erikoista, ettei muun virkamiehen vastuusta ole ehdotuksessa säädetty mitään.
Lausunnonantaja huomauttaa vielä siitä, ettei ehdotuksessa ole otettu huomioon sitä, miten avustavat ulosottomiehet rekrytoidaan, vaan on oletettu kenen tahansa pystyvän työskentelemään virassa. Avustavia ulosottomiehiä rekrytoidessa on säädettyjen kelpoisuusehtojen lisäksi kiinnitetty huomiota virkamiehen kykyyn tehdä itsenäisiä päätöksiä ja sietää kovaa painetta sekä ihmissuhdetaitoihin.

Helsingin kihlakunnanvirasto ehdottaa, että 1 luvun 9 §:n 1 momentti kirjoitettaisiin seuraavaan muotoon:

> *Avustava ulosottomies toimittaa ulosottomiehen määräämät tehtävät. Avustavasta ulosottomiehestä on tällöin voimassa 10 §:ssä mainituin rajoituksin, mitä ulosottomiehestä säädetään. Ulosottomies saa tarvittaessa määrätä yksittäisen täytäntöönpanotehtävän muun alaisensa virkamiehen suoritettavaksi. Virkamiehestä on tällöin voimassa, mitä avustavasta ulosottomiehestä säädetään.*

Lausunnonantaja toteaa, että ulosottoviraston toimintayksikkö kuten osasto tai kahden tai useamman avustavan ulosottomiehen ja toimistovirkailijan yhteistoimintaelin (tiimi) ei ole ulosottoviranomainen. Virkamiestiimillä ei ole täytäntöönpanotehtäviä. Jos ulosottovirastolle tai kahden tai useamman virkamiehen kokoonpanolle halutaan antaa ulosottoviranomaisen asema, tulisi siitä säätää ulosottolain 3 luvussa. Nyt valmisteilla olevien hallinnollisten uudistusten tulisi edistää velalliskohtaista henkilöviranomaismallia.
Lausunnonantajan mukaan avustavan ulosottomiehen tehtäviä tulee vastaisuudessakin antaa vain avustavan ulosottomiehen viranhaltijoille. Toimistovirkamiehen tehtävät ovat hallintoon

kuuluvia tehtäviä, joilla tähdätään hyvään perimistulokseen. Koska ulosottohallinnosta puuttuu kihlakunnanvoutien harjoittelujärjestelmä, on tarkoituksenmukaista, että lakimiestutkinnon suorittanut tuleva vouti hoitaa ensin avustavan ulosottomiehen tehtäviä ja sen jälkeen, jos mahdollista, erikoisperinnän ylitarkastajan tehtäviä.

Suomen ulosottoapulaisten yhdistys ry esittää, että ehdotetun 1 luvun 9 §:n 1 momentti poistettaisiin ja säännös muutoin muokattaisiin seuraavanlaiseksi:

> *Ulosottopiirin päällikkö voi määrätä alaisensa virkamiehen hoitamaan yksittäisiä tai määräajaksi määrätynlaisia kihlakunnanvoudin tehtäviä, jos virkamies täyttää kihlakunnanvoudin kelpoisuusvaatimukset.*
> *Kihlakunnanvouti voi siirtää alaiselleen virkamiehelle antamansa tehtävän toiselle virkamiehelle tai ottaa tehtävän itse hoitaakseen.*

Lausunnonantajan mielestä täytäntöönpanotehtävät tulee jatkossakin keskittää kihlakunnanvoudille ja kihlakunnanulosottomiehelle. Jos myös muut virkamiehet suorittavat täytäntöönpanotehtäviä, aiheutuu siitä lausunnonantajan mukaan sekaannusta ja hämmennystä ulosoton asiakkaiden keskuudessa. Samoin nykyisen vastaavaa ulosottomiestä koskevan sääntelyn kanssa olisi ristiriidassa, jos täytäntöönpanotehtäviä annettaisiin muille virkamiehille. Nykyinen velalliskohtainen järjestelmä on lausunnonantajan mukaan hyvä ja selkeä, eikä sitä pidä muuttaa.

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto pitää hyvänä sitä, että 1 luvun 9 § antaa mahdollisuuden organisoida toimintoja ulosottopiirissä. Säännös antaa mahdollisuuksia järjestää selvittely-yksikön tehtäviä. Monissa yksiköissä olisi nykyisin valmiuksia muodostaa perintäryhmä, johon kuuluisi 3-4 avustava ulosottomiestä. Tässä ryhmässä esimerkiksi yksi avustava ulosottomies voisi keskittyä vaativan perinnän hoitamiseen muiden huolehtiessa normaaliperinnän hoitamisesta myös hänen osaltaan. Ongelman muodostaa palkkiokysymysten osalta myös vastaava ulosottomies -käsite.

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto katsoo 1 luvun 9 §:n 2 momentin säännöksen sopivan nimenomaan sijaisuusjärjestelyihin ja niihin tilanteisiin, joissa alalle pyrkivä harjaantuu voudin tehtäviin. Lausunnonantaja kuitenkin toivoo, ettei säännös aiheuta muutospaineita kihlakunnanvoutien virkojen vähentämiseen.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n ja *Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry:n* mukaan kihlakunnanvoutien tehtävät tulee ehdottomasti säilyttää voudeilla. Ulosottotoimen oikeudellistumisen ja monimutkaistumisen myötä voutien yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvat tehtävät lisääntyvät jatkuvasti. Lausunnonantajat eivät oikeusturvasyistä hyväksy 1 luvun 9 §:n 2 momentissa ehdotettua järjestelyä, joka antaisi mahdollisuuden määrätä tehtäviä epämääräisiksi ajoiksi muitten kuin voutien toimitettaviksi. Voudin tehtävät ovat voudin tehtäviä siksi, että voudilla on niihin riittävä pätevyys, kokemus ja vastuu.

Suomen Lakimiesliitto ry katsoo, että kihlakunnanvoudin yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvat tehtävät tulee ehdottomasti säilyttää kihlakunnanvoudeilla, koska heillä on riittävä pätevyys ja kokemus tehtävien suorittamiseen.

Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry:n mukaan säännöksessä ehdotettu ulosottomiehen mahdollisuus määrätä tehtäviä muulle alaiselleen kuin avustavalle ulosottomiehelle tulee muuttamaan kansliahenkilökunnan toimenkuvia merkittävästi. Näistä tehtävistä, tehtävien

edellyttämästä palkkauksen tarkistamisesta sekä perintäpalkkioiden jakamisesta työn suorittaneen henkilöstön kosken tulee sopia erittäin tarkasti ennen lain voimaantuloa. Myös uusien tehtävien vaatimasta koulutuksesta on huolehdittava.

Palkansaajajärjestö Pardia ry tuo esiin sen, että nykyisin toimistohenkilökunnalla teetetään erittäin runsaasti tehtäviä, jotka kuuluisivat voudin ja erityisesti avustavan ulosottomiehen tehtäviin. Näistä töitä maksettavat toimenpidepalkkiot menevät ulosottomiehille, vaikka he eivät olisi kyseistä tehtävää itse tehneetkään. Toimistohenkilökunta laajentaa mielellään toimenkuvaansa, mutta haluaa myös saada siitä oikeudenmukaisen ja tasa-arvoisen korvauksen. Jos toimistohenkilökunta tekee samaa työtä kuin avustavat ulosottomiehet, on palkkaperusteiden, palkan ja erilliskorvausten oltava samanlaiset. Lausunnonantajan mukaan työparityöskentely (avustava ulosottomies - toimistohenkilö) on monissa tapauksissa käyttökelpoinen toimintatapa, mutta työn tulosten palkallisen arvostuksen pitäisi näkyä tekijöitten kesken oikeudenmukaisesti. Lausunnonantaja vaatii, että ulosottomiehelle esitettyyn oikeuteen määrätä tehtäviä toimistohenkilöstölle on lisättävä velvollisuus huolehtia siitä, että palkallista eriarvoisuutta ei saa syntyä. Lisäksi ulosottomiehelle on asetettava velvollisuus huolehtia tehtävien tasapuolisesta ja oikeudenmukaisesta jakamisesta.

Lausunnonantajien näkemyksiä kihlakunnanvoudin nimittämisestä ja kelpoisuusvaatimuksista (UK 1 luvun 14 §):

Länsi-Suomen lääninhallitus pitää kihlakunnanvoudin kelpoisuusvaatimuksia koskevaa muutosehdotusta hyvänä ja rekrytointia edistävänä. Lausunnonantaja kuitenkin kysyy, tulisiko johtamistaidon kuulua kelpoisuusvaatimuksiin kaikilla kihlakunnanvoudeilla, sillä piirikoon suurentuessa johtamistaidon merkitys korostuu.

Kihlakunnanvoudit ry:n ja *Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry:*n mukaan kihlakunnanvoudin kelpoisuusvaatimuksissa tulisi ehdotettua enemmän korostaa ulosottokokemuksen merkitystä. Sen tulisi aina olla ensisijainen vaatimus. Tulevien voutien rekrytointia ja koulutusta tulisi *Suomen Kihlakunnanvoudit ry:*n mukaan myös pikaisesti pohtia.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osasto suhtautuu pidättyväisesti kihlakunnanvoudin kelpoisuusvaatimusten muuttamiseen. Joka tapauksessa ulosottokokemuksella tulee nimitystilanteessa antaa aina etusija muuhun palvelukseen verrattuna. Lausunnonantajan mukaan pätevien hakijoiden saamiseksi on luotava voutien rekrytointijärjestelmä. Harjoitteluvirkoina voisivat olla ylitarkastajan vakanssit.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottoviraston mukaan ulosottokokemus tulisi säilyttää ainakin ensisijaisena kihlakunnanvoudin kelpoisuusvaatimuksena. Lausunnonantaja huomauttaa myös siitä, että kihlakunnanvoutien rekrytointikoulutuksen järjestäminen olisi toteutettava kiireellisesti.

*Suomen Lakimiesliitto ry:*n mukaan kihlakunnanvoudin kelpoisuusvaatimuksissa tulisi ehdotettua enemmän korostaa ulosottokokemuksen merkitystä. Kunnollisen rekrytointijärjestelmän puuttuminen ei saisi johtaa siihen, että kokemuksen merkitys vähenee. Lausunnonantajan mukaan tulevien kihlakunnanvoutien rekrytointia ja koulutusta olisikin pohdittava.

Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry pitää perusteltuna, että kihlakunnanvoudin sekä johtavan kihlakunnanvoudin kelpoisuusvaatimuksiin otettaisiin säännös henkilökohtaista ominaisuuksista sekä edellytettäisiin johtamistaitoja. Ulosottopiirikoon suurentuessa johtamistaitojen merkitys korostuu. Jotta esimies- ja johtamiskulttuuri olisi valtakunnallisesti yhdenmukaista, tulisi lausunnonantajan mukaan luoda erityinen johtamiskoulutusjärjestelmä esimiesasemassa toimiville.

Professori Havansi huomauttaa kihlakunnanvoudin akateemisen tutkinnon osalta siitä, että jatkossa saatetaan yliopistoissa hyväksyä suorittamaan uuden tutkintojärjestelmän mukaista oikeustieteen maisterin tutkintoa (OTM) sellainen henkilö, joka on suorittanut jonkun muun alemman korkeakoulututkinnon kuin oikeusnotaarin tutkinnon (ON). Sopivan tutkintopätevyyssäännöksen formulointia tulisi harkita, jos ei pidetä suotavana, että perinteiseen ns. täysjuristin virkaan voitaisiin kelpuuttaa vailla ON-tutkintoa oleva OTM.

3 Velkavastuun enimmäiskesto

3.1 Saatavan lopullinen lakkaaminen (velan vanhentumisesta annetun lain 9a §)

Ehdotukseen saatavan lopullisesta lakkaamisesta otti kantaa 36 lausunnonantajaa.

<u>Ehdotukseen saatavan lopullisesta lakkaamisesta lähtökohtaisen myönteisesti suhtautuviksi on luokiteltu seuraavat lausunnonantajat, vaikka osa heistä esittikin asiaa koskevia omia ehdotuksiaan:</u>

Valtioneuvoston oikeuskanslerilla ei ole huomautettavaa saatavan lakkaamista koskevaan ehdotukseen.

Kauppa- ja teollisuusministeriö hyväksyy ehdotuksen mukaiset määräajat velkavastuun lakkaamiselle. Velkavastuun enimmäiskesto ei ole lausunnonantajan tai Finnvera Oy:n toiminnan tai näiden vastuulla olevien valtion saatavien kannalta merkittävä taloudellinen kysymys. Lausunnonantaja kuitenkin huomauttaa, että velkavastuun lakkaamista koskevan lainsäädännön täytyy olla mahdollisimman selkeää, sillä siihen liittyvät kysymykset tulevat esille pitkän ajan kuluttua velan syntymisestä. Saatavan lakkaamisen vaikutukset eri kanssavelallisiin tulee myös olla huolellisesti selvitettyinä.

Kansaneläkelaitos pitää saatavan lopullista lakkaamista koskevaa säännöstä hyödyllisenä ja kannatettavana. Velkavastuun päättyessä lopullisesti tilanne on selkeä sekä velallisen että velkojan kannalta. Kansaneläkelaitoksen opintotukikeskus tosin huomauttaa siitä, että ehdotuksen mukainen saatavan lopullista lakkaamista koskeva säännös asettaa joissain tapauksissa asiansa tunnollisesti hoitavan velallisen huonompaan asemaan kuin sellaisen velallisen, jonka opintolainan Kansaneläkelaitos joutuu maksamaan takauksen perusteella pankille. Tämän vuoksi säännöksen tulisi olla sellainen, että jos lainan alkuperäistä laina-aikaa on edelleen jäljellä, ei saatava lakkaisi kuin aikaisintaan alkuperäisen laina-ajan päättyessä. Vaikka saatavan täytäntöönpanokelpoisuus olisikin päättynyt, olisi saatavaa mahdollista periä vapaaehtoisella sopimuksella.

Stakes pitää kannatettavana ehdotusta siitä, että saatavan lopullisesta vanhentumisesta säädetään ensisijaisesti yhdenmukaisella tavalla ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikojen kanssa. Velallisen tilanteen ulosoton tai muun maksukyvyttömyyden jälkeen tulee olla mahdollisimman ennustettava. Selviin väärinkäytöstilanteisiin voidaan puuttua saatavan vanhentumisaikaa jatkamalla vain poikkeustapauksissa, joissa velallinen on esimerkiksi vilpillisesti tai velkojaa vahingoittaakseen vältellyt velkansa suorittamista.

Valtiokonttori pitää saatavan lakkaamista koskevaa ehdotusta erityisen tarpeellisena. Saatavan lakkaamisesta säätäminen selkiinnyttää velallisen tilannetta ja parantaa hänen toimintamahdollisuuksiaan ja alentaa tätä kautta myös kustannuksia, joita yhteiskunnalle aiheutuisi saatavan perimisestä. Lausunnonantaja ei katso ehdotuksen vaikuttavan merkittävästi velkojien saamien suoritusten määrään. Sitä vastoin saatavan lakiin perustuvasta lakkaamisesta koituu velkojille hyötyä, kun saatavan valvonnasta aiheutuva työ ja kustannukset vähentyvät.

Länsi-Suomen lääninhallitus katsoo, että saatavan lakkaamista koskeva säännös on selkeä ja tulee selkiyttämään velallisen asemaa.

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto toteaa velan vanhentumisesta annettuun lakiin suunnitellun lisäyksen selventävän nykyistä saatavan vanhentumista koskevaa problematiikkaa. Täytäntöönpanoperusteen ja toisaalta sen sisällä olevien saatavien eriaikainen vanhentuminen eri velallistilanteissa olisi erittäin ongelmallista.

Turun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan on tärkeää, että saatavan perinnälle tulee lopullinen este myös ulosoton ulkopuolella. Ei saa olla niin, että saatava ei ole ulosottokelpoinen, mutta esimerkiksi perintätoimistot voisivat jatkaa perintää.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mukaan velan lopullinen vanheneminen selkeyttää tilannetta ja vähentää tarvetta epäasiallisiin järjestelyihin. Muun muassa tulevien perintöosuuksien kenotekoiseen ohjailuun ei ole enää entisenlaista syytä.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottoviraston mukaan ulosottoperusteen määräaikaisuuteen siirtymisen jälkeen on selkeää ja johdonmukaista päätyä näissä tilanteissa myös saatavan lakkaamiseen.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan on johdonmukaista, että saatavan perinnälle tulee lopullinen vanhentuminen myös ulosoton ulkopuolelle. Ei ole oikeudenmukaista velallista kohtaan, jos esimerkiksi perintätoimistot voivat jatkaa perintätoimenpiteitä sen jälkeenkin, kun saatavaa ei voida enää periä ulosottomenettelyssä.

Kajaanin kaupunki toteaa, että ehdotuksessa tehty saatavan lakkaamisen vertailu yksityishenkilön velkajärjestelyn ja siinä myönnettäviin maksuhelpotuksiin on yksityishenkilön kannalta aiheellinen ja perusteltu. Se liittää velkojen vanhentumisen osaksi yleisempää oikeuspoliittista linjausta yksityishenkilön huomattavan pitkään jatkuneitten taloudellisten vaikeuksien perustellusta huojennuksesta. Lausunnonantaja ei usko ehdotuksella olevan vaikutusta kansalaisten maksumoraaliin. Sen sijaan se helpottaa pitkäaikaisen ulosoton kohteena olleen henkilön kykyä ja halukkuutta ottaa tulevaisuudessa vastuu toimeentulosta itselleen.

Suomen Kuntaliiton mukaan velkavastuun enimmäiskestosta tulisi säätää ehdotetulla tavalla. Tavoitteena tulee olla elinikäisen tai kohtuuttoman pitkäkestoisen ulosoton estäminen. Elinikäinen velkavastuu passivoi velallisia ja usein saattaa heidät kuntien maksaman toimeentulo-

tuen piiriin. Lausunnonantajan mukaan ei ole perusteltua, että kunnat verovaroistaan suorittavat pankkien liiketoiminnan riskiä.

Helsingin hovioikeus pitää saatavan lakkaamista koskevaa ehdotusta ja sen tavoitteita yhteiskuntapoliittisesti hyväksyttävinä. Lausunnonantaja otaksuu, ettei ehdotuksella ole merkittävää vaikutusta velallisten maksumoraaliin kun huomioon otetaan saatavan lakkaamiselle säädetyt suhteellisen pitkät määräajat ja mahdollisuus määräajan jatkamiseen. Lausunnonantaja huomauttaa, että velallisten yhdenvertaisuuden kannalta ongelmaksi muodostuu se, ettei ehdotukseen sisälly säännöstä saatavan lakkaamisesta niissä tilanteissa, joissa saatavasta ei ole hankittu lainkaan ulosottoperustetta. Siksi olisikin suotavaa, jos lainsäädännössä kiinnitettäisiin ripeasti ja mahdollisesti jo nyt kysymyksessä olevan lainmuutoksen yhteydessä huomiota tähän seikkaan.

Käräjäoikeustuomarit ry:llä ei ole huomauttamista ehdotettuun sääntelyyn saatavan lakkaamisesta. Vanhentumisajat muodostuvat joka tapauksessa pitkähköiksi ja kertymät velkojien saataville niiden loppupäässä tosiasiassa vähäisiksi. Lausunnonantaja tuo kuitenkin esiin sen käytännössä todennäköisesti harvinaiseksi jäävän tilanteen, jossa velallinen pian saatavan vanhentumisen jälkeen saa suuren perinnön. Tällöin velkojalle voi syntyä suurikin todellinen vahinko.

Kirkkohallitus pitää velan lopullista vanhentumista koskevaa ehdotusta kokonaisuus huomioon ottaen perusteltuna. Eri intressinhaltijoiden relaatiossa asia on ratkaistu ensisijaisesti velallisen eduksi. Kuolinpesän velkavastuuseen liittyviä kysymyksiä sekä saatavan lakkaamista tilanteessa, jossa sille ei ole haettu ulosottoperustetta, on lausunnonantajan mukaan aiheellista käsitellä tästä kokonaisuudistusta erillisessä muutoshankkeessa.

Verohallitus ei vastusta ehdotusta saatavan lopullisesta lakkaamisesta. Lausunnonantaja ei näe periaatteellista estettä vapauttaa velallinen 17 tai 22 vuotta perinnässä olleista veloista. On mahdollista, että maksuvelvollisen kaikkien maksujen määrä maksuhistorian ajalta yhteen laskettuna on niin suuri, että pääoma on laskennallisesti tullut loppuun maksetuksi. Vanhojen ja tosiasiassa kertymättä jäävien saatavien hallinnointi puolestaan tuottaa kuluja, joista ei saada vastaavaa hyötyä. Lausunnonantajan mukaan olisi kuitenkin parempi, jos saatavan lakkaamistilanteita olisi vain kaksi: joko täytäntöönpanokelpoisuuden jatkamiskanteen nostamisen määräajan päätyttyä tai ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuudelle määrätyn jatkoajan päätyttyä. Jos kanne täytäntöönpanokelpoisuuden jatkamisesta olisi hylätty, sen ei lausunnonantajan mukaan vielä pitäisi vapauttaa velallista veloistaan, vaan pitäisi odottaa kahden vuoden määräajan umpeutumiseen saakka. Kanteen hylkäämisen jälkeen nimittäin voi ilmetä jokin muu seikka, jonka perusteella uuden kanteen nostaminen olisi aiheellista.

Suomen Yrittäjät ry hyväksyy ehdotuksen saatavan lopullisesta vanhentumisesta. Ehdotuksen tuoma muutos ei välttämättä olisi käytännön tasolla huomattava, koska jo ulosottoperusteen vanhentuminen merkitsee monissa tapauksissa sitä, ettei saatavaa enää tulla perimään velalliselta. Periaatteelliselta kannalta muutos olisi kuitenkin olennainen, sillä sopimusten sitovuuden periaatteeseen tulisi siten ehdoton ajallinen rajoitus. Lausunnonantajan mukaan lopullisesta vanhentumisesta säätämistä voidaan pitää vanhentumissääntelyn selkeyttämisenä, koska mahdollisuus periä saatava vielä kuolinpesän varoista poistuisi. Ehdotetun muutoksen mahdolliset kielteiset vaikutukset eivät lausunnonantajan mukaan poikkea ulosottoperusteen vanhentumiseen kytkeytyvistä vaikutuksista. Lausunnonantajan mielestä ehdotuksessa on arvioitu oikein niitä myönteisiä vaikutuksia, joita saatavan lopullisella vanhentumisella olisi.

Suomen Asianajajaliitto pitää ehdotettua säännöstä ja sen perusteluja perusteltuina. Lausunnonantajan mukaan ehdotettu järjestelmä on kuitenkin vaikeaselkoinen ja epäselvä. Ehdotuksessa puhutaan saatavan täytäntöönpanokelpoisuuden lakkaamisesta, saatavan lopullisesta lakkaamisesta ja saatavan vanhentumisesta. Sekä velkojan että velallisen oikeussuojan kannalta on tärkeää, että saatavan täytäntöönpanokelpoisuuden lakkaaminen ja saatavan lopullinen lakkaaminen ovat yksiselitteisesti todettavissa. Lausunnonantajan mukaan saamisen perintäkelpoisuuden lakkaaminen ja aineellinen vanhentuminen tulisi niiden juridisen luonteen eroavaisuudesta huolimatta todeta selvästi. Samalla pitäisi luopua ulosottolakia ja velan vanhentumisesta annettua lakia koskevista epätarkoituksenmukaisista oikeussystemaattisista rajaaidoista.

Professori Havansi pitää ehdotusta sinänsä oikeansuuntaisena, mutta epäilee sitä, selventääkö ehdotettu säännös nykyistä tilannetta. Lausunnonantaja epäilee myös saatavan lakkaaminen -ilmaisun hyödyllisyyttä, sillä ehdotuksessakin todetulla tavalla siinä olisi käytännössä kyse saatavan lopullisesta vanhentumista.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan on ulosoton kannalta selvintä, että saatava lakkaa lopullisesti silloin, kun ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuus on päättynyt.

Julkiset Oikeusavustajat ry pitää ehdotusta saatavan lopullisesta lakkaamisesta erittäin kannatettavana. Ehdotuksen lainsäädäntötekninen toteutus saattaa kuitenkin aiheuttaa lausunnonantajan mielestä hämmennystä ja sekaannusta: ulosottolain ja vanhentumislain perusteella meillä olisi vanhentuneita velkoja, perimiskelvottomia velkoja ja lakanneita velkoja, vaikka näiden kaikkien velkojen oikeusvaikutukset olisivat velkojan ja velallisen kannalta käytännössä samat. Lausunnonantajan mukaan olisi selvempää, jos kaikkia näitä velkoja käsiteltäisiin yleisnimellä vanhentunut velka ja asiasta säädettäisiin pelkästään vanhentumislaissa. Lausunnonantaja ehdottaa ulosottoperusteen määräaikaisuutta koskevien säännösten siirtämistä vanhentumislain 13 §:n yhteyteen ja säännösten sanamuodon muuttamista niin, että tällä kohdin säädettäisiin saatavan lopullisesta vanhentumisesta tietyn määräajan jälkeen tuomion antamisesta lukien. Näin velan vanhentumista ja lakkaamista koskevat määräykset olisivat johdonmukaisesti yhdessä laissa. Lausunnonantaja ehdottaa vielä, että ulosottokaareen lisättäisiin maininta siitä, ettei vanhentunutta saatavaa voida periä.
Lausunnonantajan mukaan myös yksityishenkilön velkajärjestelyssä vahvistetun maksuohjelman piiriin kuuluvan velan perimiskelpoisuuden määräaikaisuutta koskevaa sääntelyä pitäisi täsmentää. Tilanteessa, jossa velkajärjestely on määrätty raukeamaan, alkuperäisen saatavan perimiskelpoisuuden määräaika on eri pituinen riippuen siitä, onko saatavalle haettu ennen maksuohjelman vahvistamista tuomio vai ei. Jos tuomio on haettu ennen maksuohjelman vahvistamista, saattaa perimisaika olla hyvinkin lyhyt. Jos taas tuomio haetaan vasta maksuohjelman raukeamisen jälkeen, on saatavan perimisaika pitkä. Lausunnonantajan mukaan olisi johdonmukaisempaa, että kaikkia maksuohjelmaan sisältyviä velkoja käsiteltäisiin samalla tavoin eli siten, että kaikkien näiden velkojen perimiskelpoisuus päättyisi 15 tai 20 vuoden kuluessa maksuohjelman vahvistamisesta.

Elatusvelvollisten Liitto ry pitää välttämättömänä saada lama-aikana ilman omaa syytään velkaantuneet pois elinikäisestä velkavankeudesta. Lausunnonantajan mukaan 15 vuotta on kuitenkin liian pitkä aika ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuudelle ainakin lama-ajan velallisten osalta. Lausunnonantajan esittääkin täksi ajaksi 12 vuotta. Lausunnonantajan mukaan ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuuden määräajan tulisi koskea myös kuolinpesien velkoja. Lausunnonantajan mielestä velan vanhentuminen tulisi säätää tapahtuvaksi samaan

aikaan kuin ulosottoperusteen vanhentuminen, koska 12-15 vuoden mittainen lähinnä lamaajan veloista johtuva velkavankeus on kohtuuton.

Katakombista Elämään Kansanliike ry pitää saatavan lopullista vanhentumista tervetulleena ja välttämättömänä uudistuksena ja yhtyy kaikessa olennaisessa ehdotuksen perusteluihin, jotka koskevat pitkään ulosotossa olleiden velkojen lopullista lakkaamista. Lausunnonantajan mukaan ehdotetut säännökset jäävät kuitenkin puolitiehen velallisten oikeutettujen etujen turvaamisessa ja aiheuttavat joiltakin osin suorastaan uusia oikeusturvaongelmia. Lausunnonantajan mukaan saatavan tulisi vanhentua samassa ajassa kuin ulosottoperusteenkin. Ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuuden lakkaamisen jälkeinen välivaihe ennen saatavan lopullista lakkaamista aiheuttaa velalliselle monenlaista haittaa esimerkiksi yritystoiminnan aloittamisessa. Välivaihe johtaa myös velallisen kuolinpesän sattumanvaraisen seikan perusteella eriarvoiseen asemaan verrattuna niihin velallisiin, jotka elinaikanaan vapautuvat velasta lopullisesti. Niiden tilanteiden varalta, jolloin saatavasta ei ole ulosottoperustetta, lakiin pitäisi lausunnonantajan mukaan ottaa ehdotetun vanhentumissäännöksen rinnalle säännös siitä, että velka katsotaan lopullisesti vanhentuneeksi joka tapauksessa 17 vuoden kuluttua velan erääntymisestä. Lopullista vanhentumista tukevilla perusteilla on sama merkitys silloinkin, kun ulosottoperustetta ei ole, eikä vanhentumisvaikutusta tulisi voida kiertää siten, ettei ulosottoperustetta haeta.

Sosiaaliasiamiehet ry pitää saatavan lakkaamista koskevaa ehdotusta tervetulleena ja välttämättömänä. Ehdotus on erittäin hyvin ja lähes tyhjentävästi perusteltu. Lausunnonantajan mukaan saatavan tulisi kuitenkin vanhentua samassa ajassa kuin ulosottoperusteenkin. Saatavan lakkaamisen pitkittäminen kahdella lisävuodella on lausunnonantajan mukaan tarpeetonta. Täytäntöönpanokelpoisuuden määräajan jatkamista koskeva kanne aika ei vaadi tällaista pitkittämistä, eikä siitä ole hyötyä velkojillekaan. Yksityishenkilön velkajärjestelyssä velat pyyhkiytyvät pois heti velkajärjestelyn päätyttyä, vaikka velkojalla on kahden vuoden kanneaika siltä varalta, että jälkikäteen havaitaan velallisen väärinkäytös. Lausunnonantajan mukaan lakiin olisi otettava maininta siitä, että velka vanhentuisi lopullisesti joka tapauksessa 17 vuoden kuluttua velan erääntymisestä. Vanhentumisen laskeminen vasta saatavaa koskevasta lainvoimaisesta tuomiosta voi lykätä vanhentumista kohtuuttomasti, sillä oikeudenkäynti on voitu aloittaa vuosien kuluttua saatavan erääntymisestä.

<u>Ehdotukseen varauksellisesti tai selkeän kielteisesti suhtautuviksi on luokiteltu seuraavat lausunnonantajat</u>:

Suomen Lakimiesliitto ry katsoo, että saatavan lakkaaminen voi olla perusteltua, kun ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika ja sen jatkamista koskevan kanteen määräaika on kulunut umpeen. Koska ehdotuksessa ei kuitenkaan puututa saatavan vanhentumiseen muilta osin, saattaa ehdotus loukata yhdenvertaisuutta.

Itä-Suomen lääninhallitus pitää lähtökohtaisesti perustellumpana, jos saatavan lakkaaminen voitaisiin todeta velkajärjestelymenettelyn kautta. Velallisten hakeutumista velkajärjestelyyn tulisi kaikin tavoin edistää ja niitä esteitä pitäisi poistaa, jotka vaikuttavat siihen, ettei velkajärjestelyyn hakeuduta.

Oulun käräjäoikeus nostaa esiin ajatuksen siitä, voitaisiinko ehdotuksessa esille tuodut sinänsä vakavat ja todelliset ongelmat ratkaista muun (insolvenssioikeudellisen) lainsäädännön tarkistamisella ilman, että puututaan velvoiteoikeuden perusteisiin.

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton mielestä olisi ehdotetun saatavan lakkaamisen sijasta tarkoituksenmukaisempaa etsiä lievempiä keinoja ja odottaa mm. mitä keinoja Euroopan neuvosto esittää velkaongelmien helpottamiseksi neuvostossa vireillä olevan selvityksen pohjalta. Lausunnonantaja toteaa, ettei missään muualla maailmassa ole voimassa lainsäädäntöä, jonka mukaan saatava lakkaisi pelkästään ajan kulumisen perusteella. Suomen muu lainsäädäntö, taloudellinen tilanne tai yhteiskunnan muut rakenteet eivät poikkea olennaisesti esimerkiksi muiden pohjoismaiden tilanteesta.

Keskuskauppakamari pitää ehdotusta velan lopullisesta vanhentumisesta yllättävänä, sillä vasta hiljattain voimaan tulleeseen velan vanhentumisesta annettuun lakiin ei laajan lausuntokierroksen jälkeen otettu asiasta säännöstä. Lausunnonantaja huomauttaa, ettei sen tietojen mukaan missään muussa maassa ole voimassa lainsäädäntöä saatavan lopullisesta vanhentumisesta. Lausunnonantajan mielestä ehdotuksessa vähätellään saatavan lopullisen vanhentumisen vaikutuksia velkojien kannalta. Lausunnonantaja ei myöskään hyväksy ehdotuksessa esitettyä kantaa siitä, ettei velan lopullisesta vanhentumisesta säätäminen vaatisi perustuslain säätämisjärjestystä. Omaisuuden suojasäännökset on tarkoitettu suojaamaan eri tahoja, myös perintätoimistoja, joten pelkästään velallisen lähtökohdista tapahtuva perustelu ei ole riittävä.

Luottomiehet – Kreditmännen ry vastustaa ehdotusta saatavan lakkaamisesta. Lausunnonantajan mukaan koko maailmassa ei ole lainsäädäntöä, jonka mukaan saatava lakkaisi pelkästään ajan kulumisen perusteella. Ehdotus loukkaa omaisuuden perustuslain mukaista suojaa, minkä vuoksi lausunnonantaja vaatii siitä säädettäväksi samassa järjestyksessä kuin perustuslain muuttamisesta. Lausunnonantajan mielestä velallisten selviytymismahdollisuuksien edistäminen ja ihmisarvoisen elämän turvaaminen ylivelkaantuneille on jo järjestetty Suomessa vapaaehtoisuuteen ja lakisääteiseen menettelyyn perustuvalla velkojen järjestelyllä. Yksityishenkilön velkajärjestelyn perusteltavuus kyseenalaistuu, jos saatavat lakkaavat pelkästään ajan kulumisen perusteella. Lausunnonantajan mukaan lama-ajan tai sitä vanhempien saatavien ulosottoperinnässä saadut kertymät ovat velkojan näkökulmasta merkittäviä ja osoittavat, ettei kyseessä olevia velallisia voi pitää syrjäytyneinä. Lausunnonantajan mukaan ei voida osoittaa hyväksyttäviä perusteita velkojan varallisuusarvoisiin oikeuksiin puuttumiselle. Saatavan lakkaaminen ei myöskään ole painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Samanlaisia näkemyksiä esittää myös *Suomen Perimistoimistojen Liitto ry*.
Luottomiehet - Kreditmännen ry ja *Suomen Perimistoimistojen Liitto ry* tuovat kumpikin esiin sen seikan, että vanhentumislain säätämisen yhteydessä pidettiin tarkoituksenmukaisena, että pitkien perintäaikojen tuottamiin ongelmiin puututaan maksukyvyttömyyslainsäädännössä eikä yleisessä siviililaissa.

Suomen Pankkiyhdistys ry vastustaa saatavan lakkaamista koskevaa ehdotusta. Ehdotus on lausunnonantajan mukaan ristiriidassa niin velvoiteoikeuden keskeisten lähtökohtien kuin valtiovallan ja pankkien solmiman velkasovinto-ohjelmankin kanssa. Ehdotus, jonka mukaan velallisen ei tarvitsisi maksaa velkaansa, jos aikaa kuluu riittävästi, on ainoalaatuinen poikkeus sopimusten sitovuuden periaatteesta. Sopimussitovuuden rajoituksiin tulisi lausunnonantajan mukaan suhtautua pidättyvästi. Velkaongelmia ei pitäisi ryhtyä ratkaisemaan velvoiteoikeudellisella sääntelyllä vaan insolvenssioikeuden keinoin. Lausunnonantajan mukaan on myös epäoikeudenmukaista, että velkansa maksamatta jättäneet velalliset pääsevät ajan kulumisen myötä samaan asemaa kuin ne velalliset, jotka ovat maksaneet mahdollisista taloudellisista vaikeuksista huolimatta velkansa.
Lausunnonantaja näkee ehdotuksen loukkaavan myös perustuslain mukaista omaisuuden suojaa. Perusoikeuksia voidaan rajoittaa tavallisella lailla vain, jos ns. perusoikeuksien rajoituspe-

rusteet täyttyvät. Lausunnonantajan mukaan ne eivät ehdotuksessa täyty, sillä saatavan lakkaaminen ei ole luonteeltaan täytäntöönpanoa vaan velvoiteoikeudellista velan vanhentumisen kaltaista lakkaamista. Ehdotus ei myöskään ole suhteellisuusvaatimuksen mukaista, koska velan lakkaamista koskeva sääntely ei ole välttämätöntä ylivelkaantumisongelman ratkaisemiseksi. Lausunnonantaja viittaa myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisessä lisäpöytäkirjassa turvattuun omaisuudensuojaan. Ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisun mukaan velkojan saamisoikeuteen puuttuminen edellyttää sitä, että velkoja voi saattaa yksittäistapauksessa viranomaisharkintaan sen, loukkaako hänen saatavaansa puuttuminen epäsuhtaisella tavalla omaisuudensuojaa. Ehdotukseen ei liity mitään yksittäistapauksellista harkintaa, vaan kaikki velat lakkaisivat tietyn määräajan kuluttua. Lausunnonantajan mukaan myös ehdotetun sääntelyn taannehtivia vaikutuksia on arvioitava omaisuudensuojan toteutumisen kannalta.
Lausunnonantajan huomauttaa, että velkojen lopullinen lakkaaminen on kansainvälisesti arvioiden erittäin poikkeuksellinen ratkaisu. Suomessa ei kuitenkaan vallitse mitään sellaisia erityispiirteitä, jotka tekisivät ehdotetun poikkeuksellisen lainsäädäntöratkaisun perustelluksi. Lausunnonantajan mukaan sekä nykyinen täytäntöönpanon määräaikaisuutta koskeva sääntely että ehdotettu saatavan lakkaamista koskeva sääntely ovat hyvin pulmallisia kansainvälisissä täytäntöönpanotilanteissa. Lausunnonantajan katsoo ulosottoperusteen määräaikaisuuden koskevan vain kotimaisia ulosottoperusteita. Toisessa EU-maassa annettuja tuomioita täällä voitaisiin periä miten pitkään tahansa. Tämä ei ole velkojien eikä velallisten yhdenvertaisuuden kannalta onnistunut ratkaisu.
Lausunnonantajan mukaan ehdotetusta sääntelystä tulisi hyvin monimutkaista, koska lakkaamisen perusteet ja oikeusvaikutukset ratkeaisivat osittain ulosottolainsäädännön ja osittain vanhentumislainsäädännön kautta. Ehdotetusta sääntelystä huolimatta velalliset voisivat joutua maksamaan hyvinkin vanhoja velkoja esimerkiksi tilanteissa, joissa takaajalle syntyy regressisaatava päävelallista vastaan pitkän ajan kuluttua velan erääntymisestä. Ehdotettu sääntely voi lausunnonantajan mukaan aiheuttaa ongelmia myös velkajärjestelyissä. Ehdotettujen säännösten ja niitä koskevien perustelujen mukaan velkajärjestelyvelallisen ei tarvitsisi 17 vuoden kuluttua maksuohjelman vahvistamisesta enää maksaa ohjelman mukaisia suorituksia. Tämä ei voi olla tavoiteltava ratkaisu. Lausunnonantajan mukaan ehdotus voi myös kannustaa velallisia kätkemään omaisuuttaan. Velkojan oikeusturvan kannalta erityisen hankalia tilanteita voi tällöin syntyä, jos kanssavelallisia on useita. Vaikka omaisuuttaan kätkeneen velallisen osalta täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikaa jatketaan, vanhenee saatava muiden osalta ja yhä vastuussa olevan velallisen velkavastuu supistuu pääluvun mukaiseksi. Lausunnonantajan mukaan sen sijaan, että nykyisestä täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikaisuudesta aiheutuvia ongelmia syvennetään ulottamalla ulosottoperinnän päättymisen oikeusvaikutuksia aineelliseen oikeuteen, tulisi nykyisiä ulosottolain 2 luvun ja vanhentumislain säännöksiä tarvittavin osin muuttaa. Lausunnonantajan mielestä tarpeellinen olisi myös säännös, jonka mukaan ulosottoperusteen antaminen johtaisi siihen, että muusta kuin velan maksusta johtuva velan lakkaaminen yhdessä henkilösuhteessa ei vaikuttaisi muissa henkilösuhteissa.

Suomen Rahoitusyhtiöiden yhdistys ry ei kannata ehdotusta saatavan lakkaamisesta. Ehdotus loukkaa lausunnonantajan mukaan velkojien omaisuuden suojaa sekä aiheuttaisi lukuisia epätarkoituksenmukaisia soveltamistilanteita. Ehdotusta ei voi toteuttaa tavallisella lailla, sillä saamisoikeuden lakkaaminen ilman asianmukaista suoritusta merkitsisi velkojalle kuuluvan perusoikeuden rajoittamista. Myös ehdotetun sääntelyn taannehtivia vaikutuksia on arvioitava omaisuudensuojan toteutumisen kannalta.
Lausunnonantaja huomauttaa siitä, että velallisen vapauttaminen velkavastuusta pelkästään riittävän ajan kulumisen johdosta olisi poikkeus sopimusten sitovuuden periaatteesta. Tällaisiin sopimussitovuuden rajoituksiin tulisi suhtautua oikeusjärjestelmässämme hyvin pidättyvästi. Ylivelkaantuneita velallisia varten on olemassa yksityishenkilön velkajärjestelyyn ja

muuhun insolvenssioikeuteen liittyviä periaatteita. Velkojen lopullinen vanhentuminen olisi lausunnonantajan mukaan epäoikeudenmukaista velkansa sovitulla tavalla maksaneita velallisia kohtaa ja sillä olisi yleistä maksumoraalia heikentävä vaikutus.
Lausunnonantaja tuo vielä esiin sen, että velan lopullinen lakkaaminen olisi kansainvälisesti hyvin poikkeuksellinen ratkaisu. Tästä saattaisi seurata ongelmia kansainvälisissä täytäntöönpanotilanteissa, koska ulosottoperusteen määräaikaisuus koskisi vain kotimaisia ulosottoperusteita.

Muita saatavien lopulliseen lakkaamiseen liittyviä lausunnonantajien näkemyksiä:

Yksinhuoltajien ja yhteishuoltajien liitto ry pitää saatavan lakkaamisen määräaikoihin verrattuna elatusavun ehdotonta 5 vuoden vanhentumisaikaa kohtuuttoman lyhyenä. Kun on kyse vanhemman velasta omalle lapselleen, on lähihuoltajan kynnys turvautua viranomaisten apuun tunnetusti korkeampi kuin muutoin. Viisi vuotta vierähtää liian nopeasti. Lausunnonantajan mukaan lain suomat pakotteet väärinkäyttötapauksissa eivät ole riittäviä, sillä elatusavun viivästyskorkokin lasketaan poikkeavasti. Lausunnonantajan mukaan elatusapu tulee määrätä oikeudenmukaisesti ja kun summa on vahvistettu, tulisi viranomaisten pystyä väärinkäyttötapauksissa takaamaan, että lapsi todella saa hänelle kuuluvan elatuksen säännöllisesti. Lausunnonantaja muistuttaa vielä siitä, että elatusapua on edelleen vaikea saada jatkuvaan ulosottoon.

Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa, että luonnollinen henkilö voi olla työnantajan asemassa ja siten velallisena esimerkiksi työeläkevakuutusmaksujen perinnässä, mutta sosiaalivakuutuksessa maksujen vanhentumisesta on säädetty erityislaeilla.

3.2 Ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuuden määräajan jatkaminen (UK 2 luvun 26-27 §)

Ehdotettuihin 2 luvun 26-27 §:n säännöksiin otti kantaa 13 lausunnonantajaa.

2 luvun 26 § Määräajan jatkaminen

Käräjäoikeustuomarit ry pitää ehdotettua säännöstä asianmukaisena.

Julkiset Oikeusavustajat ry pitää säännökseen ehdotettuja täsmennyksiä tarpeellisina ja kannatettavina.

Länsi-Suomen lääninhallituksen mukaan säännökset täytäntöönpanokelpoisuuden jatkamisen edellytyksistä tulevat helpottamaan mahdollisten ulosoton jatkamistilanteiden arvioimista tuomioistuimissa.

Itä-Suomen lääninhallitus pitää 2 luvun 26 §:ää selventävänä ja toivoo sen tukevan oikeuskäytännön yhtenäisyyttä. Säännös siitä, ettei määräaikaa saa määrätä jatkumaan, jos sitä voidaan pitää velallisen kannalta kohtuuttomana, saa ehdotuksen myötä syvemmän merkityksen

siitä, että ratkaisulla on vaikutusta saatavan lakkaamiseen kokonaan. Lausunnonantajan mukaan määräajan jatkamisen kohtuuttomuutta harkittaessa kriteerien pitää olla yleisen oikeustajun mukaisesti riittävän tiukkoja.

Helsingin hovioikeus katsoo säännökseen ehdotettujen muutosten olevan selkeyden vuoksi paikallaan. Muutokset ovat omiaan edistämään lainkäytön ennustettavuutta ja parantavat velkojan mahdollisuuksia arvioida kanteen nostamisen edellytyksiä. Lausunnonantaja kannattaa sitä, että ehdotetussa säännöksessä tekotavat on muotoiltu vastaamaan rikoslain säännöksiä velallisen epärehellisyydestä ja velallisen petoksesta. Säännökseen ehdotetut lisäykset ovat oikeuspoliittisesti tarkasteltuina tarkoituksenmukaisia ja hyväksyttäviä.
Lausunnonantaja pitää säännöksen 1 momentin virkettä määräajan jatkamisen kohtuuttomuudesta velallisen kannalta perusteltuna ja kannatettavana. Säännöksen selkeyden vuoksi virke tulisi siirtää säännöksen 2 momentiksi niin, että ehdotetusta 2 momentista tulisi 3 momentti. Lausunnonantaja ehdottaa myös, että ehdotuksen perusteluissa selkeästi yhdistettäisiin myös kohtuuttomuuteen liittyviin perusteluihin ne tilanteet, joissa velallinen on syrjäytymisen tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemätön hoitamaan velvoitteitaan ja hänen taloudellinen asemansa tästä syystä koko ajan heikentyy.
Lausunnonantaja esittää harkittavaksi, pitäisikö määräajan jatkamisen olla eräänlainen hakemusasia, joka ratkaistaisiin tuomioistuimen tekemällä päätöksellä, sen sijaan, että asiassa nostetaan ehdotuksen mukaisesti kanne, joka ratkaistaan tuomiolla. Lausunnonantajan mukaan määräajan jatkaminen on pikemminkin pääasiaan eli maksutuomioon liittyvä epäitsenäinen lisävaatimus kuin itsessään varsinainen pääasia.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mielestä säännöksen 1 momentin 4 kohtaa tulisi jo perusteluissa selventää niin, että perinnöstä tai testamentista luopumista tai ns. ennakkoluopumista ei lähtökohtaisesti pidettäisi sellaisena menettelynä, joka oikeuttaisi ulosottoperusteen määräajan pidentämiseen.

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto huomauttaa, että velallinen voi vältellä velkansa maksua pakoilemalla tai piileskelemällä velkojaa tai täytäntöönpanoa kotimaassa tai matkustamalla ulkomaille. Siksi lausunnonantaja esittää, että säännöksen 1 momenttiin lisätään uusi kohta *"pakoilemalla tai piileskelemällä velkojaa tai täytäntöönpanoa"*.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto toivoo, ettei perusteluissa mainittu eduskunnan lakivaliokunnan UL 2:26:ää koskenut linjaus, jonka mukaan ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuuden määräajan jatkamisen tulee olla poikkeuksellista, vesitä koko ehdotettua lainkohtaa. Lausunnonantajan mielestä määräajan jatkamisen kohtuuttomuutta pitäisi harkita ennen kaikkea velkojan näkökulmasta.

Luottomiehet – Kreditmännen ry huomauttaa siitä, että saatavan lakkaaminen voi olla velkojan kannalta kohtuutonta silloinkin, kun velallinen ei ole menetellyt moitittavasti, eikä ulosottoperusteen määräaikaa voida siksi jatkaa. Samaa mieltä on myös *Suomen Perimistoimistojen Liitto ry.*

Katakombista Elämään Kansanliike ry pitää säännöksen 1 momentin 4 kohtaa velallisen oikeusturvan kannalta vaarallisena ja ehdottaa sen poistamista laista. Säännöksen maininta siitä, että velallinen on muulla tavoin sopimattomasti heikentänyt tai järjestellyt taloudellista asemaansa, on lausunnonantajan mukaan aivan liian väljä ja tulkinnanvarainen. Ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuuden määräajan pidennyksen tulisi olla mahdollinen vain silloin, kun velallinen on syyllistynyt rikokseen.

Sosiaaliasiamiehet ry:n mukaan säännöksen 1 momentin 4 kohdassa piilee suuri oikeusturvaongelma. Ehdotettu lainkohta antaa aivan liian väljät mahdollisuudet tulkintoihin. Lausunnonantajan mukaan on selvää, että velkojat tulevat noudattamaan jo velkajärjestelyissä esille tullutta linjaa, jossa kaikkinainen tulojen pieneneminen katsottiin sopimattomaksi. Lausunnonantaja pelkää, että velkojat tulevat nostamaan määräajan pidentämiskanteita heti, kun velallisen tulot putoaisivat esimerkiksi vanhempainloman tai jatko-opintojen vuoksi. Lausunnonantajan mukaan määräajan pidennys tulisi olla mahdollinen vain sellaisen sopimattoman menettelyn kohdalla, joka käsittää rikoksen. Vähintäänkin säännöksen perusteluissa tulee selvästi sulkea kannemahdollisuus pois sellaisten velallisten kohdalla, joiden tulot pienenevät työ- ja perhe-elämän yleishyödyllisten lainsäännösten perusteella. Lausunnonantaja huomauttaa myös siitä, ettei velkojille ehdoteta epäedullisia taloudellisia tai muita seuraamuksia, vaikka velkoja olisi menetellyt moraalittomasti ja epäeettisesti. Lausunnonantaja vaatii myös, että luottotietolainsäädäntöön otetaan selvä säännös siitä, että velallisen luottotiedot puhdistuvat samalla hetkellä kun ko. velka vanhentuu tai sitä ei voida enää periä. Säännös olisi tärkeä yritystoimintaa suunnittelevalle, osamaksukaupassa ostavalle ja vuokra-asunnon hakijalle.

2 luvun 27 § Tuomioistuimen ilmoitus ja ulosottomiehen todistus

Helsingin hovioikeus pitää ehdotettua säännöstä kannatettava.

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto toteaa, että 2 luvun 27 §:n säännös lisää osapuolten oikeusturvaa ja on hyvä osoitus palvelusta.

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan 2 luvun 27 §:n sisältöä tulisi harkita ja kirjoittaa se uudelleen. Näin sen vuoksi, että osa ulosottoperusteista ei ole koskaan ollut ulosotossa tai ei ainakaan ole kirjattu ulosottorekisteriin. Silloin kun ulosottoperustetta ei ole kirjattu ulosottorekisteriin, ulosottomies ei voi antaa säännösehdotuksessa mainittua todistusta.

4 Alaikäistä velallista koskeva ilmoitus (UK 3 luvun 112 §)

Säännösehdotukseen alaikäistä velallista koskevista ilmoituksista ja tietojen antamisesta otti kantaa 29 lausunnonantajaa.

Alaikäisestä velallisesta ehdotetaan tehtäväksi ilmoitus myös julkisen saatavan perinnässä. Tätä koskevat lausunnot on koottu sivuille 59-61.

Kirkkohallitus puoltaa alaikäistä velallista koskevaa ehdotusta.

Stakes pitää perusteltuna, että alaikäisen velallisen asemaa parannetaan ehdotetulla tavalla.

Länsi-Suomen lääninhallitus pitää alaikäistä velallista koskevaa säännösehdotusta hyvänä ja tarpeellisena. On tärkeää, että myös lainsäädännön keinoin pyritään suojaamaan alaikäistä velallista ja edistämään alaikäisten taloudellista turvallisuutta.

Itä-Suomen lääninhallitus pitää säännöstä tarkoituksenmukaisena uudistuksena, jolla toivottavasti pystytään vähentämään alaikäisiä koskevien saatavien täytäntöönpanoja. Lausunnonantaja toivoo myös, että pelkällä säännöksen olemassaololla on ennakkoon estävä vaikutus.

Oulun käräjäoikeus pitää hyväksyttävänä säännöksen tavoitetta puuttua alaikäisen velkaantumiseen ja kannattaa ilmoitusmenettelyn käyttöönottoa.

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto pitää säännöksessä säädettyjä ilmoituksia ja julkisuutta rajaavia määräyksiä aiheellisina.

Oulun maistraatti pitää säännöstä alaikäistä koskevasta ilmoituksesta kannatettavana ja yhtyy ehdotuksen sitä koskeviin yleisperusteluihin.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto pitää alaikäisten velallisten asemasta huolehtimista tervetulleena uudistuksena.

Suomen Lakimiesliitto ry pitää alaikäisen velallisen asemaan liittyviä esityksiä pääosin kannatettavina ja tarpeellisina. Niiden avulla voidaan estää huoltajien vajaavaltaisten puolesta tekemiä oikeustoimia tai muita järjestelyjä, jotka johtaisivat alaikäisen velkaantumiseen.

Valtioneuvoston oikeuskansleri pitää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta hyvänä, että ehdotuksessa on kiinnitetty huomiota alaikäisten ulosottovelallisten asemaan. Heidän asemansa parantamiseen tähtäävät lainsäädäntömuutokset ovat tarpeellisia ja oikeansuuntaisia. Lausunnonantaja yhtyy siihen ehdotuksessa todettuun, että lapsen huoltajan toiminta, jossa huoltaja järjestelee taloudellisia asioitaan lapsensa alaikäisyyttä hyväksikäyttäen, saattaa olla ristiriidassa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain mukaisten huoltajan tehtävien kanssa. Oma merkityksensä on myös sillä, että Yhdistyneitten Kansakuntien lasten oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa sopimusvaltiot ovat sitoutuneet takaamaan lapselle hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun ja huolenpidon.

Kansaneläkelaitos pitää alaikäistä velallista koskevaa ehdotusta selkeänä parannuksena aikaisempaan tilanteeseen nähden. Alaikäistä velallista tulee lausunnonantajan mukaan suojata maksukyvyttömyyteen johtavilta tilanteilta, koska nämä vaikuttavat myöhemmin muun muassa opintolainan ja vuokra-asunnon saamiseen.

Yksinhuoltajien ja yhteishuoltajien liitto ry pitää tärkeänä, että alaikäisen velallisen asemaan kiinnitetään huomiota ja että alle 15-vuotiaasta velallisesta ei tehdä maksuhäiriömerkintää. Lausunnonantaja kannattaa myös ehdotusta, jonka mukaan ulosottomies tekisi ilmoituksen alaikäisten velkomusasiasta holhousviranomaisille. Lausunnonantajan mukaan olisi tärkeää, että ilmoitusvelvollisuus ulotettaisiin myös vahingonkorvaustapauksiin.

*Helsingin hovioikeude*n mukaan alaikäisten velallisten asemaa on syytä parantaa lainsäädäntötoimin niin, että viranomaiset puuttuvat lasten ja nuorten velkaantumiseen ulosottovaiheessa. Lausunnonantajalla ei ole huomautettavaa 3 luvun 112 §:n tarpeelliseen ja perusteltuun säännösehdotukseen. Tosin lausunnonantajasta tuntuu hieman vieraalta, että ulosotossa perittävänä olevasta rahasaatavasta käytetään ehdotuksen perusteluissa termiä ”velkomusasia”, joka pikemminkin viittaa tuomioistuimessa vireillä olevaan asiaan.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan ehdotuksen perusteella jää epäselväksi, onko tarkoitus tehdä ilmoitus alaikäistä koskevasta ulosotosta maistraatille myös niissä tapauksissa, joissa

huoltajat hoitaisivat asian ilmoituksen saatuaan. Lausunnonantajan mukaan säännöksen tavoitteiden kannalta olisi aiheellista, että ilmoitus holhousviranomaisille tehdään kaikissa tapauksissa riippumatta siitä, maksavatko lapsen vanhemmat velan pois ulosotosta. Muutoin maistraatin tietoon saattaisi jäädä tulematta tapauksia, joissa ilmoitus maistraattiin olisi lapsen edun mukaista. Lausunnonantaja esittää säännöksen sanamuotoa täsmennettäväksi niin, että ilmoitus tulisi tehdä alaikäisen huoltajien lisäksi lapsen edunvalvojalle, jos tämä on eri henkilö. Säännöksessä pitäisi myös nimenomaisesti mainita mahdollisuudesta täytäntöönpanon keskeyttämiseen tilanteen selvittämisen ajaksi.
Lausunnonantajan mukaan velalliselle tulee varata oikeus kieltää huoltajalle tehtävä ilmoitus, jos siitä voisi paljastua hänen terveydentilaansa ja hoitoansa koskevia tietoja, sillä ulosottokaaren säännökset eivät saa olla ristiriidassa potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 9 §:n kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota siihen, mikä on ehdotetun säännöksen suhde niihin salassapitosäännöksiin, joiden nojalla potilaalla on oikeus kieltää itseään, terveydentilaansa ja hoitoansa koskevien tietojen ilmoittamisen huoltajalleen. Jos esimerkiksi yksityislääkäri velkojana hakee saatavaansa potilaalta ulosottoteitse ja ulosottomies ilmoittaa asiasta ehdotuksen mukaisesti alaikäisen velallisen huoltajalle, menettely saattaa kumota potilaslain mukaisen salassapitovelvollisuuden.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mukaan alaikäistä velallista koskeva ehdotus herättää enintään kysymään: ”Miksi vasta nyt?”. Ongelma ei ole määrällisesti suuri, mutta sitäkin kiusallisempi. Lausunnonantaja esittää pohdittavaksi, voisiko alaikäisten vanhemmille ilmoittaa niistäkin lapsen ulosottoasioista, joista ei säännöksen mukaan tiedoteta maistraatille. Asioihin on syytä yrittää puuttua mahdollisimman varhain.

Kajaanin kaupunki toteaa, että alaikäistä velallista koskevan ehdotuksen toteuttaminen terävöittää liiketoiminnanharjoittajien korostunutta vastuuta alaikäisten kanssa tehtävän kaupankäynnin alueella, vahvistaa alaikäisten oikeusasemaa kuluttajana sekä tulee estämään jo lapsuusiässä tapahtuvan velkaantumisen kielteisiä vaikutuksia. Lausunnonantaja pitää kannatettavana myös ehdotusta, ettei alle 15-vuotiaasta tehdä merkintää luottotietorekisteriin. Erittäin kannatettavana toimena lausunnonantaja pitää sitä, että sosiaali- ja terveysministeriö tulee ohjeistamaan kunnallisia toimijoita alaikäisiä koskevasta laskutuksesta.

Suomen Kuntaliitto pitää alaikäistä velallista koskevaa ehdotusta perusteltuna. Lausunnonantajan mukaan ei voida pitää hyväksyttävänä, että alaikäisyytensä vuoksi vajaavaltaisen puolesta tehdään sellaisia oikeustoimia tai muita järjestelyjä, joiden seurauksena alaikäinen velkaantuu ja joutuu ulosottoon. Lausunnonantaja pitää myös tärkeänä, ettei alle 15-vuotiaista anneta tietoja luottotietotoimintaa varten.

Käräjäoikeustuomarit ry pitää alaikäistä velallista koskevaa säännöstä aiheellisena ja asianmukaisena. Lausunnonantajan mukaan on tarpeellista pyrkiä suojaamaan alaikäisiä sellaiselta velkaantumiselta, joka liittyy heidän huoltajiensa epäasialliseen toimintaan.

Suomen Asianajajaliitto katsoo, että alaikäistä velallista koskevien säännösten lisääminen lakiin parantaa alaikäisten velallisten oikeusturvaa ulosottomenettelyssä. Lausunnonantajan mielestä alaikäisten velkaantumiseen tulisi pystyä kiinnittämään huomiota jo velkaantumisen aikaisemmassa vaiheessa, kuten luotonannon yhteydessä ja mahdollista saatavaa koskevassa oikeudenkäynnissä. Lausunnonantaja pitää alle 15-vuotiasta velallista koskevan säännöksen 3 momenttia perusteltuna. Lausunnonantaja haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että

sekä alle 15-vuotiaita että tätä vanhempia alaikäisiä velallisia koskevia tietoja tulisi käsitellä mahdollisimman yhdenmukaisesti ja luotettavasti siten, että erityisesti alle 15-vuotiaita koskevien tietojen tietosuoja varmistetaan.

Julkiset oikeusavustajat ry pitää kannatettavana ehdotusta, jonka mukaan ulosottomiehen pitää tehdä holhousviranomaiselle ilmoitus alaikäisestä velallisesta. Lausunnonantajan mukaan olisi kuitenkin tärkeää, että alaikäisen velkaantumiseen voitaisiin puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lausunnonantaja esittääkin säädettäväksi, että velkomusasioissa vastaajan ollessa alaikäinen annettaisiin holhousviranomaiselle mahdollisuus holhoojien ohella lausua asiassa mielipiteensä. Näin voitaisiin ennakolta estää perusteettomat alaikäisiin kohdistuvat velkomustuomiot ja joka tapauksessa näin holhousviranomainen saisi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tietoon mahdollisen edunvalvonnan tarpeen.

Elatusvelvollisten Liitto ry kannattaa ehdotusta, jonka mukaan ulosottomiehen tulee ilmoittaa alaikäisestä velallisesta holhousviranomaisille. Lausunnonantajan mukaan on kohtuutonta, että mahdollisuus velkaantua alaikäisenä vanhempien tai holhoojien toimesta raunioittaa nuoren ihmisen tulevaisuuden. Samoin kohtuuttomana lausunnonantaja pitää sitä, että vanhemmat voivat käydä lapsen nimissä oikeutta ilman, että heille syntyy oikeudenkäyntikuluriskiä.

Kuluttajavirasto pitää ehdotettua säännöstä tarpeellisena. Nykyistä tilannetta, jossa viranomaiset eivät puutu alaikäisen velkaantumiseen edes ulosottovaiheessa, ei voida pitää hyväksyttävänä. Lausunnonantaja tuo esiin sen, että kuluttaja-asiamies valvoo perintälakia ja on parhaillaan valmistelemassa uusittuja ohjeita hyvästä perintätavasta. Niissä tullaan käsittelemään myös alaikäisiin kohdistettavaa perintää kuluttajasaatavien osalta. Kuluttaja-asiamiehen kannan mukaan alaikäisiin kohdistuvan perinnän - samoin kuin ulosoton - tulisi olla poikkeuksellista, koska alle 18-vuotias voi itse tehdä vain olosuhteisiin nähden tavanomaisia ja merkitykseltään vähäisiä oikeustoimia. Lausunnonantaja huomauttaa, ettei ehdotus ratkaise kaikkia alaikäisiin kohdistuvan perinnän ongelmia. On nimittäin mahdollista, että perimistoimistoa käytetään sellaisten saatavien perimiseen, jotka perustuvat alaikäistä itseään sitovaan perusteeseen tai jotka eivät kuulu perintälain soveltamisalaan. Lausunnonantaja huomauttaa vielä sen huolehtimisen tärkeydestä, ettei ilmoitusmenettelystä tule pelkästään rutiininomainen tapa, vaan ilmoituksen johdosta todella ryhdytään tarpeellisiin toimiin.

Turun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan on hyvä, että alaikäisiä velallisia koskevaan ongelmaan puututaan. Lausunnonantajan mielestä on kuitenkin hieman outoa, että ulosottoviranomaisille on säädetty ilmoitusvelvollisuus. Asia pitäisi hoitaa niin, että velkojilla on vastuu siitä, ettei alaikäistä vastaan haeta ulosottoa. Jos ilmoitusvelvollisuus jää ulosottoviranomaisten tehtäväksi, pitäisi lausunnonantajan mukaan riittää, että ilmoitus tehdään holhousviranomaisille.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan on valitettavaa, että muutoksia alaikäisen velallisen asemaan joudutaan tekemään lainsäädännön kautta. Lausunnonantajan mukaan ongelmaa ei juuri olisi, jos velkojat, erityisesti julkiset viranomaiset, toimisivat moraalisesti oikein. Lausunnonantaja myös kyseenalaistaa sen, että tämänkin ongelman ratkaiseminen jää viime kädessä ulosottoviranomaisen hoidettavaksi. Velkojalla pitäisi olla vastuu siitä, ettei alaikäisiä vastaan haeta ulosottoa. Ulosottoviranomaisen pitäisi lausunnonantajan mukaan voida palauttaa suoraan hakijalle takaisin alaikäistä koskeva perintäasia, ellei kyseessä ole vahingonkorvaussaatava. Lausunnonantaja kuitenkin katsoo, että ulosottoviranomaisten tulisi ilmoittaa alaikäisistä velallista holhousviranomaisille, jos velkojan vastuuta ei pystytä tai haluta saada velvoittavaksi. Holhousviranomaisten tehtävänä olisi sitten ottaa yhteyttä lapsen

huoltajiin. Lausunnonantaja kannattaa myös sitä, ettei alle 15-vuotiaasta tehdä maksuhäiriömerkintää.

Suomen Vakuutusyhtiöiden keskusliitto esittää, että ehdotettua säännöstä tarkennettaisiin siten, että kielto lähettää ja rekisteröidä alaikäistä velallista koskeva maksuhäiriötieto luottotietorekisteriin ei koskisi niitä tilanteita, joissa elinkeinonharjoittaja ei lain mukaan voi kieltäytyä sopimuksen tekemisestä alaikäisen kanssa. Muutoin ehdotus johtaa lausunnonantajan mukaan mm. siihen, ettei tieto alaikäisille myönnettyjen liikennevakuutusten maksujen maksamattomuudesta välity luottotietorekisterin kautta toisille vakuutusyhtiöille, joilla olisi tiedon saatuaan mahdollisuus käyttää käteismaksuehtoa. Vaikka tämän taloudellinen merkitys on vakuutusyhtiöille vähäinen, se lisää osaltaan vakuutusyhtiöiden luottotappioita ja on siksi ongelmallinen. Lausunnonantajan mukaan ehdotuksen perusteluissa tulisi mainita liikennevakuutuksiin liittyvä elinkeinonharjoittajan sopimuspakko, joka yksinomaan selittää sen poikkeuksellisen ja valitettavankin tilanteen, että ulosotossa on perittävänä runsaasti alaikäisten liikennevakuutusmaksuja.

Verohallituksen mukaan ei ole riittäviä perusteita ehdotetulle säännökselle, ettei alle 15-vuotiaasta velallisesta annettaisi UL 1:31:ssä tarkoitettua todistusta ulosottorekisteristä. Samat oikeusturvaa ja ulosottoasioiden julkista kontrolloitavuutta koskevat perusteet ovat olemassa myös silloin, kun velallinen on lapsi. Lausunnonantajan mukaan kaikkiin velallisryhmiin kohdistuva rekisteritietojen julkisuus on omiaan lisäämään yleistä luottamusta ulosottotoimen lainmukaisuuteen. Sitä vastoin perusteltuna lausunnonantaja pitää ehdotettua säännöstä siitä, ettei luottotietotoiminnan harjoittajalle annettaisi UL 1:32:ssa tarkoitettuja tietoja alle 15-vuotiaasta velallisesta. Seikkoja, joilla näiden tietojen antamista muutoin perustellaan, ei voida pitää merkityksellisinä silloin, kun velallinen on lapsi.
Lausunnonantaja tuo esiin sen alaikäiseen velalliseen liittyvän periaatteellisen ongelman, mikä aiheutuu verotustietojen julkaisemisesta. Ehdotus, jonka mukaan alaikäisen velallisen tietojen antaminen luottotietotoiminnan harjoittajalle lopetetaan, ja veronkantolain säännös verojäämien julkaistavaksi ilmoittamisesta ovat periaatteellisella tasolla ristiriidassa. Vaikka tieto asiakkaan maksuhäiriöistä ei menisikään luottotietoihin ulosotossa todetun varattomuuden perusteella, voi tieto päätyä sinne verohallinnon aikaansaaman protestilistajulkaisun johdosta. Lausunnonantaja kuitenkin arvioi tämän ongelman aktualisoituva käytännössä varsin harvoin, sillä alle 15-vuotiailla velallisilla on harvoin protestilistalle ilmoitettavaksi kelpaavia veroja.

Luottomiehet – Kreditmännen ry:n mukaan perintä ja ulosotto on voitava kohdistaa myös vajaavaltaiseen silloin, kun saatava on laillisesti syntynyt. Lausunnonantaja pitää ehdotettuja alaikäistä velallista koskevia ilmoituksia ja selvityksiä työläinä ja hankalasti toteutettavina menettelyinä, ja epäilee ehdotuksen toimivuutta käytännössä. Lausunnonantajan käsityksen mukaan alaikäisiin kohdistuvassa perinnässä on ilmennyt varsin vähän epäkohtia, joten ehdotetulla monimutkaisella varmistusjärjestelmällä saavutettavat hyödyt jäänevät merkityksettömiksi.

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry:n mukaan ehdotettu ilmoituksiin ja selvitysten vaatimiseen perustuva menettely vaikuttaa monimutkaiselta ja sen toimivuus käytännössä on kyseenalaista. Lausunnonantaja epäilee järjestelmällä saavutettavan hyödyn jäävän vähäiseksi etenkin, kun alaikäisiin kohdistuvassa perinnässä ilmenneet epäkohdat lienevät harvalukuisia.

Keskuskauppakamarin mukaan jatkovalmistelussa tulisi vielä harkita, ovatko ehdotuksen mukaiset ilmoitukset ja selvitykset tarpeen alaikäisen ollessa perinnän kohteena. Ulosottokaarella ei pidä lisätä tarpeetonta byrokratiaa ja kustannuksia. Lausunnonantajan mukaan ehdotuksen

yleisperustelujen alaikäisen velkaantumista koskevat tekstit ovat varsin asenteellisia, eivätkä kaikilta osiltaan vastaa holhoustoimesta annetun lain säännöksiä. Lausunnonantaja huomauttaa, että alaikäisen puolesta tehtävä velkasitoumus edellyttää holhousviranomaisen suostumusta, eivätkä edunvalvojat siten voi omatoimisesti tehdä velkasitoumuksia päämiehensä puolesta

Muita alaikäistä velallista koskevia näkemyksiä lausunnoissa:

Eduskunnan oikeusasiamiehen mielestä alaikäisen henkilön asemaa ulosotossa tulisi pohtia ehdotettuja säännöksiä yleisemminkin. Esimerkiksi sivullisen kuulemisessa ja ulosottoselvityksessä voi syntyä tilanteista, joissa lapsen oikeus ikänsä mukaiseen kohteluun tulisi ottaa huomioon jo säännöstasolla.

5 Turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpano (UK 8 luvun 1-15 § sekä OK 7 luvun 3-4 §)

Ehdotettuihin turvaamistoimia ja niiden täytäntöönpanoa koskeviin säännöksiin otti kantaa 15 lausunnonantajaa.

Itä-Suomen lääninhallitus pitää turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanoa koskevia säädöstarkistuksia asianmukaisina ja perusteltuina.

Valtioneuvoston oikeuskanslerilla ei ole huomautettavaa ehdotukseen turvaamistoimia koskevien oikeudenkäymiskaaren säännösten muuttamiseksi.

Käräjäoikeustuomarit ry pitää ehdotettuja, turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä asianmukaisina. Luvun systematiikka tekee siitä lausunnonantajan mielestä voimassa olevaa UL 7 lukua helpommin luettavan ja ymmärrettävän.

Helsingin hovioikeuden mukaan ulosottolain turvaamistoimen täytäntöönpanoa koskevat säännökset on syytä tarkistaa ehdotuksen mukaisesti, vaikka tarvetta merkittäviin asiamuutoksiin ei olekaan. Ehdotetut säännökset ja niiden perustelut ovat keskeisiltä osiltaan moitteettomia eikä lausunnonantajalla ole niihin huomauttamista. Lausunnonantaja toteaa ehdotusten vastaavan noudatettua käytäntöä ja oikeuskirjallisuudessa esitettyjä kantoja vakuuden asettamisesta tilanteessa, joissa turvaamistoimi on senlaatuinen, ettei sen täytäntöönpanoa ainakaan ensi vaiheessa haeta ulosottomieheltä.
Lausunnonantajan mukaan nykyisen ulosottolain 7 luvun säännöksiä uudistettaessa tulisi pyrkiä ottamaan huomioon, että turvaamistoimet muodostavat erittäin voimakkaasti kehittyvän, osaksi ylikansallisen lainsäädännön ja oikeuskäytännön alueen erityisesti immateriaalioikeuksiin liittyen. Niitä koskevat riidat näyttävät muuttuneen lähes täysimittaisiksi ”turvaamistoimioikeudenkäynneiksi”, joissa pyritään turvaamistoimisäännösten hengen vastaisesti saamaan nopeasti ”lopullinen” ratkaisu riitakysymykseen. Uudistustyössä olisi otettava huomioon myös se, että pakkokeinolain mukaista hukkaamiskieltoa ja vakuustakavarikkoa sekä takavarikkoa koskevat eräiltä osin ulosottolain 7 luvun säännökset.

Professori Havansi huomauttaa, että 8 luvun otsikossa käytetään muotoa ”turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpano” kun taas pykälissä puhutaan lyhyemmin turvaamistoimen täytäntöönpanosta. Kyseisen kauneusvirheen korjaamista lausunnonantaja ei kuitenkaan pidä tarpeellisena.

Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n 3 momentti

Oulun käräjäoikeus pitää säännöksen ottamista oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ään kannatettavana. Muutoksen jälkeen vastaajalla on yhtäläiset oikeusturvakeinot erilaisten turvaamistoimien täytäntöönpanossa.

Käräjäoikeustuomarit ry pitää 3 §:n 3 momentiksi ehdotettua säännöstä tarpeellisena ja sisällöltään asianmukaisena.

Suomen Asianajajaliitto pitää 3 §:n 3 momenttiin lisättäväksi ehdotettua säännöstä perusteltuna, koska sen myötä hakija joutuu jo etukäteen ottamaan taloudellisen riskin siitä, että turvaamistoimi aiheuttaa vahinkoa vastaajalle.

Helsingin hovioikeus pitää perusteltuna, että säännökseen lisätään oikeusturvasyistä uusi 3 momentin säännös hakijan velvollisuudesta asettaa vakuus. Lausunnonantajan mukaan olisi myös tarpeellista ottaa lakiin nimenomainen säännös siitä, onko hakijalla oikeus vaatia suoraan tuomioistuimelta OK 7 luvun 3 §:n mukaisessa turvaamistoimipäätöksessä asetetun uhkasakon tuomitsemista. Lausunnonantaja esittää vielä, että ehdotuksessa harkittaisiin kannan ottamista kysymykseen, voidaanko väliaikaisena turvaamistoimena OK 7 luvun 3 §:n nojalla asetettu sakonuhkainen kielto panna täytäntöön (eli tuomita uhkasakko maksettavaksi) enää sen jälkeen, kun ”lopullinen” turvaamistoimi on hylätty, mutta väliaikaisen turvaamistoimen mukaista kieltoa on rikottu sen voimassa ollessa.
Lausunnonantajan mukaan on kiistanalaista ehdotuksessa esitetyllä tavalla väittää, ettei ulosottolain nykyisessä 7 luvussa ole viittaussäännöksetkin huomioon ottaen säännöksiä siitä, miten ulosottomies panee täytäntöön OK 7 luvun 3 §:ssä tarkoitetun muun turvaamistoimen, jos täytäntöönpanoa haetaan häneltä. Ulosottomiesten toiminta käytännössä ja oikeuskirjallisuudessa esitetyt kannanotot eivät tue ehdotuksessa esitettyä näkemystä tältä osin.

Professori Havansin mukaan olisi aihetta harkita joko ehdotettujen OK 7:3.3:n ja UK 8:2.2:n jättämistä kokonaan pois taikka ainakin niiden ja torjuntavakuusnormin selventämistä sekä nykyisen OK 7:7:n ja ehdotetun OK 7:3.3:n koordinointia. Joka tapauksessa olisi informatiivisesti suotavaa, että tulevassa hallituksen esityksessä selostettaisiin nykyinen oikeustila täsmällisemmin, niin että hakijavakuus- ja torjuntavakuusnormien nykyinen vastaajaetuinen pakottavuus kävisi eksaktisti ilmi. Lausunnonantajan mukaan ehdotuksessa tulisi kiinnittää enemmän huomiota seuraavaan olennaiseen periaatteellista tasoa olevaan turvaamistoimioikeudelliseen ongelmaan: Nykyisen voimassa olevan oikeustilan mukaan mikään turvaamistoimipäätös ei voi olla vastaajaa velvoittava heti eli ilman hakijavakuutta tai ilman nimenomaista tuomioistuimen OK 7:7:n puitteissa tekemää vakuusvapautuspäätöstä. Välitöntä velvoittavuutta ilman hakijavakuutta ei siis ole edes sellaisella turvaamistoimipäätöksellä, jonka sisältönä on OK 7:3:n mukainen pidättymistä koskeva kieltovelvoite.
Lausunnonantajan kanta perustuu siihen oikeusturvanäkökohtaan, että hakijavakuus on kiistatta aivan olennainen turvaamistoimivastaajan oikeussuojan kulmakivi, aiheettomasta turvaamistoimesta syntyvän vahingon korvaamisen vakuutena. Tämä seikka koskee yhtä lailla myös OK 7:3:n mukaisia kieltosisältöisiä turvaamistoimia. Se seikka, että hakijan on käännyt-

tävä ulosottoviranomaisen puoleen, on samalla tärkeä vastaajan oikeusturvalle toisessakin suhteessa. Ulosottomieskontaktin kautta vastaajalle avautuu mahdollisuus hänen toissijaisen oikeusturvakeinonsa eli torjuntavakuuden käyttöön. Torjuntavakuuden avulla vastaaja pystyy yleensä välttämään sen haitallisen toimintaseisokin tms., joka aiheutuisi kieltosisältöisen turvaamistoimipäätöksen johdosta.
Lausunnonantajan mukaan ehdotetun OK 7:3:n uuden 3 momentin pohjana oleva käsitys nykyisestä oikeustilasta merkitsisi de lege lata asiallisesti tuntuvaa turvaamistoimioikeudellisen balanssiperiaatteen lieventämistä tietynlaisten hakijoiden eduksi ja vastaajien oikeusturvaa heikentävästi. Samalla ehdotus merkitsisi myös OK 7:7:n tosiasiallista muuttamista vastaajalle negatiivisella tavalla.

Ulosottokaaren 8 luvun 2 § Hakijan asettama vakuus

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mielestä säännöksen 2 momentissa tarkoitettu uusi järjestely tuntuu epäselvältä. Vakuuden arvioinnissa saattaisi olla hankaluuksia. Lausunnonantajan mukaan ulosoton näkökulmasta olisi selkeämpää, että hakija pyytäisi nykyiseen tapaan ulosottomieheltä turvaamistoimen täytäntöönpanoa ja asettaisi ulosottomiehelle vakuuden mahdollisesta vahingosta. Menettelyssä kielto ja määräys tulisivat voimaan turvaamistoimipäätöksen tiedoksiannolla.

Turun kihlakunnan ulosottoviraston mielestä 8 luvun 2 §:n 2 momentissa ehdotettu järjestely tuntuu epäselvältä. Lausunnonantajan mukaan vakuuden arvioinnissa tulee varmasti vaikeuksia. Tilanne johtaa helposti ylisuuriin vakuusvaatimuksiin ”varmuuden vuoksi”, koska ulosottomiehellä ei välttämättä ole tarkkaa tietoa turvaamistoimenpiteestä.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto toteaa, että vakuuden määrittäminen 8 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitetussa turvaamistoimiasiassa voi olla äärimmäisen hankalaa, sillä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n mukainen turvaamistoimi on laaja-alainen ja moni-ilmeinen.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n mukaan säännöksen 2 momentin mukainen järjestely tuntuu epäselvältä. Vakuuden arviointi saattaa kohdata hankaluuksia. Lausunnonantajan mukaan olisi selkeämpää lähteä siitä, että täytäntöönpanoa pyydetään, jos halutaan turvaamistoimi voimaan. Muidenkaan tuomioistuimen päätösten osalta ei ole olemassa vastaavanlaista mahdollisuutta toimia suoraan ja käyttää ulosottomiestä vain vakuudensäilyttäjänä.

Suomen Asianajajaliitto toteaa menettelyyn kuluvan ylimääräistä aikaa, jos hakijan on ehdotuksen mukaisesti käännyttävä ennen vakuuden asettamista ulosottomiehen puoleen, joka antaa tiedon mm. vaadittavan vakuuden määrästä. Oma kysymyksensä on tällöin myös se, miten ulosottomiehet pystyvät arvioimaan riittävällä tavalla vakuuden suuruuden. Siksi lausunnonantaja ehdottaa, että tuomioistuin antaisi määräyksen vakuuden määrästä, jonka jälkeen hakija voisi suoraan toimittaa vakuuden ulosottomiehelle. Ulosottomies ottaisi kantaa ainoastaan vakuuden riittävyyteen laadun perusteella.

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto huomauttaa, että 8 luvun 2 §:n säännöksen vuoksi Uljas-tietojärjestelmään on tehtävä joitakin muutoksia. Vakuuden vastaanottaminen jouduttaisiin jollakin tavoin kirjaamaan ulosoton tietojärjestelmään, vaikka asia ei olisikaan (ulosottoasiana) vireillä ulosotossa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö ei pidä tarkoituksenmukaisena, ettei Finnvera Oy:tä ole lain nimenomaisella säännöksellä vapautettu hakijana vakuudenasettamisvelvollisuudesta.

8 luvun 4 § Turvaamistoimen täytäntöönpanon peruuttaminen

Suomen Asianajajaliitto kannattaa sitä, että turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanoon liittyviä vaiheita vähennetään siten, ettei hakijan tarvitse tiedottaa ulosottomiehelle pääasian saattamista vireille, vaan toimimisvelvollisuus on vastaajalla.

Helsingin hovioikeuden mukaan ehdotuksessa ei ole esitetty kovin painavia perusteita sille, miksi ulosottomies ei voisi edelleen peruuttaa turvaamistoimen täytäntöönpanoa, jos hänelle esitetään luotettava selvitys siitä, että turvaamistoimen perusteena oleva saatava on maksettu.

Professori Havansin mukaan ei ole riittäviä syitä luopua siitä nykyiseen lakiin perustuvasta kätevästä turvaamistoimen peruuttamismenettelystä, jossa velallinen selkein kirjallisin todistein osoittaa ulosottomiehelle turvatun saamisen tulleen maksetuksi. Ehdotettu turvaamistoimen peruuttaminen tuomioistuimen päätöksellä olisi selvästi hitaampi ja formaalisempi tapa.

8 luvun 7 § Takavarikon täytäntöönpano

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto pitää arvossa alenevan ja hoitokustannuksia vaativan omaisuuden nopean myynnin mahdollisuutta hyvänä uudistuksena.

Suomen Pankkiyhdistys ry esittää, että takavarikoidun omaisuuden omistajalle säädettäisiin velvollisuus ilmoittaa mahdollisesta myyntihalustaan ulosottomiehelle. Tämän jälkeen ulosottomies voisi antaa luvan myydä omaisuus ja takavarikon kohteeksi tulisi omaisuuden asemesta siitä saatu kauppahinta tai kauppahinnan osa. Näin voitaisiin välttää sitä, että myöhemmin aiheettomaksi osoittautuneen takavarikon väitetään aiheuttaneen vahinkoa, koska takavarikoidun omaisuuden arvo on laskenut turvaamistoimen keston aikana ja omaisuus olisi ollut tarkoitus myydä.

8 luvun 9 § Muun turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpano

Helsingin hovioikeuden mukaan on kattavuuden vuoksi tarpeen ottaa 8 luvun 9 §:n säännös lakiin.

8 luvun 10 § Toimitsija

Jyväskylän kihlakunnan ulosottoviraston mukaan ainakin säännöksen perusteluissa olisi hyvä luonnehtia, mikä on lainsäätäjän tarkoitus toimitsijalle annettavan virka-avun sisällön suhteen.

8 luvun 12 § Lain muiden säännösten noudattaminen

Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n mielestä 8 luvussa olevat viittaukset menettelytapasäännöksiin voisi kerätä yhteen ja samaan säännökseen.

6 Täytäntöönpanokulut (UK 9 luvun 1-5 §)

Ehdotettuihin täytäntöönpanokuluja koskeviin säännöksiin otti kantaa 8 lausunnonantajaa.

Helsingin hovioikeudella ei ole huomautettavaa 9 lukuun ehdotettujen säännösten osalta.

Käräjäoikeustuomarit ry pitää täytäntöönpanokuluja koskevia ehdotettuja säännöksiä pääosin asianmukaisina.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottovirasto toivoo, että perusteluissa vahvistetaan, voidaanko kiinteistön karttoja tai vastaavia koskevat, yleensä maanmittaushallinnolle maksettavat kulut katsoa myyntimaksuun kuuluviksi, valtion varoista maksettaviksi kuluiksi.

Suomen Asianajajaliiton mukaan ulosottokustannusten perimisessä tulisi ottaa huomioon se, ettei järjestelmä aiheuta tarpeetonta kirjanpitotyötä velkojille. Nykyisin yksi suoritus kirjanpitovelvolliselle velkojalle aiheuttaa kolme eri tilitapahtumaa (korko, pääoma ja tilitysmaksu). Lausunnonantaja pitää tilitysmaksun perimistä velkojalta erittäin epätarkoituksenmukaisena keinona lisätä valtion tuloja sekä jakaa ulosottoperinnän kustannuksia velkojan ja velallisen kesken. Lausunnonantajan mielestä ulosottokustannukset tulisi periä kokonaisuudessaan velalliselta.

9 luvun 1 § Kulujen maksuvelvollisuus

Professori Havansin mukaan säännöksen ensimmäiseen virkkeeseen tulisi lisätä sana ”viranomaiselle” sanojen ”jotka” ja ”aiheuttavat” väliin. Tämä olisi informatiivista tavallista kansalaista ajatellen, jolle esimerkiksi sivullisen aiheutuu kiistämättä ”tarpeellisia kuluja” omistusoikeutensa suojaamisessa.

9 luvun 2 § Kulujen perintä

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto huomauttaa, että myös muun kuin maksuvelvoitteen täytäntöönpano voidaan toimeenpanna ilman velallisen myötävaikutusta ja läsnäoloa. Esimerkiksi häätö toimitetaan erittäin usein vastaajaa tapaamatta ja tietämättä hänen olinpaikkaansa. Täytäntöönpano on toimitettava, vaikka vastaaja on poissa esimerkiksi ulkomailla tai pakoilee täytäntöönpanoa kotimaassa. Vastaajan kuuleminen on usein ylivoimaista. Tämän vuoksi lausunnonantajan mukaan muun kuin maksuvelvoitteen täytäntöönpanossa ulosottomiehen on perittävä kulut vastaajalta, jota on ensin *tarvittaessa* kuultava.

Käräjäoikeustuomarit ry pitää säännöksen 1 momentin sääntelyä, jonka mukaan muun kuin maksuvelvoitteen täytäntöönpanossa ulosottomiehen olisi periessään kulut vastaajalta ensin kuultava tätä, liian ehdottomana. Lausunnonantajan mukaan säännökseen tulisi lisätä jonkinlainen ”takaportti” niitä tilanteita varten, joissa vastaajalla on varoja kulujen kattamiseen, mutta häntä ei onnistuta tavoittamaan. Näin kuluja ei turhaan tarvitsisi periä ensin hakijalta.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottovirasto huomauttaa, että esimerkiksi häätöjen yhteydessä on usein mahdotonta kuulla vastaajaa. Täytäntöönpanokulut syntyvät vasta häädön tapahduttua, eikä vastaajalla pääsääntöisesti ole siinä vaiheessa uutta osoitetta tai puhelinta. Lausunnonantajan mukaan vastaajan oikeusturvan takeeksi voisi riittää mahdollisuus joko täytäntöönpanoriitakanteella tai ulosottovalituksella kyseenalaistaa kulujen korvaamista koskeva ulosottomiehen ratkaisu.

9 luvun 3 § Hakijan kuluennakko

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan hakijalta tulisi voida vaatia ennakkoa maksuvelvoitteen osalta väliaikaistoimesta, ulosmitatun omaisuuden kuljetuksesta, hoitamisesta, säilyttämisestä ja muusta ulosmittauksen varmistustoimesta tai omaisuuden arvioinnista ja myynnistä taikka turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanosta aiheutuvista kuluista. Lausunnonantajan mukaan jollei hakija maksa pyydettyä ennakkoa täytäntöönpanon toimittamiseksi tai jatkamiseksi, ulosottomiehen tulisi voida määrätä täytäntöönpano raukeamaan sen täytäntöönpanotoimen osalta, johon ennakko olisi tarvittu. Muilta osin täytäntöönpanoa tulisi jatkaa. Tämän vuoksi lausunnonantaja esittää, että säännöksen viimeinen virke muutettaisiin seuraavanlaiseksi: ”Jollei hakija maksa ennakkoa, ulosottomies voi määrätä *kuluja edellyttävän täytäntöönpanon tai täytäntöönpanon osan* raukeamaan”.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:n mukaan oikeusvaltion periaatteisiin sopii huonosti se, että ulosottomies voi vaatia hakijalta täytäntöönpanokulujen ennakkoa. Vähävaraisempien velkojien kohdalla tällainen vaatimus saattaa estää koko täytäntöönpanon.

Julkiset Oikeusavustajat ry huomauttaa, että käytännössä muodostunut tapa vaatia hakijalta aina pakkohuutokauppakulut ennakolta saattaa vaarantaa vähävaraisen hakijan mahdollisuuden saatavansa perimiseen. Lausunnonantaja esittää säännökseen mainintaa siitä, että kuluennakon vaatimisesta voidaan luopua, mikäli hakija on vähävarainen ja on oletettavaa, että kulut saadaan katettua myytävällä omaisuudella.

7 Itseoikaisu, täytäntöönpanoriita ja keskeyttäminen (UK 10 luvun 1-26 §)

7.1 Itseoikaisu (UK 10 luvun 1-5 §)

Ehdotettuihin itseoikaisua koskeviin säännöksiin otti kantaa 5 lausunnonantajaa.

Itä-Suomen lääninhallitus pitää itseoikaisua koskevia säädöstarkistuksia asianmukaisina ja perusteltuina.

Tampereen kihlakunnan ulosottoviraston mukaan on hyvä oikeusturvaa varmistava ratkaisu korostaa ulosottomiehen velvollisuus käyttää itseoikaisua aina silloin, kun ilmenee virhe tai selvitys on puutteellista.

Helsingin hovioikeus yhtyy ehdotuksen näkemykseen siinä, että nykyiset itseoikaisua koskevat säännökset ovat toimineet käytännössä hyvin.

Käräjäoikeustuomarit ry pitää ehdotettuja itseoikaisua koskevia säännöksiä asianmukaisina.

10 luvun 1 § Asiavirheen oikaisu

Helsingin hovioikeuden mukaan on perusteltua, että ulosottomiehelle asetetaan ehdotuksen mukaisesti nykyistä selvempi ja korostetumpi velvollisuus suorittaa itseoikaisu.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mielestä säännöksen sanamuodon ei pitäisi olla ulosottomiestä syyllistävä. Ratkaisu saattaa olla täytäntöönpanohetkellä käytettävissä olleiden tietojen perusteella oikea, ja itseoikaisun peruste tulee ulosottomiehen toimista riippumatta myöhemmin tietoon. Nykyisen säännöksen sanamuoto luo mielikuva, että itseoikaisu on mahdollista vain silloin, kun joku on tehnyt virheen.

10 luvun 2 § Oikaisukiellot

Helsingin hovioikeuden mukaan on paikallaan, että itseoikaisun käyttöala laajenee sivullisen oikeusturvan parantamiseksi.

10 luvun 5 § Oikaisupäätöksen tiedoksianto ja täytäntöönpano

Helsingin hovioikeus huomauttaa, että 10 luvun 5 §:n perusteluissa viitataan ehdotetun 3 luvun 32 §:n säännöksiin. Tällä tarkoitettaneen kuitenkin nykyistä UL 3 luvun 32 §:ää. Lausunnonantaja huomauttaa myös, että puhelimen käyttö ulosottotoimien yhteydessä ei aina ole – nimenomaisen säännöksen puuttuessa - täysin ongelmatonta.

7.2 Täytäntöönpanoriita (UK 10 luvun 6-18 §)

Ehdotettuihin täytäntöönpanoriitaa koskeviin säännöksiin otti kantaa 18 lausunnonantajaa.

Itä-Suomen lääninhallitus pitää täytäntöönpanoriita koskevia säädöstarkistuksia asianmukaisina ja perusteltuina.

Käräjäoikeustuomarit ry pitää ehdotettuja täytäntöönpanoriitaa koskevia säännöksiä pääosin asianmukaisina.

Turun käräjäoikeuden mukaan täytäntöönpanoriitaa koskevat säännösehdotukset ovat selkeitä ja hyvin valmisteltuja. Ne selkeyttävät hyvin nykyistä tilannetta.

Helsingin hovioikeuden mukaan itseoikaisua ja täytäntöönpanoriitaa koskeviin säännöksiin on perusteltua tehdä kokonaisuudistuksen viimeisessä vaiheessa käytännössä tarpeellisiksi havaittuja korjauksia ja muutoksia. Myös säännösten tekstiasun lakitekninen selkeyttäminen on paikallaan. Lausunnonantaja kuitenkin varoittaa siitä, ettei pelkistäminen saisi johtaa liiallisen ”perusteluilla säätämiseen”. Nykyinen käytäntö ei myöskään välttämättä ole vakiintunut niin, että yleisluontoiset säännökset riittäisivät ilman, että ratkaisu jouduttaisiin kuitenkin loppujen lopuksi etsimään aikaisemmista säännöksistä ja niiden perusteluista.

Lausunnonantajan mukaan on nähtävissä, että ulosottovalitusten riita-asiamainen tuomioistuinkäsittely on hyvin pitkälle poistamassa ja ehkä jo poistanutkin erillisten täytäntöönpanoriitaosoitusten antamisen tarpeen. Lausunnonantajan mukaan jo tässä vaiheessa tulisi harkita, pitäisikö ulosottomiehelle antaa oikeus siirtää riitainen, näyttöongelmia sisältävä ulosottoasia suoraan käräjäoikeuden käsiteltäväksi, jolloin asianosainen ei joutuisi erikseen nostamaan täytäntöönpanoriitakannetta tai valittamaan ulosottomiehen päätöksestä.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto ihmettelee, miksi täytäntöönpanoriita säilytetään ehdotuksessa oikeussuojakeinona, vaikkei sitä juuri käytetä. Lausunnonantaja kysyy, onko täytäntöönpanoriidalla mitään itseisarvoa normaaliin ulosottovalitukseen verrattuna. Lausunnonantajan mielestä täytäntöönpanoriita-asia saa ehdotetuissa säännöksissä liian suuret mittasuhteet sen käyttöön nähden.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan täytäntöönpanoriidasta ja osoituksen antamisesta voitaisiin luopua kokonaan. Vähintäänkin täytäntöönpanoriitaosoituksen antamista pitäisi lausunnonantajan mielestä rajoittaa ja edellytykset tulisi säätää niin yksityiskohtaisesti, etteivät nykyiset laajantavat tulkinnat olisi mahdollisia. Nykyisin tuomioistuimet ovat hyvin herkästi antaneet osoituksen, jos juttu on ollut monimutkainen, vaikkei sitä muutoin olisikaan ollut tarkoituksenmukaista käsitellä täytäntöönpanoriitana.

10 luvun 7 § Osoituksen antaminen

Tampereen kihlakunnan ulosottoviraston mukaan täytäntöönpanoriitaosoituksen antaminen on työläämpi ja muotoseikkojen suhteen vaativampi toimenpide, jota tuleekin käyttää lähinnä erityistä merkitystä omaavissa jutuissa.

Tampereen käräjäoikeus pitää hyvänä, että osoituksen täytäntöönpanoriidan nostamiseen voi antaa ulosottomiehen ohella ainoastaan ensimmäisenä muutoksenhakuasteena toimiva käräjäoikeus. Samoin lausunnonantajan mielestä on hyvä, että ehdotuksessa selvennetään osoituksen antamisen tulevan kyseeseen vain silloin, kun sitä todella tarvitaan.

Tampereen kihlakunnan ulosottoviraston mukaan täytäntöönpanoriitaosoituksen antamisen rajoittaminen käräjäoikeustasolle ja siinäkin osoituksen käyttäminen lähinnä poikkeuksellisissa tilanteissa korostaa ulosottovalituksen merkitystä oikeussuojakeinona. Lausunnonantajan mukaan on hyvä siirtää painopistettä entistä enemmän joustavamman ja edullisemman valitusmenettelyn käytön hyväksi.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osasto kannattaa, että osoituksen antaminen rajataan käräjäoikeuteen. Ei ole mitään asiallisia perusteita muuttaa käsittelymuotoa hovioikeusvaiheessa, kun käytännössä mitään uutta todistelua ei tapahdu.

Turun käräjäoikeuden mielestä mahdollisuus täytäntöönpanoriitaosoituksen antamiseen tulisi säilyttää myös ylemmillä oikeusasteilla. Lausunnonantajan mukaan olisi vähintäänkin kummallista, jos ylemmän tuomioistuimen tulisi palauttaa asia käräjäoikeuteen osoituksen antamiseksi. Tällaisesta menettelystä aiheutuisi vain ajanhukkaa ja tarpeetonta ”byrokratiaa”. Nykyinen tilanne ei ole lausunnonantajan mukaan aiheuttanut ongelmia, koska ylemmät tuomioistuimet ovat antaneet täytäntöönpanoriitaosoituksia harvoin.

Käräjäoikeustuomarit ry:n mukaan osoituksen antamisen rajoittaminen vain käräjäoikeuden oikeudeksi voi johtaa prosessissa ylimääräisiin ”mutkiin”, kun ylempi tuomioistuin katsoessaan osoituksen antamisen tarpeelliseksi joutuisi palauttamaan asian käräjäoikeuteen, joka sitten antaisi osoituksen. Tosin lausunnonantajan arvion mukaan tällainen tilanne aktualisoituu äärimmäisen harvoin ja siksi ehdotuksesta mahdollisesti aiheutuva haitta jäisi marginaaliseksi. Järjestelmän selkeys taas puoltaa lausunnonantajan mielestä ehdotettua sääntelyä.

Helsingin hovioikeuden mukaan on perusteltua, että ulosottovalitusta käsittelevän käräjäoikeuden oikeutta antaa osoitus täytäntöönpanoriitakanteen nostamiseen rajoitetaan. Lausunnonantaja ei kuitenkaan hyväksy sitä, ettei hovioikeudella ja korkeimmalla oikeudella olisi lainkaan mahdollisuutta antaa osoitusta. Ehdotuksen mukainen asian palauttaminen käräjäoikeuteen osoituksen antamista varten olisi keinotekoinen ratkaisu. Jo nykyisin hovioikeuden antamat osoitukset ovat erittäin harvinaisia, joten tämänkin vuoksi ehdotuksen mukaiselle kokonaiskiellolle ei ole perusteita.

Elatusvelvollisten Liitto ry vastustaa ehdotusta, jolla hovioikeudelta poistetaan mahdollisuus antaa osoitus täytäntöönpanoriitakanteen nostamiseksi.

10 luvun 8 § Asianosaiset ja kuuleminen

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto pitää kuulemisen merkityksen lisääntymistä täytäntöönpanoriitaosoituksen antamisessa hyvänä asiana.

Helsingin hovioikeus kannattaa säännöstä siitä, että ulosottomiehen on kuultava osoituksen saajaa ja tarvittaessa myös muita riidan asianosaisia ennen täytäntöönpanoriitaosoituksen antamista. Ehdotuksen perustelujen mukaan kuulemisvelvoite koskisi ulosottomiestä, mutta säännöksen sanamuodosta saattaisi päätellä, että velvoite olisi myös voimassa ulosottovalitusta käsittelevän tuomioistuimen osalta. Lausunnonantajan mukaan säännöksen sanamuoto ja perustelut olisi syytä synkronisoida. Sinänsä ei olisi perusteetonta, että kuulemisvelvoite olisi voimassa myös valitusta tuomioistuimessa käsiteltäessä.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan ulosottomiehellä tulee olla täytäntöönpanoriidassa vastaava asema kuin ulosottovalituksessa. Täytäntöönpanoriitakanne nostetaan pääsääntöisesti ulosottomiehen toimenpiteiden johdosta. Ulosottomiehellä on asiassa paremmat tiedot kuin velkojalla. Lausunnonantajan mukaan ulosottomiehen rooli on usein ratkaiseva pyrittäessä oikeudenkäynnin tarkoituksena olevaan totuuden selvittämiseen ja oikeaan ratkaisuun.

10 luvun 9 § Osoituksen antamisen kiellot

Helsingin hovioikeuden mukaan on hyvä, että 10 luvun 9 §:n perusteluissa todetaan, ettei säännöksen soveltamisen kannalta ole merkitystä, onko tilitys lopullinen vai vakuutta vastaan suoritettu: kumpikin estää osoituksen antamisen.

10 luvun 10 § Osoituksen sisältö ja tiedoksianto

Helsingin hovioikeus pitää hyvänä, että ulosottomiehen tulee 10 luvun 10 §:n nojalla ilmoittaa osoituksen antaessaan täytäntöönpanon senhetkinen vaihe.

10 luvun 11 § Muutoksenhaku

Helsingin hovioikeus pitää säännöstä tarpeellisena. Lausunnonantajan mukaan perusteluissa olisi selvyyden vuoksi tarpeen mainita, tekeekö ulosottomies aina valituskelpoisen päätöksen ennen osoituksen antamista vai edellytetäänkö ulosottomieheltä tällaisen päätöksen tekemistä ennen osoituksen antamista.

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto pitää hyvänä 10 luvun 11 §:n säännöstä, jossa osoituksen saajalle varataan tilaisuus käyttää valitusoikeuttaan.

10 luvun 12 § Kanteen nostaminen ja sen laiminlyönti

Helsingin hovioikeuden mukaan 10 luvun 12 §:n perusteluissa oleva maininta nykyisen muutoksenhakukiellon poistamisesta on hieman harhaanjohtava. Nykyisen UL 9:10:n mukaan ei ole kiellettyä hakea muutosta vireillepanomääräajan pidentämistä koskevan pyynnön hylkäävään päätökseen.

Käräjäoikeustuomarit ry:n mukaan ei ole perusteltua, että säännöksestä jätetään pois nykyisessä ulosottolaissa oleva valituskielto päätöksestä, jolla täytäntöönpanoriidan vireillepanomääräaikaa on pidennetty. Nykyinen voimassaolokielto koskee nimenomaan päätöstä, jolla määräajan jatkamiseen on suostuttu. Lausunnonantaja ei näe mitään syytä, miksi tällaisesta päätöksestä tulisi jatkossakaan voida valittaa.

10 luvun 13 § Kanne ilman osoitusta

Helsingin hovioikeuden mukaan on ilmeisesti perusteltua oikeusturvasyistä säilyttää oikeus nostaa täytäntöönpanoriitakanne ilman osoitusta.

10 luvun 15 § Käsittely tuomioistuimessa

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osasto kannattaa säännöksessä myös tuomioistuimille asetettua ehdotonta kiireellisyysvaatimusta.

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan säännöksen viimeinen virke tulisi kirjoittaa muotoon: ”Tuomioistuimen tulee kuulla *asianomaista toimitusmiestä, avustavaa ulosottomiestä tai* ulosottomiestä, jollei sitä voida pitää tarpeettomana”. Jos säännöstä ei katsota aiheelliseksi muuttaa ehdotuksen mukaisesta, tulisi toimitusmiehen kuuleminen julkituoda selvästi säännöksen perusteluissa. Muutoin säännösehdotuksessa mainittu ulosottomiehen kuuleminen voi johtaa käytännössä tilanteisiin, joissa ulosottovalituksen johdosta kuullaan ulosottomiestä avustavan ulosottomiehen sijasta. Toimitusmies on kuitenkin parhaiten perillä asian tosiseikoista ja tapahtumista.

Helsingin hovioikeuden mukaan tulisi vakavasti harkita, että säännöksen perusteluissa selostetusta ulosottomiehen asemasta sekä täytäntöönpanoriidan että ulosottovalituksen käsittelyn yhteydessä otettaisiin nimenomainen säännös lakitekstiin. Lausunnonantaja tuo myös esiin ne ongelmat, jotka liittyvät ulosottomiehen tuomioistuimelle toimittamaan kirjallisen (todistus)aineiston huomioon ottamiseen. Oikeudenkäymiskaaren prekluusiosäännösten soveltaminen tällaiseen aineistoon on kyseenlaista. Lausunnonantaja pitää erityisen tarpeellisena saada kannanotto ulosottomiehen oma-aloitteisesti ilman tuomioistuimen pyyntöä lähettämän selvitysaineiston osalta.

10 luvun 16 § Täytäntöönpanoriidan vaikutus ulosottoasian käsittelyyn

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto pitää hyvänä säännöstä ilman osoitusta nostettujen täytäntöönpanoriitakanteiden vaikutuksesta tilitykseen.

Helsingin hovioikeuden mukaan on hyväksyttävää, ettei ilman osoitusta nostettu täytäntöönpanoriitakanne enää estäisi varojen tilitystä, ellei tuomioistuin keskeyttäisi täytäntöönpanoa.

Tampereen käräjäoikeus toteaa, että säännös vain osoituksesta nostetun täytäntöönpanoriitakanteen tilityksen estävästä vaikutuksesta tekee turhaksi ne kanteet, jotka on vain täytäntöönpanon pitkittämiseksi nostettu ilman osoitusta. Lausunnonantaja arvelee, ettei käräjäoikeus voi tehdä päätöstä keskeytysmääräyksen antamisesta ilman osoitusta vireille pannussa oikeudenkäynnissä kuulematta ulosottomiestä.

Professori Havansi ehdottaa, että säännöksen 2 momentin toisessa lauseessa oleva saada-verbi korvattaisiin tulee-verbillä. Ulosottomiehellähän on kyseisessä tilanteessa velvollisuus tilityksen toimittamiseen, toisin sanoen hänellä ei ole oikeutta jäädä odottamaan ilman osoitusta nostetun täytäntöönpanoriidan lopputulosta.

Elatusvelvollisten Liitto ry vastustaa ehdotusta, jonka mukaan ilman osoitusta nostettu täytäntöönpanoriita ei estäisi tilityksen suorittamista. Ehdotus vaarantaa velallisen oikeusturvaa, sillä tilitettyjä varoja on lähes mahdoton saada takaisin

10 luvun 17 § Täytäntöönpanoriidan ja valituksen suhde

Tampereen käräjäoikeuden mukaan on parannus nykytilaan, että asianosaisen on tehtävä toisen vaihtoehdon poissulkeva valinta täytäntöönpanoriitakanteen nostamisen ja valituksen kesken. Käräjäoikeuden työtä säästää se, että sama asianosainen ei voisi enää tehdä valitusta ja nostaa myöhemmin kannetta. Lausunnonantaja arvelee, että säännös saattaa vähentää ilman osoitusta nostettavien kanteiden määrää.

Helsingin hovioikeus hyväksyy ehdotuksessa esitetyn näkemyksen siitä, että entistä useammat riitaisat ulosottoasiat käsitellään ulosottovalitusasioina ilman, että asianomaisen tarvitsee ajaa täytäntöönpanoriitakannetta. Tämän vuoksi on tarpeen rajoittaa ehdotuksessa esitetyllä tavalla rajoittaa ulosoton asianosaisten oikeutta käyttää rinnakkaisina oikeusturvakeinoina samalla perusteella sekä ulosottovalitusta että täytäntöönpanoriitakannetta.
Lausunnonantajan mukaan olisi perusteltua, jos täytäntöönpanoriitakanteen sillensä jättäminen estäisi uuden kanteen nostamisen ilman osoitusta. Lausunnonantaja huomauttaa, että

säännöksen sanamuotoon tulisi kirjoittaa selvemmin näkyviin perusteluissa ilmi tuotu kannanotto siitä, että oikeussuojakeinojen valinnaisuus koskee vain samaa ulosottomenettelyn vaihetta. Lausunnonantaja myös kyseenalaistaa tämän kannanoton järkevyyden ja toteaa, että nykyisin ulosmittauksesta tehty valitus tutkitaan tavallisesti ulosmitatun omaisuuden myynnin jälkeen.

Elatusvelvollisten Liitto ry pitää täytäntöönpanoriitakanteen juridisen monimutkaisuuden vuoksi kohtuuttomana, ettei valituksen tehnyt saisi nostaa samalla perusteella täytäntöönpanoriitakannetta. Täytäntöönpanoriita on kuitenkin tehokkain keino saada perusteeton velka poistetuksi.

10 luvun 18 § Täytäntöönpanoriitakannetta koskevat oikeudenkäyntikulut

Tampereen käräjäoikeus pitää erittäin hyvänä sitä, että ehdotuksessa on otettu kantaa oikeudenkäyntikulujen korvaamisvelvollisuuteen, sillä osoituksen perusteella nostettu täytäntöönpanoriitakanne eroaa luonteeltaan tavallisesta riita-asiasta. Lausunnonantaja kannattaa myös sitä, että pääsääntönä on oikeudenkäyntikulujen kuittaaminen. Näin kuluriski ei estä perustellun kanteen nostamista.

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto pitää oikeudenkäyntikuluja koskevaa säännösmuutosta oikeansuuntaisena ja katsoo sen antavan myös hakijoille enemmän mahdollisuuksia olla mukana vaativissa prosesseissa.

Helsingin hovioikeus pitää tarpeellisena täsmentää oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta täytäntöönpanoriidoissa ehdotuksen mukaisesti. Lausunnonantajan mukaan on perusteltua, että ilman osoitusta nostetuissa täytäntöönpanoriidoissa noudatettaisiin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun yleisiä kulusäännöksiä.

Eläketurvakeskus pitää onnistuneena ehdotuksena sitä, että osapuolet vastaavat normaalisti itse oikeudenkäyntikuluistaan sellaisissa täytäntöönpanoriidoissa, jotka on nostettu osoituksesta. Lausunnonantajan mielestä saman pääsäännön tulisi koskeva myös niitä täytäntöönpanoriitoja, jotka on nostettu ilman osoitusta. Lausunnonantajan mielestä ei ole perusteita sille, että osapuolten kuluriskiin vaikuttaisi se, onko kanne nostettu osoituksesta vai ilman sitä. Vastaajan näkökulmasta voi olla osin sattumanvaraista, onko täytäntöönpanoriitakanteen nostamiseksi annettu osoitusta vai ei.

Suomen Asianajajaliitto ei pidä hyväksyttävänä ehdotusta, jonka mukaan oikeudenkäyntikulut jäisivät pääsääntöisesti asianosaisten itsensä vastattaviksi. Jos viranomainen aiheuttaa riidan tai muutoksenhaun tarpeen, eivät kulut voi jäädä asianosaisten itsensä maksettaviksi. Lausunnonantaja pitää perustellumpana ratkaisuna sitä, että myös viranomaisen osoituksesta nostetun täytäntöönpanoriitakanteen (taikka valituksen) kuluista vastaa asian hävinnyt osapuoli. Vaihtoehtoisesti lausunnonantaja katsoo, että kynnys osoituksen antamiseen (taikka valituksen tekemiseen) on syytä asettaa riittävän korkealle, jotta ulosottoviranomaiset eivät siirrä hankalaksi kokemiaan asioita käsiteltäväksi asianosaisten kustannuksella tuomioistuimeen.

Luottomiehet – Kreditmännen ry huomauttaa siitä, että ilman osoitusta nostetussa täytäntöönpanoriidassa velkoja voi joutua korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikulut, vaikkei hänellä ole ollut mitään mahdollisuutta vaikuttaa niihin ulosottomiehen toimiin, jotka kanteen nojalla kumotaan. Lausunnonantajan mukaan valtion korvausvelvollisuus tulisikin näissä tapauksissa

säätää ensisijaiseksi silloin, kun kanteen hyväksyminen perustuu ulosottomiehen virheelliseen tai muutoin moitittavaan toimenpiteeseen.

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton mielestä oikeudenkäyntikuluvastuun ei pidä riippua siitä, onko osoitus annettu vai ei. Kummankin täytäntöönpanoriidan osapuolen tulisi vastata itse kuluistaan myös silloin, kun kanne on nostettu ilman osoitusta. Osoituksen antaminen riippuu ulosottomiehen toiminnasta, jonka pohjana olevat tiedot voivat olla puutteellisia, samoin kuin asiassa esitetyt väitteet voivat olla tosiasioiden vastaisia. Kulujen määräytymisestä voi siten tulla sattumanvaraista.

Työeläkevakuuttajat TELA ry:n mielestä oikeudenkäyntikuluvastuun ei pitäisi riippua siitä, onko täytäntöönpanoriitakanne nostettu osoituksen perusteella vai ilman sitä. Muutoin kuluvastuun määräytymisestä voi tulla sattumanvaraista. Lausunnonantaja mukaan työeläkevakuuttajia ei pitäisi julkisvelkojina velvoittaa korvaamaan kuluja oikeudenkäymiskaaren 21 luvun perusteella. Ratkaistaessa kysymystä, kenelle ulosmitattu esine kuuluu, ei julkisvelkojalla ole sellaista osuutta asiassa, että sille tulisi määrätä kuluja maksettavaksi.

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää välttämättömänä, että valtion kuluvastuusta on olemassa nimenomaiset säännökset niin täytäntöönpanoriidan kuin valitusprosessinkin osalta. Lausunnonantaja pitää perusteltuna, että valtion kuluvastuun edellytyksistä säädetään yhteneväisesti sekä täytäntöönpanoriitakanteen että ulosottovalituksen kohdalla. Näiden oikeussuojakeinojen erilaiselle kulusääntelylle ei olisikaan löydettävissä kestäviä perusteita, sillä ulosottovalitusasioita käsitellään yhä useammin riita-asiamaisesti.

Valtion kuluvastuuta koskevat lausunnonantajien näkemykset on koottu oikeudenkäyntikuluista ulosottovalitusasioissa säätävän 11 luvun 20 §:n yhteyteen, ks. s. 50-53.

7.3 Täytäntöönpanon keskeyttäminen (UK 2 luvun 13 § sekä 10 luvun 19-26 §)

Ehdotettuihin täytäntöönpanon keskeyttämistä koskeviin säännöksiin otti kantaa 9 lausunnonantajaa.

Käräjäoikeustuomarit ry pitää täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevia ehdotettuja säännöksiä asianmukaisina.

Itä-Suomen lääninhallitus pitää itseoikaisua, täytäntöönpanoriita ja keskeyttämistä koskevia säädöstarkistuksia asianmukaisina ja perusteltuina.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevat säännökset tulee laatia niin yksityiskohtaisesti, että tuomioistuinten pitää suorittaa todellista harkintaa. Nykyisin keskeytys on useinkin automaatio, eikä siihen kysytä ulosottomiehen kantaa eikä keskeytyspäätöstä myöskään perustella.

2 luvun 13 § Keskeytysmääräys

Kajaanin kaupunki pitää keskeyttämismääräystä koskevaa uudistusta perusteltuna ja katsoo sen selkeyttävän toimintakentän kokonaishallintaa.

Käräjäoikeustuomarit ry kannattaa sitä, että ulosottomiehen kuulemisesta keskeytysmääräyksen johdosta otetaan nimenomainen säännös lakiin. Käytännössä nykyisinkin tuomioistuimet ovat toisinaan kuulleet ulosottomiestä ennen keskeytysmääräyksen antamista.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan ulosottomiehen kuuleminen keskeytyshakemuksen johdosta on tärkeää varsinkin silloin, kun on ulosmitattu arvokasta omaisuutta, jonka arvo alenee nopeasti. Harkittaessa keskeytystä voitaisiin samalla miettiä, tulisiko mainitunlainen omaisuus joka tapauksessa myydä ja saadut varat tallettaa odottamaan valitusratkaisua.

Helsingin hovioikeus yhtyy ehdotuksessa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan ulosottomiehen kuuleminen täytäntöönpanon tilasta ja muista keskeytysarviointiin vaikuttavista seikoista saattaa olla paikallaan. Lausunnonantajan mukaan kuulemisvelvollisuutta ei kuitenkaan pidä säätää ehdottomaksi, sillä joissain tilanteissa kuuleminen ei ole tarpeen esimerkiksi pyynnön selvän perusteettomuuden vuoksi. Lausunnonantaja huomauttaa myös, että kuultaessa ulosottomiestä puhelimitse on tärkeää, että tuomioistuin kirjaa muistiin keskeiset ilmitulleet seikat, jotka vaikuttavat keskeytysmääräyksen antamiseen. Vähänkin epäselvissä asioissa olisi syytä pyytää ulosottomieheltä esimerkiksi sähköpostin välityksellä lyhyt kirjallinen lausuma, jotka hänen kannanottonsa selviäisivät. Näin ulosottomiehen kannanotto olisi mahdollista saattaa asianosaisten tietoon jo keskeytystä harkittaessa tai keskeytysmääräyksen voimassapitämistä myöhemmin harkittaessa.

10 luvun 19 § Ulosottomiehen keskeytyspäätös

Elatusvelvollisten Liitto ry:n mukaan 19 §:n 2 momentin säännös selventää tilannetta velallisen kannalta, ettei ole tarpeen erikseen hakea keskeytystä asiaan.

10 luvun 20 § Tuomioistuimen keskeytysmääräys

Helsingin hovioikeus huomauttaa, että 10 luvun 20 §:n mukaan tuomioistuimen on ratkaistava ulosottovalitukseen ja täytäntöönpanoriitaan liittyvä keskeytyspyyntö **viipymättä**, kun taas saman luvun 15 §:n ja 11 luvun 15 §:n mukaan keskeytyspyyntö pitäisi ratkaista **heti**. Jos säännökset ovat ristiriidassa keskenään, tulisi tuo ristiriita poistaa.

10 luvun 21 § Keskeytysmääräyksen perusteet

Käräjäoikeustuomarit ry pitää hyvänä, että keskeytysmääräyksen perusteista otetaan lakiin nimenomainen säännös.

Tampereen kihlakunnan ulosottoviraston mukaan keskeytysmääräysten perusteita ja sisältöä koskevat säännökset selkeyttävät tuomioistuimen harkintaa, vaikka käytännössä siinä ei olekaan ilmennyt ongelmia.

Tampereen käräjäoikeuden mukaan on hyvä, että ehdotettu säännös antaa tuomioistuimelle selkeät perusteet keskeytysharkintaan, sillä keskeytysmääräyksen antaminen on nykyisin muotoutunut melko kaavamaiseksi ja rutiininomaiseksi. Lausunnonantaja toivoo säännöksen karsivan niitä keskeytyshakemuksia, jotka toimitetaan käräjäoikeuteen huutokauppapäivän aamuna. Tosin säännös ei lausunnonantajan mukaan poista sitä tavallista ongelmaa, että suuri osa maallikkovalittajista luulee valituksen keskeyttävän täytäntöönpanon.

Helsingin hovioikeuden mukaan on perustultua ottaa lakiin nimenomainen säännös täytäntöönpanon keskeyttämisen perusteista. Lausunnonantajan mukaan säännöksen perusteluissa tulisi kuitenkin erikseen käydä läpi, mikä on uuden säännöksen lainsäädäntövaiheessa ajateltu sisältö sen sijaan, että tyydyttäisiin viittaamaan aikaisemman hallituksen esityksen perusteluihin. Lausunnonantaja esittää myös harkittavaksi, pitäisikö velallisella olla kuten nykyisin mahdollisuus estää myynti asettamalla vakuus 10 luvun 21 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

10 luvun 22 § Keskeytysmääräyksen sisältö

Turun käräjäoikeuden mielestä erityisen syyn edellytys keskeytysvakuudelle on tarpeeton, sillä tiedossa ei ole, että vakuuden asettamista olisi vaadittu turhaan.

8 Ulosottovalitus

8.1 Muutoksenhaku ulosottomiehen menettelyyn (UK 11 luvun 1-20 §)

Ehdotettuihin muutoksenhakua ulosottomiehen menettelyyn koskeviin säännöksiin otti kantaa 23 lausunnonantajaa.

Itä-Suomen lääninhallitus pitää ulosottovalitusta koskevia säädöstarkistuksia asianmukaisina ja perusteltuina.

Käräjäoikeustuomarit ry pitää ulosottovalitusta koskevia ehdotettuja säännöksiä pääosin asianmukaisina.

Suomen Lakimiesliitto ry pitää muutoksenhakujärjestelmään ehdotettuja vähäisiä muutoksia perusteltuina.

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto pitää hyvänä ehdotuksen tavoitetta kehittää pääasiallisesti oikeussuojakeinoksi tarkoitettua valitusmenettelyä. Lausunnonantajan mukaan ehdotetut valitusmenettelyä koskevat tarkennukset ovat hyväksyttäviä.

Helsingin hovioikeuden mukaan ulosottovalitusta koskeviin säännöksiin on perusteltua tehdä kokonaisuudistuksen viimeisessä vaiheessa käytännössä tarpeellisiksi havaittuja korjauksia ja muutoksia. Myös säännösten tekstiasun lakitekninen selkeyttäminen on paikallaan. Lausunnonantaja kuitenkin varoittaa siitä, ettei pelkistäminen saisi johtaa liialliseen ”perusteluilla

säätämiseen". Nykyinen käytäntö ei myöskään välttämättä ole vakiintunut niin, että yleisluontoiset säännökset riittäisivät ilman, että ratkaisu jouduttaisiin kuitenkin loppujen lopuksi etsimään aikaisemmista säännöksistä ja niiden perusteluista.

11 luvun 1 § Valitusoikeus

Tampereen käräjäoikeus toteaa, että selkeä säännös muutoksenhakuun oikeutetuista helpottaisi huomattavasti tuomioistuintyötä. Nykyisin velallisen valitusintressin määritteleminen aiheuttaa jossain määrin ongelmatilanteita. Ehdotus ei tuo lisäselvyyttä siihen, milloin velallisella voidaan poikkeuksellisesti katsoa olevan riittävä muutoksenhakuintressi tapauksessa, jossa ulosmittaus on kohdistettu sivullisen omaisuuteen.

Turun käräjäoikeus pitää hyvänä sitä, ettei valitusoikeutta ole ehdotuksessa lisätty, vaan jokaisella on oikeus prosessata vain omista oikeuksistaan.

Helsingin hovioikeuden mukaan saattaisi olla selvyyden vuoksi tarpeen ottaa säännökseen maininta velallisen valitusoikeudesta siinä tapauksessa, että sivullisen omaisuutta on ulosmitattu ja velallinen voi osoittaa, että ulosmittauksesta aiheutuu hänelle sellaisia haitallisia seuraamuksia, joita ei voida muutoin torjua tai vähentää. Samalla olisi taattava, että kaikki ne asianosaiset ja sivulliset, joiden asemaan velallisen valituksen tutkiminen saattaisi vaikuttaa, olisivat tietoisia vireillä olevasta valituksesta ja voisivat osallistua sen käsittelyn.
Lausunnonantajan mukaan on aiheellista, että säännöksen 2 momentissa käytetään ehdotuksen mukaisesti ilmaisua "kun varat on lopullisesti tilitetty". Samoin on aiheellista, että tällaisella tilityksellä ei tarkoiteta ehdotuksen perustelujen mukaisesti ns. ehdollista tilitystä riippumatta siitä, onko täytäntöönpanon hakijalla velvollisuus asettaa vakuus vain onko hänet vapautettu siitä.

11 luvun 4 § Valituksen vireilletulo

Turun käräjäoikeuden mukaan muulle kuin päätöksen tehneelle ulosottomiehelle toimitetun valituksen ei pitäisi katsoa tulleen vireille, ellei valitusta määräajassa toimiteta myös oikealle ulosottomiehelle. Yhden ulosottopiirin käsitettä ei siten voitaisi soveltaa muutoksenhaussa

Helsingin hovioikeuden mukaan on perusteltua säätää tilanteesta, jossa valitus on toimitettu väärälle ulosottomiehelle. Lausunnonantajan mielestä perusteluissa saattaisi olla syytä mainita se säännös, johon niissä viitataan sitä tapausta silmällä pitäen, kun valituskirjelmä on saapunut erehdyksessä muulle viranomaiselle kuin ulosottomiehelle tai toimivaltaiseen käräjäoikeuteen.

11 luvun 5 § Valituksen määräaika

Helsingin hovioikeus kannattaa 11 luvun 5 §:n 2 momentiksi ehdotettua säännöstä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry huomauttaa, että ulosottovalituksen tekemiselle varattu määräaika poikkeaa yleisesti käytössä olevista lukuisista kuukauden määräajoista. Vaikka ulosottovalituksen määräaikaan voi saada pidennyksen, ei aika silti aina riitä hakemuksen tekemiseen, jos asianosainen ei ehdi saada asiassa oikeudellista apua. Oikeusavun

saamisen hitaus esimerkiksi oikeusaputoiminnan suunnalta voi johtaa siihen, ettei vähävaraisen käytössä ole oikeussuojakeinoa.

11 luvun 6 § Määräajan laskeminen

Professori Havansi kysyy, onko säännöksen 1 momentin 2 kohdassa valitusajan alkukohdiksi nimetyt viranomaisaktit sellaisia, että asianosaisilla on oikeusturvan takaavat mahdollisuudet heti tietää kyseinen päivämäärä.

11 luvun 7 § Uusi määräaika ulosottovalitukselle

Tampereen käräjäoikeus pitää uutta määräaikaa koskevaa säännösehdotusta perusteltuna. Ulosottomies saattaa olla käräjäoikeutta paremmin selvillä valittajan olosuhteista ja uuden määräajan asettamisen tarpeellisuudesta.

Helsingin hovioikeudella ei ole huomautettavaa siihen, että ulosottomies voisi asettaa uuden määräajan valituksen tekemiselle ja että ulosottomiehen katsoessa, ettei edellytyksiä uudelle määräajalle ole olemassa, hän siirtäisi asian käräjäoikeuden ratkaistavaksi. Tällainen menettely joustavoittaisi lausunnonantajan mukaan asia käsittelyä, kun uuden määräajan antamisen edellytykset ovat selvästi olemassa.

Käräjäoikeustuomarit ry pitää 11 luvun 7 §:ssä ehdotettua sääntelyä sinänsä mahdollisena. Koska määräajan pidentämispyynnöt usein saapuvat melko lähellä valitusmääräajan päättymistä, ehdotettu sääntely saattaa lausunnonantajan mukaan johtaa siihen, ettei käräjäoikeus ehdi ratkaista ulosottomiehen sille siirtämää pyyntöä ennen määräajan päättymistä. Tällöin muutoksenhakijalle saattaa syntyä tarve jättää määräajan viime hetkillä pikaisesti epätäydellinen valitus, jota sitten käräjäoikeus joutuu täydennyttämään.

11 luvun 8 § Valituskirjelmän sisältö

Helsingin hovioikeus pitää valituskirjelmän sisältöä koskevaa ehdotettua 11 luvun 8 §:ää perusteltuna.

*Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:*n mukaan säännöksen perusteluissa olisi tarpeen selkeyttää, ettei vaatimus valituskirjelmässä mainittavista todisteista ole prekluusiouhkainen. Esimerkiksi ulosottomiehen lausunnossaan antama selvitys voi antaa aihetta uusien todisteiden esittämiseen.

11 luvun 9 § Valituksen vaikutus täytäntöönpanoon

Tampereen käräjäoikeus tuo esiin sen näkemyksen, että valittajan oikeusturvan kannalta olisi perusteltua, että valitus keskeyttäisi säännönmukaisesti täytäntöönpanon ainakin tilityksen osalta. Lausunnonantajan mukaan usein turvaudutaan viran puolesta keskeytyspäätöksen tekemiseen, sillä maallikkovalittajilla ei useinkaan ole tietoa valituksen vaikutuksista. Valitusosoitukseen ehdotettu lisäys täytäntöönpanon keskeytyspyynnön osalta vähentänee ongelmaa.

11 luvun 10 § Ulosottomiehen lausunto

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto pitää voudin lausunnon määräajan pidentämistä tarpeellisena uudistuksena.

Helsingin hovioikeus kannattaa sitä, että nykyistä määräaikaa ulosottomiehen lausunnon antamiselle pidennetään.

Käräjäoikeustuomarit ry pitää säännöksessä ehdotettua ulosottomiehen lausunnon antamisen määräaikaa sinänsä hyväksyttävänä. Lausunnonantaja ehdottaa kuitenkin harkittavaksi, tulisiko lausunnon pikaisen toimittamisen vaatimusta korostaa esimerkiksi nykyisen säännöksen tyyppisellä "..viipymättä ja viimeistään…" -sääntelyllä.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottoviraston mukaan ulosottomiehen lausunnon antamisen määräajan säätäminen nykyistä joustavammaksi on perusteltua. Määräaika voisi lausunnonantajan mielestä olla ehdotettua pitempikin.

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto esittää, että säännökseen tulisi lisätä seuraava lause: "Erityisestä syystä käräjäoikeus voi ulosottomiehen pyynnöstä pidentää edellä mainittua lausuntoaikaa". Lisäys on lausunnonantajan mukaan tarpeellinen sen vuoksi, että säännösehdotuksen määräajat eivät ole kaikissa tapauksissa riittäviä. Laajoissa asioissa tai asiaa hoitavan kihlakunnanvoudin tai avustavan ulosottomiehen loma-aikana lausunnon antamiseen tarvitaan lisäaikaa.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan ulosottomiehen lausunnon antamiselle ei pitäisi asettaa mitään määräaikoja. Kesälomien aikana lausuntoa ei ehditä antaa edes kolmen viikon määräajassa, sillä lausunnon voi käytännössä antaa vain asiaa käsitellyt vouti.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottovirasto pitää ehdotusta ulosottomiehen lausunnon määräajan pidentämisestä oikeana. Kesälomakausi voi kuitenkin edelleen tuottaa ongelmia. Tällöin sijaiset joutuvat antamaan lausuntoja heille tuntemattomista tapahtumista. Vaihtoehtona on lausunnonantajan mukaan joko tyytyminen ehdotettuun määräaikaa ja pinnallisiin sijaisten antamiin lausuntoihin tai jonkinlaisen joustovaran ottaminen säännökseen.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mielestä ulosottomiehen lausunnon antamiselle tulisi varata aikaa vähintään kolme viikkoa. Lisäksi vaikeissa asioissa tuomioistuimella pitäisi olla mahdollisuus antaa lisäaikaa lausunnon antamiselle, esimerkiksi jos asiaa hoitanut vouti on vuosilomalla. Sijainen ei aina pysty lyhyessä ajassa perehtymään juttuun niin, että lausunto voitaisiin antaa ehdotetussa määräajassa.

11 luvun 11 § Ulosottomiehen lausunnon sisältö

Tampereen kihlakunnan ulosottoviraston mukaan lausunnon sisällön ryhmittely ja voudin perustellun kannanoton vaatiminen lisäävät lausunnon tasokkuusvaatimusta.

Helsingin hovioikeus pitää 11 luvun 11 §:n säännöstä tarpeellisena. Lausunnonantajan mielestä vaikuttaa järkevältä, että ulosottomies voisi sisällyttää omaan lausuntoonsa toimitusmiehen selvityksen asiasta ilman, että toimitusmiehen tulisi aina itse erikseen laatia kyseinen kirjallinen selvitys.

11 luvun 12 § Itseoikaisu valituksen yhteydessä

Turun käräjäoikeus pitää hyvänä sitä, että ulosottomiehen itseoikaisumahdollisuus on säilytetty valitustilanteessa.

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto pitää itseoikaisumahdollisuuden määräajan sitomista ulosottomiehen lausuntoon tarpeellisena uudistuksena.

Käräjäoikeustuomarit ry pitää hyvänä uudistuksena sitä, että valituksen johdosta tapahtuvan itseoikaisun määräaikaa pidennetään.

Tampereen käräjäoikeuden mukaan on perusteltua pidentää itseoikaisun määräaika samaksi kuin lausunnon antamiselle säädetty määräaika, sillä itseoikaisun tarve ei välttämättä ole ulosottomiehelle selvä ennen kuin suoritetuista toimenpiteistä ja olosuhteista on saatu selvyys.

11 luvun 14 § Valitusosoituksen sisältö

Tampereen käräjäoikeus pitää valitusosoituksen sisältöön tehtäväksi ehdotettuja täsmennyksiä ja lisäyksiä erittäin perusteltuina. Valitusosoituksista on syytä poistaa ehdotetulla tavalla ulosottomiehen itseoikaisua koskeva mahdollisuus ja vastaavasti lisätä maininta mahdollisuudesta täytäntöönpanon keskeyttämiseen.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan 11 luvun 14 §:n 2 momentissa tulisi määrätä valitusosoituksessa ilmoitettavaksi myös siitä, mikä vaikutus varojen tilityksellä on valituksen tutkimiseen. Tällä on asianosaiselle merkitystä hänen arvioidessaan täytäntöönpanon keskeytyspyynnön kiireellisyyttä.

Helsingin hovioikeus pitää säännöstä tarpeellisena. Lausunnonantaja kuitenkin kysyy, riittääkö oikeudenmenetysten välttämiseksi, että itseoikaisua pyytäneellä on valitusajan kuluessa tehdyn pyynnön perusteella mahdollisuus saada valitusaikaa jatketuksi ja että valitusosoitukseen tulee maininta siitä, ettei itseoikaisu jatka valituksen määräaikaa. Lausunnonantaja esittää harkittavaksi sellaista vaihtoehtoa, että ainakin kirjallisesti itseoikaisua valitusajan kuluessa pyytäneellä olisi mahdollisuus oikaisupyynnön tultua hylätyksi tehdä ulosottovalitus vielä viikon kuluessa siitä, kun sai tietää pyynnön hylkäämisestä.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto esittää harkittavaksi, onko muutoksenhakua koskevia säännöksiä nyt tarkennettaessa löydettävissä ratkaisu siihen ongelmaan, ettei ulosottomiehen ratkaisuun tyytymätön aina huomaa sitä, ettei itseoikaisun hakeminen katkaisen valitusajan kulumista.

11 luvun 15 § Valituksen käsittelyjärjestys käräjäoikeudessa

Tampereen kihlakunnan ulosottoviraston mukaan kuulemissäännöstön kehittäminen on tähdellistä, vaikka valitusmenettelyssä avustava ulosottomies todistajana onkin monesti parempi vaihtoehto.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottoviraston mukaan säännöksen perustelut selkeyttävät ulosottomiehen asemaa muutoksenhakuprosessissa.

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan säännöksen 2 momentin viimeinen virke tulisi muuttaa seuraavanlaiseksi: ”Käräjäoikeuden tulee lausunnon lisäksi kuulla asianomaista *toimitusmiestä, ulosottomiestä tai avustavaa* ulosottomiestä myös muutoin, jollei sitä voida pitää tarpeettomana. Jos säännöstä ei katsota aiheelliseksi muuttaa ehdotuksen mukaisesta, tulisi toimitusmiehen kuuleminen julkituoda selvästi säännöksen perusteluissa. Muutoin säännösehdotuksessa mainittu ulosottomiehen kuuleminen voi johtaa käytännössä tilanteisiin, joissa ulosottovalituksen johdosta kuullaan ulosottomiestä avustavan ulosottomiehen sijasta. Toimitusmies on kuitenkin parhaiten perillä asian tosiseikoista ja tapahtumista.

11 luvun 16 § Käräjäoikeuden tutkinnan laajuus

Helsingin hovioikeus tuo esiin ongelmia, jotka liittyvät ulosottomiehen toimittaman selvitysaineiston huomioon ottamiseen. Saattaa olla ongelmallista, miten tällainen uusi aineisto voi tulla hovioikeuskäsittelyn yhteydessä muutoksenhakuasiaa ratkaistaessa huomioon otettavaksi oikeudenkäyntiaineistoksi ja miten siitä ilmeneviin seikkoihin voidaan vedota hovioikeudessa. Samoin ongelmallista on, missä määrin hovioikeus voi virankin puolesta kiinnittää huomiota ulosottomiehen toimittamiin uusiin todisteisiin ja ulosottomiehen lausumista ilmeneviin uusiin seikkoihin. Lausunnonantajan mukaan näihin seikkoihin tulisi ottaa kantaa ainakin perusteluissa. Nimenomaisen säännöksen ottamista lakiin voidaan myös pitää perusteltuna.

11 luvun 20 § Oikeudenkäyntikulut ulosottovalitusasiassa

Tampereen kihlakunnan ulosottovirasto pitää oikeudenkäyntikuluja koskevaa säännösmuutosta oikeasuuntaisena ja katsoo sen antavan myös hakijoille enemmän mahdollisuuksia olla mukana vaativissa prosesseissa.

Joensuun kihlakunnan ulosottovirasto mukaan oikeudenkäyntikulujen määrääminen pääsääntöisesti asianosaisten maksettavaksi on paikallaan.

Eduskunnan oikeusasiamies on hyvillään siitä, että ehdotuksessa esitetään säännöstä sivullisen oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Lausunnonantajan mukaan valtion korvausvastuurajaa ei tule asettaa kovin korkealle. Erityisesti sivullisen ollessa kyseessä ulosottomiehen menettelyvirheestä johtuvalle korvausvelvollisuudelle ei tulisi asettaa suuria lisäedellytyksiä. Näin siitä syystä, että ulosottomiehen ratkaisupakko ja toiminnan tehokkuuden vaatimus tekevät ulosottomenettelyn alttiiksi virheelliselle lain soveltamiselle.

Tampereen käräjäoikeus pitää käytännössä vallinneen oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevan pääsäännön kirjaamista lakiin erittäin hyvänä asiana. Lausunnonantajan mukaan ehdotukseen kirjatut erityisten syiden perustelut vastaavat melko tarkkaan tilanteita, joissa

tähän asti asianosainen on velvoitettu korvaamaan vastapuolen kulut. Valtion korvausvastuu sivulliselle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista on myös jossain tilanteissa perusteltua.

Länsi-Suomen lääninhallitus katsoo, että valtion kuluvastuuta koskeva säännös tulee selkiyttämään nykyistä asiantilaa. Lausunnonantajan mukaan valtion korvausvelvollisuuden kynnystä ei tulisi asettaa kovin matalalle. Tulevassa soveltamiskäytännössä vaarana voi olla, että tulkintalinjaksi muodostuu valtion velvoittaminen kuluvastuuseen aina, kun ulosottomiehen päätös muuttuu valituksen johdosta, sillä periaatteessa oikeudenkäyntikulujen jäämistä sivullisen vahingoksi voitaisiin aina tällaisessa tilanteessa pitää kohtuuttomana sivullisen kannalta arvioituna. Lausunnonantaja kuitenkin katsoo, että ehdotuksessa esitetty tarkennus ”olosuhteet huomioon ottaen” ja ehdotuksen perustelut tulevat selkiyttämään asiantilaa tältäkin osin.

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää välttämättömänä, että valtion kuluvastuusta on olemassa nimenomaiset säännökset niin täytäntöönpanoriidan kuin valitusprosessinkin osalta. Lausunnonantaja pitää perusteltuna, että valtion kuluvastuun edellytyksistä säädetään yhteneväisesti sekä täytäntöönpanoriitakanteen että ulosottovalituksen kohdalla. Näiden oikeussuojakeinojen erilaiselle kulusääntelylle ei olisikaan löydettävissä kestäviä perusteita, sillä ulosottovalitusasioita käsitellään yhä useammin riita-asiamaisesti.
Lausunnonantaja pitää jonkin verran ongelmallisena sellaista valtion kuluvastuuta, joka seuraa muutoksenhakuasteessa kumotuista tai muuttuneista ratkaisuista. Ulosottomiehen ratkaisun muuttuminen muutoksenhaun johdosta ei saisi missään tapauksessa johtaa kuluvastuuautomaattiin valtion vahingoksi. Lausunnonantaja pitää kuitenkin ehdotuksen mukaista valtion kuluvastuuta perusteltuna huomioon ottaen ehdotuksen perusteluosassa yksilöidyt rajaukset ja soveltamisohjeet.

Itä-Suomen lääninhallitus pitää tärkeänä, että oikeuskäytännössä pystytään rajaamaan valtion korvausvastuu niihin asioihin, joissa ulosottoviranomaisen voidaan todeta menetelleen selvästi virheellisesti.

Helsingin hovioikeus pitää tarpeellisena täsmentää oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta ulosottovalitusasioissa ehdotuksen mukaisesti. Lausunnonantajan mukaan perusteluissa olisi kuitenkin syytä selvemmin todeta, että muutoksenhakuvaiheessa hovioikeudessa valituksen tultua hylätyksi erityiset syyt vastapuolen kulujen korvaamiselle ovat pikemminkin – ehkä jopa pääsääntöisesti – olemassa kuin puuttuvat. Näin siksi, että muutoksenhakemuksen tultua hylätyksi käräjäoikeudessa lähtökohtaisesti ainoastaan erityiset syyt vapauttavat velvollisuudesta korvata vastapuolen muutoksenhakukulut, jos valitus hovioikeudessakin hylätään.
Lausunnonantaja pitää ehdotusta laajentaa valtion oikeudenkäyntikuluja koskevaa korvausvastuuta sivullisen osalta perusteltuna. Säännöksen perustelut vaikuttavat asianmukaisilta eikä lausunnonantajalla ole niihin erityistä huomautettavaa.
Lausunnonantajan mukaan kynnys valtion kuluvastuulle asianosaisten oikeudenkäyntikulujen korvaamiseksi vaikuttaa korkealta verrattuna esimerkiksi hallintolainkäyttölain 74 §:ään, mutta vastannee asiasisällöltään valtion vahingonkorvauksen yleisenä perusteena olevaa vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n 2 momenttia. Lausunnonantajalla ei ole huomautettavaa säännöksen perusteluihin, jotka vaikuttavat asianmukaisilta.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:n mukaan valtion tulisi ilman säännöksen 2 momentissa mainittuja rajoituksia vastata normaalien kuluvastuuperiaatteiden mukaan virkamiehensä tekemästä virheestä asianosaisten oikeudenkäyntikulujen osalta.

*Luottomiehet – Kreditmännen ry:*n mukaan valtion korvausvelvollisuus oikeudenkäyntikuluista tulisi säätää ensisijaiseksi silloin, kun ulosottovalituksen hyväksyminen perustuu ulosottomiehen virheelliseen tai muutoin moitittavaan toimenpiteeseen.

Itä-Suomen lääninhallitus pitää tärkeänä, että oikeuskäytännössä pystytään rajaamaan valtion korvausvastuu niihin asioihin, joissa ulosottoviranomaisen voidaan todeta menetelleen selvästi virheellisesti.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan valtion oikeudenkäyntikuluvastuun laajentamista koskevat säännökset tulee kirjoittaa niin yksityiskohtaisesti, ettei valtiosta tehdä hiemankin vaikeimmissa asioissa aina maksajaa. Asiassa sattuneen virheen tulee olla niin selvä, ettei tulkinnalle ole syytä. Lausunnonantajan mukaan ulosottomiehen tulisi voida olla prosessissa mukana muutoinkin kuin vain todistajan asemassa. Ulosottomiehellä on usein paremmat tiedot asiasta kuin esimerkiksi velkojalla.

Länsi-Suomen lääninhallitus pitää hyvänä ehdotusta, jonka mukaan ulosottomies voisi edustaa valtiota kuluasiassa. Tällainen järjestely oikeuskäsittelyn ensi asteessa olisi luontevaa ja resursseja säästävää, koska paikallisella ulosottomiehellä on ensikäden tieto siitä, mitä toimenpiteitä on kyseisessä asiassa tehty ja millä perusteilla.

Helsingin hovioikeuden mukaan käytännöllisistä syistä voisi olla perusteltua, että ulosottomies edustaa ulosoton (keskus)hallintovirastoa valtion oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta koskevassa asiassa. Tuomioistuimen näkökulmasta olisi hankalaa joutua ennen asia ratkaisemista pyytämään edellä mainitun hallintoviranomaisen lausuntoa vaaditusta valtion korvausvelvollisuudesta ja sen määrästä. Periaatteelliselta kannalta ulosottomiehen toiminta valtion edustajana saattaa olla siinä määrin kyseenalaista, että valtion edustus tulisi hoitaa ko. hallintoviraston puolesta. Näin varsinkin silloin, kun on kyse ulosottomiehen vakavasta tai selvästä virheestä aiheutuvasta valtion korvausvelvollisuudesta ja kun ulosottomies on laiminlyönyt oikaista virheen.

Suomen Lakimiesliitto ry katsoo, ettei ulosottomiehen rooliin kuulu edustaa valtiota kulu- tai vahingonkorvausasioissa, koska ulosottomies toimii riippumattomana ja puolueettomana lainkäyttöviranomaisena. Valtion edustaminen kuuluu siten hallintovirkamiehille.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n ja *Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry*:n mukaan ulosottomiehen ei tulisi olla valtion edustaja kulu- tai vahingonkorvausasioissa, koska ulosottomies toimii riippumattomana ja puolueettomana lainkäyttöviranomaisena. Valtion edustaminen kuuluu lausunnonantajien mukaan hallintovirkamiehille.

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto ehdottaa, että säännöksen 2 momentista poistetaan sen viimeinen lause. Tuomioistuimen käsitellessä sivullisen tai ulosoton asianosaisen vaatimusta valitusasian tai täytäntöönpanoriita-asian oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta valtion varoista, vaatimuksen esittäjän vastapuolena on valtio. Täytäntöönpanotoimen suorittanut ulosottomies on korvausasiassa esteellinen, eikä voi toimia valtion edustajana. Lausunnonantajan mukaan valtion edustajana asiassa tulisi olla hallintoviranomainen.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan ulosottomiehelle ei pitäisi antaa valtuutusta edustaa hallintovirastoa valtion kuluvastuuta koskevassa asiassa. Ulosottomiehen aseman tulisi olla alusta loppuun saakka lainkäyttäjän rooli.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottoviraston mukaan ehdotus ulosottomiehestä valtion edustajan kuluvastuuasiassa on omiaan hämärtämään ulosottomiehen roolia riippumattomana täytäntöönpano- ja lainkäyttöviranomaisena. Ulosottomiehen tehtäväkenttää ei tulisi laajentaa oikeudenkäynnin osapuolena olevan valtion edustamistehtävään.

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää ulosottomiehelle ehdotettua oikeutta edustaa valtiota kuluvaateiden osalta ongelmallisena ja ehdottaa siitä luopumista. Ulosottomiehen rooliin objektiivisena lainkäyttöviranomaisena ei voi sopia se, että hän joutuu muutoksenhakijan vastapuolena aktiivisesti kiistämään tämän vaatimuksia ja puolustelemaan tekemiään ratkaisuja ja niiden oikeudellisia perusteita kuluvaateisiin vastatessaan. Ulosottomiehen ja kuluvaateen esittäneen muutoksenhakijan vastakkainasettelu olisi ilmeinen, mikä olisi omiaan vaarantamaan ulosottomiehen puolueettomuuden. Toisaalta ei myöskään voitaisi ajatella, että valtiota vastaan esitettyihin kuluvaatimuksiin suhtauduttaisiin passiivisesti. Perusteettomat ja kohtuuttomat kuluvaatimukset on pyrittävä aktiivisesti ja perustellusti kiistämään, ettei oikeuskäytäntö pääsisi muovaamaan ehdotetun kulusäännöksen tulkintaa tarpeettoman väljäksi. Ehdotettu edustussäännös voisi lausunnonantajan mukaan johtaa myös vääristyneisiin asianosaiskäsityksiin ja haastamiskäytäntöihin. Valtion haastaminen vastaamaan esitettyihin kuluvaatimuksiin saatettaisiin katsoa tarpeettomaksi, koska ulosottomies voisi lausunnossaan ja mahdollisessa suullisessa käsittelyssä kuultuna ottaa puhevaltansa nojalla kantaa vaatimuksiin. Usein valitusasioissa kuultavana ovat avustavat ulosottomiehet, jotka joutuisivat toimimaan virka-asemaansa ja koulutukseensa nähden täysin vieraassa roolissa aktiivisena prosessi osapuolena. Lausunnonantajan mukaan valtion puhevalta tulisi sälyttää perustettavaksi ehdotetulle keskusvirastolle tai muulle valtion edunvalvontaa hoitavalle viranomaistaholle, joka voisi tapauskohtaisesti harkiten valtuuttaa ulosottomiehen selvissä tapauksissa lausumaan myös valtiota vastaan esitetyistä kuluvaateista.

8.2 Tilityksen vaikutus ulosottovalitukseen

Hallituksen esityksessä 13/2005 ehdotetun 6 luvun 15 §:n mukaan ulosottomiehen on keskeytettävä varojen tilitys, paitsi jos ulosottomies arvioi, että asianosaisella ei selvästikään ole oikeutta hakea muutosta taikka jos väite tai vaatimus on selvästi perusteeton.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan 6 luvun 15 §:n säännöksestä tulisi poistaa muutoksenhakuoikeutta koskeva peruste. Kysymys muutoksenhakuoikeudesta on niin tulkinnanvarainen, että se tulisi jättää tuomioistuimen harkintaan Oikeusturvan takeita koskevan perusoikeuden toteutumisen kannalta on tärkeää rajata ulosottomiehen harkintavalta tilityksen keskeyttämisessä suppeaksi. Lausunnonantajan mukaan säännöksessä tulisi myös nimenomaisesti säätää ulosottomiehen velvollisuudesta ilmoittaa keskeytyksen tarkka päivämäärä asianosaisille.

Turun käräjäoikeus pitää erityisen hyvänä, että esitetyn 6 luvun 15 §:n mukaan ulosottomiehen tulisi perustelluissa valitustilanteissa keskeyttää rahatilitys kolmeksi viikoksi. Lausunnonantajan mukaan keskeyttämispäätöksen tulee mahdollistaa se, että jatkokeskeytykselle voidaan vaatia valittajalta vakuus.

Helsingin hovioikeuden mukaan vaikuttaa siltä, että HE 13/2005 vp:ssä ehdotettu 6 luvun 15 § ja ulosottokaarta koskevan ehdotuksen perusteluissa mainitut seikat huomioon ottaen turvaa-

vat riittävästi ulosoton asianosaisten ja sivullisten oikeudet. Lausunnonantaja kehottaa kuitenkin ottamaan erikseen kantaa siihen, olisiko ulosottovalituksen kokonaan tutkimatta jättämisen sijasta mahdollista sallia asian käsittelyn jatkaminen loppuun jonkinlaisena tilitettyihin varoihin vaikuttamattomana ”vahvistuskanteena”. Näin muutoksenhakijalla olisi mahdollisuus saada asiaratkaisu valituksessa tarkoitettuun oikeuskysymykseen. Muutoksenhakijalla olisi myös ehkä paremmat mahdollisuudet harkita, onko syytä nostaa erillistä perusteettoman edun palauttamista tai vahingonkorvausta koskevaa kannetta.

Luottomiehet – Kreditmännen ry ja *Suomen Perimistoimistojen Liitto ry* esittävät, että tilityksen toimittamisen aiheuttama valituskielto poistettaisiin ja valtiolle säädettäisiin toissijainen korvausvelvollisuus niissä tapauksissa, joissa velkojilta ei onnistuta saamaan tilitettyjä varoja takaisin. Nykyinen tilityksestä aiheutuva valituskielto merkitsee, että sivullisen pitää nostaa kanne perusteettoman edun palauttamiseksi, jos hänen omaisuuttaan on ulosmitattu velallisen velasta. Jos ulosottomies on menetellyt huolimattomasti tai virheellisesti, voi sivullinen nostaa valtiota vastaan korvauskanteen. Kummassakin tapauksessa kärsineelle osapuolelle aiheutuu tuntuvia käytännön vaikeuksia. Mahdollisten korvausten saaminen velalliselta on yleensä epävarmaa. *Suomen Perimistoimistojen Liitto ry* pitää vertailukohtana maakaaressa säädettyä järjestelyä, jossa valtio vastaa virheellisesti myönnetyistä lainhuudoista aiheutuvista korvausvaateista.

9 Verojen ja maksujen täytäntöönpano

Ehdotukseen verotäytäntöönpanolaiksi otti kantaa 34 lausunnonantajaa.

Valtioneuvoston oikeuskansleri ei havainnut verotäytäntöönpanolakia koskevassa ehdotuksessa mitään sellaista, johon laillisuusvalvonnan näkökulmasta tulisi erityisesti kiinnittää huomiota.

Valtiovarainministeriö pitää veroulosottolain uudistamisen lähtökohtia kannatettavina ja perusteltuina.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää suoraan ulosottokelpoisia saatavia koskevaa ehdotettua sääntelyä asianmukaisena.

Hämeenlinnan hallinto-oikeudella ei ole huomautettavaa siitä verotäytäntöönpanolakiin tehdystä hienosäädöstä, jolla säännöksiä on pyritty tulkinnallisuuksien vähentämiseksi selkeyttämään.

Länsi-Suomen lääninhallitus pitää verotäytäntöönpanolain säännöksiä asianmukaisina, selkeinä ja tarkoitustaan vastaavina.

Itä-Suomen lääninhallitus katsoo verotäytäntöönpanolakiin ehdotettujen säännösten täyttävän sisällöltään ja selkeydeltään lainsäädännöllisen ohjauksen tarpeet. Lausunnonantajan mukaan asianosaisten oikeusturva on ehdotuksessa otettu hyvin huomioon.

Helsingin hovioikeuden mukaan veroulosottolaki on tarpeellista uudistaa lakiteknisesti yhteensopivaksi uuden ulosottokaaren kanssa ja poistaa tarpeeton päällekkäinen sääntely. Lausunnonantajan tietoon ei ole tullut sellaisia seikkoja, joiden vuoksi olisi aihetta merkittäviin asiamuutoksiin uudessa verotäytäntöönpanolaissa. Ulosottolainsäädännön selkeyden vuoksi lausunnonantaja esittää harkittavaksi, voitaisiinko verotäytäntöönpanolakiin ehdotetut säännökset ottaa ehdotettuun ulosottokaareen. Näin säännökset olisivat luontevassa kokonaisyhteydessä, ja niiden läheinen suhde ja viittaussäännökset tulisivat ehkä nykyistä selvemmin ilmi. Muutoin lausunnonantajalla ei ole huomauttamista verotäytäntöönpanolain säännösten sanamuotoihin tai niiden perusteluihin.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mukaan verotäytäntöönpanolain synkronisointi ulosottokaaren kanssa on aiheellista.

Suomen Asianajajaliiton mielestä ehdotuksessa olisi pitänyt pohtia, onko verotäytäntöönpanolaille riittävää tarvetta omana erillisenä lakina vai voitaisiinko sen säännökset sisällyttää suoraan uuteen ulosottokaareen.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mielestä olisi ollut toivottavaa, jos veroja ja julkisia maksuja koskevat säännökset olisivat myös olleet ulosottokaaressa, mutta se näyttää oleva lakiteknisesti mahdotonta toteuttaa.

Professori Havansin mukaan ehdotetun verotäytäntöönpanolain säännökset tulisi sisällyttää ulosottokaareen. Lausunnonantajan mukaan säädösten erillisyyttä koskevat perustelut ovat ehdotuksessa ohuet. Keskeyttämisestä säädellään ehdotetussa ulosottokaaressa muutoinkin eikä perustevalitus ole lausunnonantajan mukaan sellainen ”kummajainen”, etteikö se sopisi ulosottokaaren monimuotoisten oikeusturvakeinojen valikoimaan. Veron vanhentumista koskeva säännös voitaisiin puolestaan sijoittaa velan vanhentumisesta annettuun lakiin. Lausunnonantaja huomauttaa myös siitä, että verotäytäntöönpanolain johdosta saattaa aiheutua tarkistustarvetta lakiin verojen ja maksujen perimisen turvaamisesta, ennen kaikkea lain 1 §:ään.

Valtiovarainministeriö huomauttaa siitä, että ehdotettavan verotäytäntöönpanolain säännökset kuten nykyinen veroulosottolakikin voivat joutua väistymään Euroopan yhteisön tullilainsäädännön määräysten vuoksi. Lausunnonantajan tuo myös esiin sen, että tullilain kokonaisuudistus on valmisteilla, ja yhteisön tullilainsäädännöstä johtuvat tullisaatavan täytäntöönpanoon vaikuttavat erityiskysymykset ratkaistaan tämän valmistelun yhteydessä.

1 § Julkinen saatava

Verohallituksen mukaan julkista saatavaa koskeva valtioneuvoston asetus tulisi säätää riittävän kattavaksi, jotta verotäytäntöönpanolakia voitaisiin soveltaa esimerkiksi työnantajan sosiaaliturvamaksun ja vakuutetun sairausvakuutusmaksun sekä metsänhoitomaksun tyyppisiin veronluonteisiin maksuihin. Lausunnonantaja huomauttaa lainkohdan perusteluissa olevasta virheestä: Toisin kuin perusteluissa todetaan, maksuperustelain 3.3 §:n mukaan lain 6 §:ssä tarkoitetuista maksuista peritään viivästyskorkoa.

Kansaneläkelaitos pitää hyvänä sitä, että verotäytäntöönpanolain esitöissä mainitaan nyt selkeästi, ettei kyseistä lakia sovelleta etuuksien takaisinperintäpäätöksiin tai muihin vastaaviin saataviin.

Tullihallitus huomauttaa, että tullit tulisi selkeyden vuoksi sisällyttää julkista saatavaa koskevaan valtioneuvoston asetukseen. Samaa mieltä on myös *valtiovarainministeriö*.

Valtiovarainministeriön mukaan julkista saatavaa koskevan valtioneuvoston asetuksen ja tullilain 30 §:n säännöksen välinen suhde jää ehdotuksen perusteella joissain määrin epäselväksi.

Verohallitus esittää, että ehdotuksessa käytettyä käsitteistöä voisi laajentaa rinnastamalla laissa veron korotuksen käsitteeseen ”muu vastaava velvoite”. Tällainen velvoite olisi esimerkiksi verotusmenettelylain 22 a §:n mukainen tiedonantovelvolliselle määrättävä laiminlyöntimaksu. Se on asiallisesti veron korotuksen luonteinen, mutta muodollisesti itsenäinen, verosta riippumaton velvoite. Vastaavanlainen maksu on myös arvonlisäverolain 168a §:n mukaan verovelvolliselle määrättävä laiminlyöntimaksu. Mainitun säännöksen 2 momentin mukaan laiminlyöntimaksun perinnässä noudatetaan arvonlisäveroa koskevia säännöksiä. Verotäytäntöönpanolain 1 §:n 1 momentin 2 kohta olisi siten seuraavanlainen: ”veron ja julkisen maksun korotus sekä muu vastaava velvoite”. Myös lain 3 §:n 3 momenttiin tulisi lisätä maininta ”muusta vastaavasta velvoitteesta”. *Valtiovarainministeriö* yhtyy tähän verohallituksen esitykseen. Myös *Tullihallituksen* mukaan käsite ”muu vastaava velvoite” tulisi sisällyttää lakitekstiin selvyyden vuoksi.

Helsingin hovioikeuden mukaan selkeän ja kattavan luettelon verotäytäntöönpanolain nojalla täytäntöönpantavista saatavista sisältävä säännös olisi tarpeellinen – jos sellaista on mahdollista edes laatia.

Professori Havansi kiinnittää huomiota terminologiseen vinoutumaan, joka koskee suoran ulosottokelpoisuuden perusilmaisua: saatava saadaan periä ulosotossa ilman tuomiota tai <u>päätöstä</u>. Termivinoutuma palautuu huonoon suomennusperinteeseen. Ruotsinkielisessä tekstissä voitiin vuosisatojen ajan erottaa alioikeuden antama ”utslag” muun viranomaisen tai yksityisen tahon antamasta päätöksestä, ”beslut”. Suomenkielisessä tekstissä tällaista erottelua ei syntynyt. Päätös-sana on myös sisällöllisesti virheellinen, sillä veroulosoton perusteena on useimmiten juuri ”päätös”, esimerkiksi veroviranomaisen verotus- tai maksuunpanopäätös. Lausunnonantaja esittää termivinoutuman korjaavaksi vaihtoehdoksi ” ilman tuomiota tai <u>siihen rinnastettavaa ratkaisua</u>” taikka ”ilman tuomiota tai <u>muuta tuomioistuinratkaisua taikka sellaiseen rinnastettavaa lainkäyttöratkaisua</u>”. Lausunnonantaja huomauttaa myös, että toisin kuin perusteluissa todetaan, ulosotto ilman tuomiota tai päätöstä ei oikeustieteessä vallitsevan kannan mukaisesti tapahdu ilman ulosottoperustetta, vaan ulosottoperusteena on kyseinen maksuunpanopäätös.

3 § Suora ulosottokelpoisuus

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mukaan viivästyskorkoa koskevat täsmennykset selkeyttävät nykytilannetta.

Suomen Kuntaliitto pitää viivästyskorosta säätämistä perusteltuna, sillä käytännön ulosottotyössä on asian suhteen esiintynyt epäselvyyttä. Ehdotettu säännös ei sinänsä tuottaisi oikeutta viivästyskorkoon, vaan korosta tulisi aina olla säädettynä erityislaissa. Lainsäädännön tulisi lausunnonantajan mukaan olla erityislakien korkosäännösten osalta yhdenmukainen.

Suomen Lakimiesliitto ry:n mukaan verokorotusten jättäminen suoran ulosottokelpoisuuden ulkopuolelle ei ole perusteltua ehdotuksessa mainittuihin oikeusturvasyihin vetoamalla. Itse verojen määräämiseen liittyy runsaasti harkinnanvaraisuutta ja toisaalta veronkorotus on usein sekä perusteeltaan että määrältään sangen mekaaninen sanktio. Lausunnonantaja ehdottaa, että veronkantolakiin otettaisiin nimenomainen säännös siitä, että veronkorotus saadaan periä veroulosottolaissa/verotäytäntöönpanolaissa säädetyssä järjestyksessä. Jos jatkovalmistelussa pysytään ehdotuksessa esitetyllä linjalla, on lausunnonantajan mukaan ensiarvoisen tärkeää selvittää verohallinnon kanssa yhteistyössä, ettei veronkorotuksen eriyttäminen ulosotosta aiheuta tarpeetonta määrää hallinnollista työtä esimerkiksi korkolaskelmien tai ulosottohakemusten laadinnan yhteydessä.

Verohallitus esittää, että veron korotuksen suora ulosottokelpoisuus voisi ehdotuksesta poiketen perustua verotäytäntöönpanolain 3 §:n 1 momenttiin samalla tavalla kuin veronkin osalta. Nykyisin veron korotuksen katsotaan olevan veroon rinnastettava muu suoritus, jota voidaan periä ulosotossa samalla tavalla kuin veroa. Jos veron korotuksen suorasta ulosottokelpoisuudesta jouduttaisiin säätämään verolaeissa erikseen, se voisi lausunnonantajan mukaan turhaan saattaa asian jokaisessa tapauksessa kysymyksen alaiseksi, vaikka tavoitteena kuitenkin on, että jokaisen veron korotuksella tulee säilymään suora ulosottokelpoisuus. Verotäytäntöönpanolain 3 §:n 1 momentti olisi siten seuraavanlainen: ”Vero ja julkinen maksu, niiden korotus, muu vastaava velvoite sekä niille säädetty viivästyskorko ovat suoraan ulosottokelpoisia.” *Valtiovarainministeriö* yhtyy tähän verohallituksen esitykseen.

Eläketurvakeskus huomauttaa, että valmisteilla olevissa työntekijöitten eläkelaissa ja yrittäjien eläkelaissa on tarkoitus täsmentää verotäytäntöönpanolain 3 §:n 3 momentissa säädettyjä asioita.

4.1 § Lainvoimaisuus

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mukaan verojen ja julkisten maksujen täytäntöönpanokelpoisuus lainvoimattominakin on ainoa toimiva ratkaisu. Pääsäännön sivuuttaminen myyntitilanteissa näyttää kuitenkin lausunnonantajan mielestä liian itsestään selvältä. Käytännön seurauksena on se, että juuri mitään omaisuutta ei voida edes kuuluttaa myytäväksi vain verojen tai muiden suoraan ulosottokelpoisten saatavien nojalla. Lausunnonantajan kokemuksen mukaan omaisuuden myynnistä ilmoittaminen on juuri se vaihe, jolloin kaikki keinot täytäntöönpanon lykkäämiseksi käytetään. Koska valitusviranomaisten ratkaisujen saaminen kestää vuosia, ovat myyntirajoitukset melko totaalisia niin aiheellisissa kuin aiheettomissakin muutoksenhauissa.

4.2 § Kuittaus

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mukaan kuittausoikeuden rajoittamista koskeva uudistus on paikallaan. Nykytila sallii eläkevakuutusyhtiöille kohtuuttoman aseman suhteessa muihin velkojiin.

Kajaanin kaupunki pitää kuittauksen käyttöä koskevaa uudistusta perusteltuna ja katsoo sen selkeyttävän toimintakentän kokonaishallintaa.

Eläketurvakeskus huomauttaa, että valmisteilla olevissa työntekijöin eläkelaissa ja yrittäjien eläkelaissa on tarkoitus täsmentää verotäytäntöönpanolain 4 §:n 2 momentissa säädettyjä asioita.

5.2 § Asiamies julkisen saatavan ulosotossa

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että kysymys asiamiehestä julkisen saatavan ulosotossa on monitahoinen. Ratkaisevaa asiamiehen käyttämiselle esimerkiksi työeläkemaksujen perinnässä on perinnän tuloksen saavuttaminen eikä se, voidaanko asiamiestä käyttää. Tässä tarkoituksessa asiamiehen käyttö voi lausunnonantajan mukaan olla perusteltua.

Eläketurvakeskus toteaa, että työeläkesaatavien perinnässä on luvallista käyttää myös perintätoimistoa eläkelaitoksen oman perintätoimen rinnalla. Lausunnonantajan käsityksen mukaan velallisen oikeusturva ei vaarannu, vaikka muu taho velkojan toimeksiannosta esiintyisi hakijana työeläkesaatavan ulosotossa.

Työeläkevakuuttajat TELA ry pitää ehdotettua asiamieskieltoa tarpeettomana. Vaikka perintätoimisto esiintyy julkisen saatavan asiamiehenä, alkuperäinen velkoja vastaa aina velalliseen nähden sekä saatavan oikeellisuudesta myös siitä, ettei saatava ole vanhentunut. Jos asiamieskieltoa kuitenkin pidetään välttämättömänä, tulisi säännöksen perusteluissa lausunnonantajan mukaan joka tapauksessa selventää, mikä osuus perintätoimistoilla voi olla julkisen saatavan perinnässä.

Keskuskauppakamari oudoksuu ehdotusta, jolla pyritään kieltämään asiamiehen eli käytännössä perintätoimiston käyttö julkisen saatavan perinnässä. Lausunnonantajan mukaan ehdotuksesta ilmenevä kielteinen suhtautumistapa tiukasti säänneltyyn ja valvottuun toimialaan (perintätoimistot) ei ole hyväksyttävissä. Ehdotus on lausunnonantajan mukaan ongelmallinen myös pienten julkisyhteisöjen kannalta, joilla ei ole palveluksessaan perintähenkilöstöä. Lausunnonantaja pitää tärkeänä, että velkojat saavat jatkossakin hoitaa saataviaan tehokkaasti käyttäen tarvittaessa perintätoimistojen palveluita.

Luottomiehet – Kreditmännen ry vastustaa asiamieskieltoa julkisten saatavien ulosotossa. Nykyisessäkin laissa olevan kiellon perusteita ei ole esitetty sitä koskevassa lainvalmisteluaineistossa. Ehdotuksessa kieltoa perustellaan ylimalkaisesti oikeusturvasyillä. Lausunnonantaja tuo esiin sen, että ammattimainen perintätoiminta on luvanvaraista ja useiden viranomaisten valvomaa toimintaa. Asiamieskielto haittaa lausunnonantajan mukaan suuresti velkojan toimintaa ja aiheuttaa monenlaisia turhia lisäkustannuksia. Perintätoimistojen asiantuntemus ja järjestelmät ovat keskimäärin paremmat kuin yksittäisten julkisvelkojien eikä perintätoimistojen tai asianajajien käytöstä suoraan ulosottokelpoisten saatavien perinnässä ole kielteisiä kokemuksia. Kielto käyttää asiamiestä ulosotossa on niin poikkeuksellinen, että sille täytyy löytyä painavat perusteet. Lausunnonantajan mukaan voidaan myös kysyä, puututaanko asiamieskiellolla perustuslaissa turvattuun elinkeinon harjoittamisen vapauteen.

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry:n mukaan nykymaailmassa on hyvin poikkeuksellista, että yritys tai yhteisö ei voisi joissain toiminnassaan käyttää asiamiestä. Lausunnonantaja huomauttaa, että oikeusministeriö on saatavien perintää koskevaa lakiesitystä käsiteltäessä todennut, että julkisoikeudellisenkin saatavan perintää voidaan pitää epäitsenäisenä ja teknisenä palveluna, jonka käyttäminen jäisi asianomaisen viranomaisen harkintaan. Lausunnonantaja huomauttaa myös siitä, ettei asiamiehen käyttö poista velkojalta vastuuta perinnän asian-

mukaisuudesta. Yrityksen tai yhteisön perinnässä joudutaan kummallisiin ratkaisuihin, kun osa perinnästä on ulkoistettu, mutta ulosottoa joudutaan hakemaan itse. Lausunnonantajan mukaan asiamieskielto haittaa velkojan toimintaa eikä sille ole perusteita. Asiamiehen käyttö ei vaaranna laskutuksen oikeellisuutta, velkojan ja viranomaisen kontrolli säilyy eikä myöskään velallisen etu vaarannu. Perintätoimistojen asiantuntemus ja järjestelmät ovat keskimäärin paremmat kuin yksittäisten julkisvelkojien eikä perintätoimistojen tai asianajajien käytöstä suoraan ulosottokelpoisten saatavien perinnässä ole kielteisiä kokemuksia

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton mukaan asiamieskiellosta tulisi luopua. Asiamieskielto on poikkeus siitä perusperiaatteesta, että yrityksillä on oikeus niin halutessaan käyttää apunaan ulkopuolista asiantuntemusta. Lausunnonantajan mukaan velkojilla pitäisi olla suoraan ulosottokelpoisten saatavienkin perinnässä vapaus järjestää ydintoimintoihin kuulumattoman perintänsä parhaalla mahdollisella tavalla, esimerkiksi ulkoistamalla se perintätoimistoille. Asiamiestä käytettäessä laskujen tai laskutuksen laatu ja oikeellisuus ei vaarannu, koska velkoja on asiamiehen käytöstä riippumatta vastuussa saatavien oikeellisuudesta, joten velkojalla on intressi ja velvollisuus valvoa asiamiehen toimintaa.

6.1 § Ulosottomiehen ilmoitus virheestä

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mielestä säännöksen 1 momentin mukainen menettely vaikuttaa työläältä ja ehdotettu järjestelmä epäonnistuneelta. Lausunnonantaja ehdottaa, että maksuunpanovirheen havaitessaan ulosottomies palauttaisi asian esteellä hakijalle nykyistä vakiintunutta menettelyä käyttäen. Tarvittaessa menettelystä voitaisiin antaa asetustasoiset säännökset, jotka vastaisivat kumottua VeroUA 12 §:ää.

6.2 § Ulosottomiehen ilmoitus alaikäisestä velallisesta

Kirkkohallitus puoltaa alaikäistä velallista koskevaa ehdotusta.

Oulun käräjäoikeus kannattaa alle 15-vuotiaiden aseman parantamiseen tähtääviä uudistuksia.

Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto pitää alaikäisten velallisten asemasta huolehtimista tervetulleena uudistuksena.

Kuluttajavirasto pitää ehdotettua säännöstä tarpeellisena. Nykyistä tilannetta, jossa viranomaiset eivät puutu alaikäisen velkaantumiseen edes ulosottovaiheessa, ei voida pitää hyväksyttävänä.

Suomen Lakimiesliitto ry pitää alaikäisen velallisen asemaan liittyviä esityksiä pääosin kannatettavina ja tarpeellisina. Niiden avulla voidaan estää huoltajien vajaavaltaisten puolesta tekemiä oikeustoimia tai muita järjestelyjä, jotka johtaisivat alaikäisen velkaantumiseen.

Länsi-Suomen lääninhallitus pitää alaikäistä velallista koskevaa säännösehdotusta hyvänä ja tarpeellisena. On tärkeää, että myös lainsäädännön keinoin pyritään suojaamaan alaikäistä velallista ja edistämään alaikäisten taloudellista turvallisuutta.

Helsingin hovioikeudella ei ole huomautettavaa 6 §:n alaikäistä velallista koskevaan tarpeelliseen ja perusteltuun säännösehdotukseen.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan velalliselle tulee varata oikeus kieltää huoltajalleen tehtävä ilmoitus, jos siitä voisi paljastua hänen terveydentilaansa ja hoitoansa koskevia tietoja, sillä verotäytäntöönpanolain säännökset eivät saa olla ristiriidassa potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 9 §:n kanssa. Lausunnonantajan mielestä ilmoitusvelvollisuus pitäisi olla laissa yksiselitteisesti säädetty eikä jätetty asetuksessa tarkemmin säädettäväksi. Lausunnonantaja ei myöskään pidä asianmukaisena, että ulosottomiehelle jää harkintavaltaa sen suhteen, milloin ilmoituksella olisi merkitystä holhousviranomaisen tehtävien kannalta. Ilmoitusvelvollisuuden pitäisi sen sijaan koskea kaikkia verotäytäntöönpanolaissa tarkoitettuja saatavia mahdollisin määrää koskevin rajoituksin. Ilmoitusvelvollisuudella voi nimittäin olla merkitystä myös holhousviranomaiselle kuuluvassa edunvalvojan tilinpidon valvonnassa.

Verohallitus ottaa kantaa ehdotettuun säännökseen, jonka mukaan ulosottomiehen tulee pyytää hakijalta selvitys alle 15-vuotiaan velallisen maksuvelvollisuudesta. Lausunnonantajan mukaan ehdotuksen perusteleminen käytännössä esiintyneillä epäkohdilla ei sovi veroihin. Esitetty ehdotus toisi paljon ylimääräistä ja turhaa manuaalista työtä verohallinnolle. Lausunnonantaja myös epäilee ulosottomiehen pätevyyttä arvioida verotuksen oikeellisuutta hänelle toimitetun selvityksen perusteella. Lausunnonantaja ehdottaa säännöksen muuttamista niin, että ulosottomies voisi pyytää selvitystä maksuvelvollisuudesta vain yksittäistapauksessa perustellusta syystä. Säännöksellä ei tulisi missään tapauksessa velvoittaa selvittämään kaikkia alaikäiselle määrättyjä veroja ja maksuja. Lausunnonantaja esittää vielä, että ainakin lainkohdan perusteluissa tulisi mainita, kuinka laaja tiedonsaantioikeus sillä halutaan antaa ulosottomiehelle.
Lausunnonantaja pitää hyvänä rajanvetona sitä, että ulosottomiehen tulee alaikäisen velallisen tapauksessa tehdä ilmoitus holhousviranomaiselle vain merkityksellisistä ja olennaisista asioista. Säännös jättää ulosottomiehelle harkinnanvaraa. Lausunnonantaja arvelee, että tässä harkinnassa annetaan merkitystä sille, että holhoustoimesta annetun lain 34 §:n mukaan tärkeimmiksi katsotut, vajaavaltaisen puolesta tehtävät oikeustoimet vaativat holhousviranomaisen luvan. Lausunnonantaja toteaa vielä, että täytäntöönpanon keskeyttämisen tilanteen selvittämiseksi tulisi olla mahdollisimman lyhytaikaista, ettei saatavan perintä vaarantuisi.

Tampereen kihlakunnan ulosottoviraston mukaan säännöksen sanamuodosta ei ilmene, mitä tapahtuu sen jälkeen kun ulosottomies on saanut hakijalta vastauksen selvityspyyntöönsä. Lausunnonantaja toivoo, että perusteluissa vielä tarkennettaisiin, onko ulosottomiehen epäselvissä tapauksissa otettava kantaa maksuunpanon oikeellisuuteen, tehtävä ratkaisu vai ryhdyttävä joihinkin toimenpiteisiin.

Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto ei pidä säännöksen 2 momenttia toteuttamiskelpoisena. Lausunnonantajalla on useita sitä koskevia kysymyksiä: Mikä on hakijan antaman selvityksen oikeusvaikutus? Mihin toimiin ulosottomies ryhtyisi selvityksen perusteella? Keskeyttääkö selvityksen pyyntö täytäntöönpanon? Lausunnonantajan mukaan tavoitteena tulisi olla, että maksuunpanot alle 15-vuotiaalle hoidettaisiin asianmukaisesti julkisen valvonnan alaisena toimivien maksuunpanoviranomaisten ja julkisyhteisöjen voimin. Velkojatahon tulisi olla tarvittaessa yhteydessä lapsen vanhempiin ja holhousviranomaisiin. Lausunnonantaja ehdottaa myös, että alle 18-vuotiaisiin kohdistuva täytäntöönpano kokonaisuudessaan niin riitaasiatuomioiden kuin julkisten saatavien osalta käsiteltäisiin oikeusministeriössä uudelleen. Täytäntöönpanon erityisjärjestelyjen pitäisi keskeisesti pohjautua tuomioistuinten, julkisen valvonnan alaisena toimivien maksuunpanoviranomaisten ja julkisyhteisöjen sekä holhousvi-

ranomaisten väliseen tietojen vaihtoon ja yhteistyöhön. Asioiden käsittelyn tulisi olla etupainotteista niin, että alle 18-vuotiaiden ulosotot voitaisiin minimoida.

Keskuskauppakamarin mukaan jatkovalmistelussa tulisi vielä harkita, ovatko ehdotuksen mukaiset ilmoitukset ja selvitykset tarpeen alaikäisen ollessa perinnän kohteena. Verotäytäntöönpanolailla ei pidä lisätä tarpeetonta byrokratiaa ja kustannuksia. Lausunnonantajan mukaan herää kysymys, onko ehdotetulla säännöksellä tarkoitus käytännössä estää julkisen saatavan periminen alaikäisiltä. Lausunnonantajan mukaan ehdotuksen yleisperustelujen alaikäisen velkaantumista koskevat tekstit ovat varsin asenteellisia, eivätkä kaikilta osiltaan vastaa holhoustoimesta annetun lain säännöksiä. Lausunnonantaja huomauttaa, että alaikäisen puolesta tehtävä velkasitoumus edellyttää holhousviranomaisen suostumusta, eivätkä edunvalvojat siten voi omatoimisesti tehdä velkasitoumuksia päämiehensä puolesta.

8 § Perustevalitus

Hämeenlinnan hallinto-oikeus pitää ehdotusta säätää perustevalitus yhtä laaja-alaiseksi kuin säännönmukainen valituskin merkittävänä parannuksena vanhaan lainsäädäntöön verrattuna ja katsoo sen parantavan oikeusturvaa.

Verohallitus huomauttaa, että toisin kuin ehdotuksen perusteluissa todetaan, perustevalitusta käytetään varsin harvoin muutoksenhakukeinona. Lausunnonantaja esittää myös, että säännöksen perusteluissa olisi hyvä mainita tarkemmin perustevalituksen tosiasiallisesta käyttöalasta.

Valtiovarainministeriön mukaan ehdotettu 8.1 §:n säännös selkiyttäisi nykyisen lain perustevalitussääntelyä ja ottaisi riittävällä tavalla huomioon myös tulliverotuksen muutoksenhakumenettelyn erityispiirteet.

Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston mukaan jos nykyistä VeroUL 8 §:n 3 momenttia vastaavalle perustevalituksen käynnistämiselle ulosottomiehen myötävaikutuksella on tarvetta, säännös tästä tulisi sisällyttää verotäytäntöönpanolain 8 §:ään.

11 § Keskeytysmääräyksen edellytykset

Hämeenlinnan hallinto-oikeus esittää, että verotäytäntöönpanolain 11 §:n 1 momenttiin lisätään seuraava kursivoitu sivulause: "…tulee viipymättä kieltää saatavan ulosotto tai *jos ulosmittaus on jo toimitettu*, määrätä se keskeytettäväksi". Lainkohdan perusteluihin olisi lausunnonantajan mukaan hyvä lisätä toteamus, että ulosoton alettua asia tulee ratkaista keskeytysasiana riippumatta siitä, onko hakemus tullut vireille suoraan vain ulosottomiehen kautta. Näin voitaisiin edistää sitä, että vanha, epäonnistuneeksi havaittu kielto- ja keskeytysasian välistä rajanvetoa koskeva soveltamistapa poistuisi käytännöstä. Ongelmana ovat olleet suoraan hallinto-oikeudelle toimitetut keskeytyspyynnöt, jotka on ollut tapana ratkaista kieltoasioina. Käytännössä tämä on merkinnyt usein jo toimitetun ulosmittauksen peruuttamista, mikä ei ole ollut velkojan kannalta tyydyttävä ratkaisu. Lausunnonantajan mukaan yleistyvä, suositeltava tapa on selvittää hallinto-oikeudessa ensin, onko verosaatava lähetetty ulosottoperintään ja onko ulosmittaus toimitettu. Ulosmittauksen toimittamisesta sitten riippuu, ratkaistaanko hakemus kielto- vai keskeytysasiana.

Veronmaksajain keskusliitto pitää täytäntöönpanon keskeyttämiseen ehdotettuja muutoksia veronmaksajan oikeusturvaa lisäävinä ja siten kannatettavina. Koska täytäntöönpanoa voidaan tarvittaessa jatkaa muutoshakemuksesta huolimatta, muutoshakemuksella ei voida keinotekoisesti välttää täytäntöönpanoa. Lausunnonantajan mukaan säännöksessä mainittu kiinteistöyhtiön käsite tulisi tulkintaongelmien välttämiseksi rajata esimerkiksi niin, että rajoitus täytäntöönpanossa koskee osakkeita sellaisessa yhtiössä, jonka pääasiallinen toiminta on kiinteistön omistaminen ja hallinnointi.

Verohallitus ihmettelee säännöksen määräystä siitä, että asian ollessa veroviraston käsiteltävänä, myynnin ja tilityksen keskeyttämättä jättämiselle tulee olla erityisen painavat perusteet. Lainkohdan perustelut ovat epäselvät eikä niistä ilmene, mitä ehdotuksella tarkoitetaan ja miksi siihen on päädytty. Lausunnonantajan mukaan nykyisen kokemuksen perusteella velallisille ei liene syntyvän korostunutta oikeussuojan tarvetta veroviraston ratkaisuoikeuden johdosta.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus pitää muutoksenhakua veronkorotukseen koskevaa 11 §:n 2 momenttia epäselvänä. Veroulosottolakia on perinteisesti tulkittu siten, että vaikka täytäntöönpano voidaan keskeyttää viran puolesta, on muutoksenhakijan kuitenkin edellytetty huomauttavan jotain päätöksen täytäntöönpanosta. Jos tätä käytäntöä ei haluta muuttaa sellaiseksi, että keskeytysmääräys tulisi aina veronkorotusta koskevassa muutoksenhakuasiassa antaa viran puolesta ja ilman muutoksenhakijan vaatimusta, tulisi ehdotettua säännöstä tarkentaa. Lausunnonantaja esittää, että säännöksen loppuun lisätään seuraavat kursivoidut sanat: ”aina *muutoksenhakijan pyynnöstä* annettava”. Joka tapauksessa säännöksen perusteluissa tulisi selvästi lausua, onko kyseisissä tapauksissa keskeytysmääräys annettava viran puolesta.

Käräjäoikeustuomarit ry ei pidä tarkoituksenmukaisena, että valitusviranomaisen olisi aina annettava keskeytysmääräys käsitellessään veron tai julkisen maksun korotusta. Ehdotetusta säännöksestä seuraisi, että ilmeisen aiheetonkin muutoksenhakemus johtaisi keskeytykseen, mikä puolestaan varmasti johtaisi aiheettomiin muutoksenhakemuksiin ulosottoperinnän viivytystarkoituksessa.

Verohallitus pitää ehdotettua 2 momentin säännöstä perusteltuna siinä mielessä, että veronkorotuksen määräämistä koskevat säännökset ovat joustavia ja mahdollistavat laajan harkinnan päätöksenteossa. Lausunnonantaja kuitenkin huomauttaa siitä, että perittävänä olevan verosaatavan maksuunpano kattaa tavallisesti veron pääoman, maksuunpantuja viivästysseuraamuksia sekä mahdollisen veron korotusta. Maksuunpano muodostaa yhden kokonaisuuden eikä kaikissa tapauksissa ole selvää, milloin muutoksenhaku nimenomaisesti kohdistuu veron korostukseen. Epäselvissä tapauksissa ehdotettua säännöstä lienee tulkittava velallisen eduksi ja määrättävä veron korotukselle täytäntöönpanon keskeytys. Keskeytysmääräys annettaisiin silloin aina, kun maksuunpanoon sisältyy veron korostusta riippumatta muutoksenhaun sisällöstä.
Lausunnonantajan mukaan jos muutoksenhaku on selvästi aiheeton, pitäisi veronkorotusta koskeva keskeytysmääräys voida jättää antamatta. Tarkoituksenmukaista ei myöskään olisi, jos keskeytysmääräys annetaan silloinkin, kun verovelvollinen hyväksyy veronkorotuksen. Lausunnonantajan huomauttaa myös siitä, että ehdotetussa laissa olisi edelleen tarvetta viran puolesta annettavalle keskeytysmääräykselle. Viran puolesta annettavan keskeytysmääräyksen ei kuitenkaan tulisi lausunnonantajan mukaan automaattisesti estää veronkorotuksen täytäntöönpanoa samalla tavalla kuin velallisen hakemuksen johdosta annetun määräyksen.

13 § Keskeytyspyyntö

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan vaatimus velallisen keskeytyspyynnön kirjallisesta tai sähköisestä muodosta on liian tiukka, koska määräaikaa pyynnön esittämiselle on vain viikko. Lausunnonantaja huomauttaa myös, että ulosottomiehen keskeytyspyyntöä koskevassa lausunnossa valitusviranomaiselle olisi aiheellista tuoda esiin myös sellaisia ulosottomiehen tiedossa olevia seikkoja, joihin velallinen ei ole keskeytystä pyytäessään tai muutoksenhakukirjelmässään osannut vedota (esimerkiksi omaisuuden merkitys velalliselle, omaisuuden käyttö tai mahdolliset kohtuusharkintaan liittyvät seikat).

Verohallituksen mukaan olisi velallisen edun mukaista, jos säännöksessä ohjattaisiin suoremmin velallista tekemään keskeytyspyyntö ulosottomiehelle niissä tapauksissa, joissa ulosotto on vireillä. Näin velallinen saisi täytäntöönpanon keskeytymään nopeammin kuin jos valitusviranomainen tekee keskeytyspäätöksen ja toimittaa sen ulosottomiehelle tiedoksi.

15 § Keskeytysmääräyksen voimassaolo ja muutoksenhaku

Verohallitus arvelee säännöksen 1 momentin viimeisessä lauseessa tarkoitetun sitä, että ”Muussa asiassa täytäntöönpano jatkuu, **kun** ratkaisun antamisesta on kulunut kolme kuukautta…”.

Valtiovarainministeriö huomauttaa säännöksen ja sen perustelujen välisestä ristiriidasta. Säännös on lausunnonantajan mukaan syytä muokata perustelutekstin mukaiseksi.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus esittää, että 15 §:n 2 momentin ensimmäinen sana ”keskeytysasiassa” korvataan joko sanoilla ”kielto- tai keskeytysasiassa” tai sanalla ”täytäntöönpanoasiassa”. Lausunnonantajan ehdotus perustuu siihen, että asiat muutoksenhakuviranomaisessa luokitellaan joko kielto- tai keskeytysasioiksi ja säännös on epäilyksettä tarkoitettu koskemaan myös kieltoasiassa annettua päätöstä.

16 § Keskeytyspyynnön käsittely

Verohallituksen mukaan veroulosotossa ei aiemmin ole ollut säännöstä väliaikaisesta keskeytysmääräyksestä eikä sen käyttöönottoa nytkään perustella. Lausunnonantajan mukaan väliaikaiselle kiellolle ei veroulosotossa liene tarvetta, koska keskeytyspyyntö tulee muutenkin ratkaista viipymättä ja ennen pääasian ratkaisua. Ainakin säännöksen perusteluissa tulisi tarkentaa, mitä väliaikaisuudella tarkoitetaan ja milloin väliaikainen päätös voidaan antaa.
Lausunnonantaja johtaa säännöksen sanamuodosta tulkinnan, jonka mukaan vastapuolta on kuultava, jos määräys annettaisiin muuten kuin väliaikaisesti. Perustelujen mukaan vastapuolella tarkoitetaan muun muassa veroasiamiestä. Lausunnonantajan mukaan veroasiamiehen ehdoton kuulemisvelvollisuus lisäisi byrokratiaa ja viivästyttäisi keskeytyshakemuksen käsittelyä.

18 § Vanhentumisaika

Suomen Kuntaliitto pitää ehdotusta julkisten saatavien vanhentumisesta perusteltuna.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan yleinen viiden vuoden vanhentumisaika on paikallaan, sillä nykyisin on voimassa vielä esimerkiksi kymmenen vuoden vanhentumisaikoja.

Verohallitus esittää 18 §:n muuttamista seuraavanlaiseksi:

> Vero ja muu julkinen saatava vanhentuu lopullisesti viiden vuoden kuluttua sitä seuranneen vuoden alusta, jona se on määrätty tai maksuunpantu ja muussa tapauksessa *sitä seuranneen vuoden alusta*, jona se on erääntynyt.
> *Vanhentumisaikaa laskettaessa ei oteta huomioon sitä kalenterivuotta, jonka aikana täytäntöönpanon keskeytystä tarkoittava määräys on ollut voimassa.*

Lausunnonantajan mukaan olisi perusteltua, jos täytäntöönpanon keskeytys (ja kielto) pidentäisi veron vanhentumisaikaa. Vanhentumisaikaa laskettaessa ei otettaisi huomioon niitä kalenterivuosia, joiden aikana täytäntöönpanon keskeytys on ollut voimassa vastaavaan tapaan kuin yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 79 §:ssä ja yrityksen saneerauksesta annetun lain 99 §:ssä on säädetty. Lausunnonantajan mukaan täytäntöönpanon keskeytys voi päättyä niin lähellä veron vanhentumista, ettei perinnälle jää aikaa. Muutoinkaan ei ole oikein, että vanhentumisaika kuluu ilman, että velkoja voi tehdä mitään. Ehdotus ei myöskään loukkaisi velallisen asemaa. Keskeytysmääräyksen vanhentumisaikaa pidentävä vaikutus olisi perusteltu myös siitä syystä, että tällöin perimisen vaarantumista ei tarvitsisi estää järjestelyillä, joissa omaisuuden ulosmittaus sallitaan mutta sen realisointi kielletään. *Valtiovarainministeriö* yhtyy lausunnonantajan esitykseen. Myös *tullihallitus* kannattaa verohallituksen esitystä. Silloin kun keskeytysmääräys koskee vain osaa verosta, vanhentumisaika laskettaisiin *verohallituksen* mukaan veron osille erikseen. Veroerä voisi siten koostua euromääräisistä osista, joilla olisi eri vanhentumisaika. Lausunnonantajan huomauttaa vielä korjauksena ehdotuksen perusteluissa esitettyyn, että kun kysymys on saatavasta, jota ei ole määrätty eikä maksuunpantu, vain eräpäivästä laskettava vanhentumisaika voi tulla sovellettavaksi.

19 § Vanhentumisen vaikutukset

Veronmaksajain keskusliitto ehdottaa, että verosaatavien vanhentumisaika laskettaisiin aina veron ensimmäisestä maksuunpanosta niin, ettei valitukseen annetun päätöksen tai oikaisupäätöksen perusteella muuttunut maksuunpanopäätös aiheuttaisi vanhentumisajan alkamista uudelleen. Pelko vanhentumisajan uudelleen alkamisesta on nykyisin käytännössä estänyt verovelvollista hakemasta muutosta vääräksi kokemaansa verotuspäätökseen.

Suomen Yrittäjät ry:n mukaan verosaatavan vanhentumisen tulisi alkaa ensimmäisestä maksuunpanopäätöksestä, eikä muutosten tekemisen siihen tulisi aiheuttaa vanhentumisajan alkamista uudelleen.

Professori Havansin mukaan säännöksen 1 momentin kolmannessa lauseessa oleva sana ”kulumista” on epäselvä, sillä koska ehdotetussa lainkohdassa sillä tarkoitetaan vanhentumisajan päättymistä eikä vain sen kulumista. Lausunnonantajan mukaan mainitun kolmannen lauseen 3 kohdassa oleva viittaus julkisen haasteen oikeusvaikutuksiin näyttää hieman ”ylimitoitetulta” ottaen huomioon JulkHL 8.2 §:n. Lausunnonantaja huomauttaa vielä siitä, että säännöksen rakenne tulisi kokonaisuudessaan selkeämmäksi, jos kyseinen ylipitkä kolmas lause olisi oma momenttinsa.

Lappeenrannan kihlakunnan ulosottoviraston mukaan säännöksen perusteluissa olisi hyvä mainita siitä, että velallisen vapaaehtoisjärjestelyin maksama suorituskin voidaan ottaa vastaan tilanteessa, jossa saatavat ovat vanhentuneet muutoin kuin ulosmitatun omaisuuden osalta.

Rovaniemen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston mukaan lakiin voitaisiin kirjoittaa nykyinen käytäntö siitä, että velalliselta voidaan ottaa vastaan myös vapaaehtoinen suoritus vanhentuneen saatavan maksamiseksi, jos velallinen näin haluaa säilyttää ulosmitatun omaisuuden.

10 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset sekä muita lausunnoissa esiin tuotuja seikkoja

10.1 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Helsingin hovioikeus kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetuissa ulosottokaaressa ja verotäytäntöönpanolaissa on ainakin osittain erilaiset siirtymäsäännökset oikeussuojakeinojen osalta. Tämä johtunee täytäntöönpanojen ja niitä koskevien oikeussuojakeinojen eroista; muutoin ehdotetut säännökset eivät olisi ymmärrettävissä.

10.2 Muita lausunnoissa esiin tuotuja seikkoja

Jyväskylän kihlakunnan ulosottoviraston mukaan henkilöstöön liittyvät kysymykset ovat tälläkin kertaa jääneet vähälle huomiolle. Uudistuksia toteuttava henkilökunta ei jaa sitä ehdotuksissa todettua näkemystä, että työmäärä lisääntyy vain vähän eikä lisätyövoiman tarvetta ole. Lausunnonantajan mukaan henkilöstön huolta lisää se, että teknisten uudistusten ja organisaatiouudistusten odotetaan samanaikaisesti tuottavan huomattavia henkilöresurssien säästömahdollisuuksia. Tämän vuoksi olisi tarpeen perusteellisesti selvittää uudistusten vaikuttamat työmäärien lisäykset.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan ulosottokaaren säätämisen yhteydessä olisi aiheellista pohtia, miten tulisi säännellä sitä viranomaisyhteistyötä koskevaa kysymystä, joka liittyy eri viranomaisten oma-aloitteiseen ulosmittauskelpoisen omaisuuden ilmoittamiseen ulosottomiehelle ja sitä seuraaviin ulosottomiehen virka-apupyyntöihin.

Helsingin hovioikeuden mielestä myös tuomioistuinten keskushallinto tulisi pikaisesti saattaa uudistuksen kohteeksi. Tuomiolaitoksen keskushallinto tulisi lausunnonantajan mukaan uudistaa ja kehittää oikeusministeriöstä erillisen keskusyksikköhallintomallin pohjalta. Tämä korostaisi tuomioistuinten riippumattomuutta ja selkeyttäisi tuomioistuinten asemaa yhteiskunnassa.
Lausunnonantaja tuo esiin myös tuomioistuinten lisäresurssien ja koulutuksen tarpeen. Uuden lainsäädännön kannalta on erittäin tärkeää, että säännöksiä sovelletaan mahdollisimman nopeasti täysipainoisesti käytännön ulosotossa ja sitä koskevassa muutoksenhaussa, mikä vaatii kunnollista koulutusta. On kuitenkin mietittävä tarkkaan, mikä on tuomioistuinten riippumattomuuden asianmukaisesti huomioon ottava kouluttamisen tapa.

Joensuun kihlakunnan ulosottoviraston mukaan lainsäädännöllä tulisi terävöittää keinotekoisia järjestelyjä koskevan UL 4:9.4:n soveltamisalaa. Lausunnonantajan mukaan säännös ei ole

enää yhtä ”pureva” kuin alun perin korkeimman oikeuden ratkaisukäytännöstä johtuen. Ennakkoratkaisuissa ei lausunnonantajan mukaan anneta aineellisille argumenteille merkitystä. Lausunnonantajan mukaan ongelmia aiheuttaa myös sivullisen asema ulosottomenettelyssä. Lausunnonantajan mukaan sivullisesta pitäisi olla mahdollista hankkia tietoja jo ennen sivullisselvitystä. Väliaikaistoimen kolmen viikon aika on liian lyhyt tietojen hankkimiseen. Pitempi käytettävissä oleva aika mahdollistaisi eri lähteistä saatujen tietojen paremman tutkimisen ja toisiinsa vertaamisen. Perusteellinen selvittely voisi myös merkitä sitä, että asiassa tehdään itseoikaisu sivullisen hyväksi.

Professori Havansin mukaan nykyisin voimassa olevan ulosottolain 2 luvun 2 §:n ulosottoperusteiden luetteloon pitäisi lisätä merivahingonlaskijan toimittama merivahingonselvitys. Moittimatta jätetyn merivahingonselvityksen pitäisi lausunnonantajan käsityksen mukaan kelvata ulosottoperusteeksi.